

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

The Development Model of Measurement and Behavioral
Assessment to Enhance Desirable Characteristics of Thai Students
at the Elementary School (Grade 4 to 6) of the 21st Century

นางสาวรุ่งฤดี กล้าหาญ
รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร
พันเอกหญิง ดร.สายสมร เฉลยกิตติ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย
จากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
ปีงบประมาณ 2558

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 2) ออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมฯ และ 3) ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

การสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิควิธีการสุ่มเลือกแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง ครูประจำชั้นจำนวน 18 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ใน 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร จำนวนรวม 704 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลและด้านการสอนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน และระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล คือ เดือนกรกฎาคม - เดือนสิงหาคม 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูล แบบสังเกต และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน และใฝ่เรียนรู้ ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในทุกภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าสูงที่สุด รองลงมาคือด้านใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความอดทน

ผลการประเมินโดยครูประจำชั้นประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านของนักเรียน ในแต่ละภูมิภาค พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากพิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่า ภาคกลางมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและภาคใต้

2. รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ และ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ พบว่าโดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในขั้นอภิปรายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือ เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง และองค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์และเครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน และด้านเวลาที่ใช้ ส่วนผลการประเมินคุณภาพรูปแบบด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่างค์ประกอบของรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับ

มากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ชั้นกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือ เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง และด้าน เวลาที่ใช้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและการนำไปใช้

กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายในทุกภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเอง ในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ ครู ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องสามารถนำ รูปแบบการวัดและประเมินที่พัฒนาขึ้นไปใช้ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มขึ้น

ผลการตรวจสอบรูปแบบการวัดและประเมินที่พัฒนาขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบมีความ เหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นครูสามารถนำรูปแบบนี้ที่ไปใช้ในการ เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้

การนำรูปแบบไปใช้ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ นักเรียนจนกลายเป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัวที่ดี อันจะช่วยสร้างสรรค์และเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการ ช่วยพัฒนาสังคม และประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบเชิงเหตุผล ซึ่งได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ในขั้นต่อไปสามารถทำการศึกษาจากหลักฐาน และข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง และทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความ ถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้
2. ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนก่อนและหลังนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ไปใช้ และทำการศึกษาระยะยาว
3. ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมปลายในสังกัดต่าง ๆ เปรียบเทียบกัน เช่น สถาบัน ศึกษาเอกชนและรัฐบาล โรงเรียนในเขตเมือง และนอกเขตเมือง โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน
4. ออกแบบกิจกรรมที่มีการกำหนดผู้ประเมินเพิ่มขึ้น เช่น ประเมินโดยเพื่อน หรือผู้ปกครอง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณกลุ่มตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู นักเรียนทุกท่านจากทุก
ภูมิภาคที่เสียสละเวลา เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอบพระคุณ
ผู้เขียนตำรา เอกสาร บทความต่างๆ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า และนำมาอ้างอิงในงานวิจัย
รวมทั้งกัลยาณมิตรทุกท่านที่ให้การช่วยเหลือสนับสนุนงานวิจัย

คุณประโยชน์จากงานวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบแต่ผู้มีพระคุณ และครู อาจารย์ทุกท่านที่ได้
ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้

คณะผู้วิจัย
รุ่งฤดี กล้าหาญ
ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร
สายสมร เฉลยกิตติ

	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	3
ขอบเขตของโครงการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	7
การกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	13
แนวคิด เกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	18
แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	39
ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	40
ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	42
ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21	43

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและครู	44
ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	46
ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	53
ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อ	55
เสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของ	
ไทยในศตวรรษที่ 21	
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
สรุปผลการวิจัย	59
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะ	65
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	66
ภาคผนวก	70
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ	71
ภาคผนวก ข รูปแบบการวัดและประเมินตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้าง	72
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยใน	
ศตวรรษที่ 21	
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	102

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค	44
4.2	แสดงข้อมูลอายุของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละระดับชั้น	45
4.3	แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู	45
4.4	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์จากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น	46
4.5	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบจากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละ ภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น	47
4.6	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย จากผลการประเมินตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนก ตามระดับชั้น	48
4.7	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน จากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนก ตามระดับชั้น	49
4.8	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้จาก ผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตาม ระดับชั้น	50
4.9	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของกลุ่ม ตัวอย่างนักเรียนทั้งหมดจากผลการประเมินตนเอง	51
4.10	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวม 5 ด้านจากผล การประเมินตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตาม ระดับชั้น	51
4.11	แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน โดยครู ประจำชั้นประเมินนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค	52
4.12	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ของนักเรียน พิจารณาตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียน	53
4.13	ผลการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน	54
4.14	ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอน ระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีขั้นสูงก่อให้เกิดการหลั่งไหลของข้อมูลสารสนเทศและข่าวสาร ซึ่งมีผลกระทบต่อคนในสังคมแทบทุกด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 จึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การวางแผนทางการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เป็นการช่วยพัฒนาประเทศ การพัฒนาคนมุ่งหวังให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม อันทรงคุณค่า ซึ่งจะนำพาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมีความสุขร่วมกัน

การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน กระบวนการจัดการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาที่ดี ช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ จึงควรมีการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศ อันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดสันติสุขในสังคมได้อย่างแท้จริง (ทิตนา แคมมณี, 2543: 226) การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรปลูกฝังให้เกิดกับนักเรียนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา เพราะเป็นวัยเริ่มต้นการศึกษาและเรียนรู้สิ่งต่างๆ หากได้เรียนรู้สิ่งดีงามตั้งแต่แรกเริ่ม ย่อมส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดีต่อไป (สุรดา ไชยสงคราม, 2556: 164)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 1 มาตรา 6 บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 26 และมาตรา 27 ซึ่งระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสรุปได้ว่า จะต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังคุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มุ่งพัฒนาคนให้มีความสุขดี ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม การประเมินผู้เรียนพิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน เน้นพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของสังคม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงมีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขของคนในชาติรวมถึงพลโลก หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดค่านิยมไทย 12 ประการ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ได้แก่ ได้แก่ 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ 7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย 8) มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวไว้สรุปได้ว่า การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ จากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือปฏิบัติ ต้องฝึกฝนทักษะต่างๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต เอกสารคู่มือการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (มปป :2 ,online) ระบุว่า นิสัยใฝ่เรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการรับมือกับภาวะการแข่งขันทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี เพื่อรองรับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 94-100) กล่าวว่า คนไทยในอนาคตควรต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง อดทนพากเพียรอย่างไม่มีย่อท้อ ทำงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จ มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 81-87) ทำการศึกษาในส่วนของคุณลักษณะ จิตใจ ทักษะ หรือองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับคนไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ตามแนวคิดของ Harward Gardner คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวินัยของตนในการศึกษาหาความรู้ และพบว่าลักษณะของคนไทยในปัจจุบันนั้นยังคงขาดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมโดยรวมที่ไม่เน้นความกระตือรือร้น ผลจากการประเมินช่องว่างในเรื่องของกลุ่มจิต (Mindset) ที่เป็นจุดอ่อนที่สุดของคนไทยในปัจจุบัน อันดับแรก คือ จิตจริยธรรม การรู้ผิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ ของตนเอง ส่วนด้านจิตเชี่ยวชาญที่เป็นจุดอ่อน คือ ด้านวินัยในการศึกษา การใฝ่รู้เชิงลึก และ Thomas Lickona (1992) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ หนึ่งลักษณะ วิริยชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรจริญกุล (2551) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย พบว่า ลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้า

ระวัง ซึ่งมีแนวโน้มเป็นเส้นตรง และคุณธรรมจริยธรรมที่ควรปรับปรุงคือด้านความซื่อสัตย์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความอดทน

นอกจากนี้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา (ทีศนา แชมมณี, 2546: 28-29; 2550) ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการสอนและพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของเด็ก ผู้วิจัยสรุปสาระสำคัญได้ว่า ประการสำคัญที่สุด ครูจำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำสิ่งที่เรียนรู้ไปแล้วไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน โดยต้องจัดระบบการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง คอยตักเตือนและให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากหากขาดการปฏิบัติในขั้นนี้แล้ว เด็กจะไม่เกิดการพัฒนาถึงระดับเป็นคุณลักษณะนิสัยได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ โดยทำการพัฒนาแบบวัดและประเมินให้มีคุณภาพ และพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้เน้นการจัดกิจกรรมการวัดและประเมินทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน และเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงระดับที่สามารถเป็นคุณลักษณะนิสัยที่ดีได้ โดยบูรณาการร่วมกับการนำหลักการประเมินตามสภาพจริงมาประยุกต์ใช้ ซึ่งเป็นหลักการที่สามารถวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยผู้ประเมินได้แก่ ครู เพื่อน และนักเรียนประเมินตนเอง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างยั่งยืน เพื่อเสริมสร้างการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติสืบไป

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ได้รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของ

ไทยในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งได้แบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครู อาจารย์ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้นักเรียน จะทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ขั้นพื้นฐานซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นที่จะส่งเสริมการเป็นคนดีและมีคุณภาพ

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 81-87) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Bellanca and Brandt, 2010) แนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Piaget (1960) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg (1976) ทฤษฎีของ Bloom, Krathwohl and Masia (1964) วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง แนวคิดและหลักการการวัดและประเมินตามสภาพจริงของสุวิมล ว่องวานิช (2546: 13) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 20) ส.วาสนา ประवालพฤษ์ (2544) นวัตกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น (2551) และทิศนา ขัมมณี (2550) รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ประยุกต์ใช้รูปแบบการวัดและประเมินตามสภาพจริงที่บูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน และการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้ประเมินได้แก่ครูประเมินนักเรียน และนักเรียนประเมินตนเอง โดยประเมินจากชิ้นงานที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึกการเรียนรู้และสะท้อนคิด และการประเมินตนเองเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ทั้งประเทศ การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ใน 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร 2) ครูที่สอนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละแห่ง

3. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล คือ เดือนกรกฎาคม -เดือนสิงหาคม 2558

นิยามศัพท์เฉพาะในการวิจัย

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมการวัดและประเมินที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ประเมินพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์ใช้หลักการการประเมินตามสภาพจริงโดยให้ผู้เรียนได้แสดงออกในชีวิตจริงทั้งที่โรงเรียนและบ้าน และเน้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงพัฒนา ครูเป็นกระตุนและสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนที่พัฒนา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน รวมทั้งผู้ประเมินและให้การชี้แนะ โดยพฤติกรรมที่นักเรียน แสดงออกสะท้อนถึงการเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การนำรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล และด้านการสอนระดับประถมศึกษาพิจารณาเชิงเหตุผล โดยมีคะแนนรวมระดับคุณภาพตั้งแต่ 4.00 ขึ้นไป ในระบบ 5 แต้ม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่มีอยู่ในตัวนักเรียน เป็นคุณลักษณะที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยสร้างสรรค์พัฒนาสังคม ประกอบด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ด้าน คือ

ความรับผิดชอบ หมายถึง การตั้งใจที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปแบบการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเต็มใจ

ความมีวินัย หมายถึง การยึดมั่นในระเบียบแบบแผน ข้อบังคับและปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบของสถานศึกษา ครอบครัว สังคมและประเทศ ด้วยความเต็มใจ ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ดีกับตนเอง

ความซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง ความประพฤติตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา รู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง มีความจริงใจ ไม่คิดคดทรยศ ไม่ทุจริต ไม่ใช้เล่ห์กลคดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่หลอกลวง

ความอดทน หมายถึง การรักษาปกติภาวะของตนไว้ได้ ไม่ว่าจะถูกกระทบกระทั่งกับเหตุการณ์อันจะก่อให้เกิดเรื่องก็จะไม่แสดงกิริยาที่ไม่ดีออกมา มีความมั่นคงหนักแน่น โดยมีความอดทนตามเหตุที่กระทบได้คือ อดทนต่อความลำบากตรากตรำในด้านสภาพธรรมชาติ ดินฟ้าอากาศ ความหนาว ความร้อน อดทนเมื่อมีความเจ็บป่วย ความปวด ความเมื่อย อดทนต่อความโกรธ ความไม่พอใจ ความขัดใจ ซึ่งอาจเกิดจากคำพูดที่ไม่ชอบใจหรือกิริยามารยาทที่ไม่งามของผู้อื่น อดทนต่ออำนาจกิเลสหรืออบายมุข เช่น การไม่เอาแต่ใจตัว ไม่ยอมปล่อยตัวเที่ยวเตร่ ฟุ้งเฟ้อหรือการได้ผลประโยชน์ในทางที่ไม่ควร

การใฝ่เรียนรู้ หมายถึง การแสดงออกถึงความตั้งใจเพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากหลายแหล่ง ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดเผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

บทที่ 2

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย 1) ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ 3) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตอนที่ 2 การกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดแต่ละตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

1. ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542: 253) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่า หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดี หรือลักษณะประจำตัวชัดเจน

กลุ่มส่งเสริมการเรียนรู้การสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา(2548: 2) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะประจำตัวที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่มีอยู่ในตัวบุคคล เป็นคุณลักษณะที่มีประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ทำให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยสร้างสรรค์พัฒนาสังคม

2. ความสำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 1 มาตรา 6 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545: 13-15) บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับมาตรา 23 มาตรา 24 มาตรา 26 และมาตรา 27 ซึ่งสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการศึกษาได้ว่า จะต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ เรียนรู้จาก

ประสบการณ์จริง เกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ปลูกฝังคุณธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ มุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม การประเมินผู้เรียนพิจารณา จากพัฒนาการ ความประพฤติ ควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน เน้นพัฒนาผู้เรียนตามบริบทของ สังคม เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์ (2551:10) เสนอแนวคิดของ Esteve Pujol I Pons เกี่ยวกับการมี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ช่วยทำให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข พ่อแม่และครูต้องปลูกฝังคุณธรรม ต่าง ๆ ให้กับเด็ก เพื่อให้เขาอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้ เพราะเด็กต้องพึ่งพาสังคมนับตั้งแต่วันที่เขาสัมผัสโลก ถ้าเด็กไม่สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้ ก็จะกลายเป็นปัญหาทั้งกับตัวเองและคนอื่น ๆ ดังนั้นต้อง ปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้เขาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข การสอนเรื่องการ ใช้ชีวิตและการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นสิ่งที่พ่อแม่และผู้ปกครองควรอบรมสั่งสอนเด็กเป็นสิ่งแรกๆ

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่นักเรียนในทุกช่วงวัย โดยต้อง วางรากฐานตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศไทย เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นต่อการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึง พึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ซึ่งทำให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และช่วยพัฒนาประเทศให้เกิดความ เจริญก้าวหน้าต่อไป เนื่องจากเด็กที่มีความรับผิดชอบ จะตั้งใจทำงานและติดตามผลงานที่ได้ทำไปแล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและ ผลเสีย เด็กที่มีระเบียบวินัย จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เด็กที่มีความซื่อสัตย์สุจริต จะเป็นเด็กที่ประพฤติ ตรงตามความเป็นจริง ทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความ ละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด เด็กที่มีความอดทน จะมีความมั่นคงหนักแน่นในอารมณ์ อดทน ตามเหตุที่มากระทบได้ เด็กที่เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ จะเป็นเด็กที่มีความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้า ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

3. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอน ปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด

นักจิตวิทยาในกลุ่มพัฒนาการทางความคิดมีความเชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมมีความเป็นสากล มีโครงสร้างของความคิดเป็นพื้นฐานประกอบด้วย เหตุผลเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ ยังเชื่อว่าจริยธรรมของ บุคคลเกิดจากแรงจูงใจเบื้องต้นคือ การได้รับการยอมรับ การรู้ว่าตนเองมีความสามารถ การเคารพและรู้จัก ตนเองอย่างแท้จริง ส่วนบรรทัดฐานเบื้องต้นทางจริยธรรมของบุคคลนั้น นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า เกิดจาก การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่น ซึ่งทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้มี 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีพัฒนาการทาง จริยธรรมของ Piaget และทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของ Piaget

ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้คิดของ Piaget มีนักวิชาการ สถาบันการศึกษาได้ศึกษาและเสนอไว้ ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้ (Piaget, 1960 อ้างในพรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์, 2530: 238-239; สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544: 66; สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2548: 54)

Piaget ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้การคิดไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (the sensorimotor stage) เป็นช่วงของเด็กแรกเกิดถึงอายุ 2 ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวข้องกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้วัตถุที่หายไปจากสายตาของตน ยังคงเป็นวัตถุเดิมและไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากะดาศมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปิดกะดาศเพื่อเอาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ 2 ประเภท คือ

1.1 การดูดซึม (assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิมและเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

1.2 การปรับเปลี่ยน (accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัว ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (equilibration)

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการ (the preoperational stage) เป็นช่วงของเด็กอายุ 2-7 ขวบโดยแบ่งเป็น 2 ส่วน

2.1 ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ 2-4 ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสรีระมากขึ้นและสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำและพฤติกรรมใหม่ๆ แต่มีความคิดและพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้นคนอื่น ๆ ก็เห็นและเข้าใจอย่าง ที่ตนเห็นและตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาทและพฤติกรรมในช่วงกระบวนการ assimilation เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการ accommodation เช่น การเลียนแบบ จะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

2.2 ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ 4-7 ขวบ เป็นขั้นความคิดแบบอัตสัมฤทธิ์ (initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออก ระหว่างความพ้อฝันหรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

3. ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (the stage of concrete operations) ปรากฏในเด็กอายุ 5-10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับและมีแนวคิดในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

4. ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (the stage of formal operations) เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติและการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น 3 ประการคือ

4.1 การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

4.2 ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (hypotheticaldeductive thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

4.3 การคิดถึงการคิด (thinking about thinking) ผู้ที่คิดในชั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมายสำคัญ คติวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเอง ซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg

ผู้วิจัย สรุปแนวคิดทฤษฎีของ Kohlberg (Kohlberg,1973 อ้างในดวงเดือน พันธมนาวิน. 2524 : 29-30; พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ, 2546: 3) ได้ดังนี้

Kohlberg ยึดถือทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด ของ Piaget เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา เชื่อว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของแต่ละบุคคลจะผ่านไปตามขั้นพัฒนาการ (Sequential stage) โดยมีพื้นฐานมาจากการให้เหตุผลเชิงตรรกศาสตร์ และเชื่อว่าการรับรู้ทางสังคมและบทบาททางสังคมของแต่ละบุคคลจะมีความสัมพันธ์ในลักษณะปฏิสัมพันธ์กับพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้น สำหรับการตัดสินคุณธรรมตามขั้นต่างๆโคลเบอร์กเห็นว่าเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งโคลเบอร์กเชื่อว่า สิ่งเหล่านั้นจะนำไปสู่การเรียนรู้ส่วนบุคคลมากกว่าจะเป็นรูปแบบของวัฒนธรรมที่สังคมวางไว้ นอกจากนี้ โคลเบอร์กยังเห็นว่า บุคคลที่จะมีจริยธรรมขั้นสูงหรือสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมขั้นสูงได้นั้น จะต้องสามารถใช้เหตุผลเชิงตรรกและความสามารถในการรับรู้ทางสังคมในระดับสูงก่อน โดยลำดับขั้นของพัฒนาการทางจริยธรรมตามทฤษฎีของ Kohlberg แบ่งออกเป็น 3 ระดับ และแต่ละระดับสามารถแบ่งออกเป็นระดับขั้น ดังนี้

ระดับที่ 1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (preconventional level) (2-10 ปี) หมายถึง ระดับที่การตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น

ขั้นที่ 1 ใช้หลักการหลบหลีกการลงโทษ (punishment – obedience orientation) คือ การมุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกายเพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับและจะยอมทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

ขั้นที่ 2 ใช้หลักการแสวงหารางวัล คือ การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น

ระดับที่ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (conventional morality) (10-16 ปี) หมายถึง การกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อยๆ ของตนหรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับนี้ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอก มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และสามารถที่จะแสดงบทบาททางสังคมได้

ขั้นที่ 3 ใช้หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อนๆ

ขั้นที่ 4 ใช้หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม บุคคลมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงถือว่าตนมีหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนดหรือคาดหวัง

ระดับที่ 3 ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (postconventional morality or principled level) หมายถึง การตัดสินข้อขัดแย้งด้วยการนำมาตรึงตรองซึ่งใจตนเองและตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน

ขั้นที่ 5 ใช้หลักการทำตามค่านิยมสัญญา บุคคลเห็นความสำคัญของคนส่วนใหญ่ ไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของบุคคลอื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้

ขั้นที่ 6 ใช้หลักการยึดหลักอุดมคติสากล ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการสูงสุด แสดงทั้งการมีความรู้สากล นอกเหนือจากกฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยึดหยุ่นทางจริยธรรมเพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอัน เป็นอุดมคติยิ่งใหญ่ โดยแบ่งเป็นสิ่งที่ถูกและเหตุผล ดังนี้

ก. สิ่งที่ถูก โดยทำตามหลักการทางจริยธรรมที่ตนเองเลือกเอง กฎหมายและสัญญาสังคมที่ ถูกต้องควรเป็นไปตามหลักการ หากกฎหมายขัดกับหลักการ จะต้องทำตามหลักการ หลักการที่ถูกต้องคือ หลักการสากลเกี่ยวกับความยุติธรรมซึ่งได้แก่ ความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์ และการเคารพในศักดิ์ศรี ของมนุษย์

ข. เหตุผล โดยหลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล

การเกิดจริยธรรมตามทฤษฎีของ Kohlberg นั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละ บุคคล พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกต และการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบสังเกต หรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูง แล้วยังตาม ซึ่ง Kohlberg เชื่อว่า พัฒนาการเกิดเป็นขั้นๆ จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตามลำดับอย่าง แน่นนอนตายตัว (invariant) ดังนั้นจริยธรรมจึงพัฒนาเป็นขั้นๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มีการสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะเติบโตในสังคมใดหรือนับถือศาสนาใด ย่อมมีลำดับขั้นการ พัฒนาของจริยธรรมที่เหมือนกัน

นักจิตวิทยาในกลุ่มนี้เชื่อว่า บุคคลแต่ละคนจะมีหรือไม่มีการพัฒนาหรือมีพัฒนาการช้าเร็ว ต่างกัน โดยระดับจริยธรรมของบุคคลสามารถวัดได้จากเหตุผลเชิงจริยธรรม และสามารถส่งเสริมบุคคล ให้มีการพัฒนาระดับจริยธรรมสูงขึ้นได้โดยเปิดโอกาสให้บุคคลเรียนรู้จากการตัดสินใจทางจริยธรรมร่วมกับ ผู้อื่น การได้แสดงความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกับผู้อื่น จะทำให้บุคคลที่มีเหตุผลเชิงจริยธรรมต่ำเรียนรู้การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นสูงขึ้น เด็กวัยแรกเกิด - 3 ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำเกินกว่าที่จะเข้าใจ ความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 2 อายุ 2-7 ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำ เมื่ออย่างเข้าสู่ระยะที่ 3 อายุ 7-12 ปี เด็กสามารถคิดตามหลักเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ใน ขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น จัดประเภทให้เป็นระบบได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะ ต่าง ๆ ของสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้ เมื่อความคิดของเด็กในระยะที่ 2 และ 3 ยังจำกัดอยู่ในขอบเขตของการ นึกคิดเอาเองและการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม ความคิดเกี่ยวกับความถูกต้อง-ผิดจึงจำกัดจำกัดอยู่ใน ขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบ

ทฤษฎีของ Bloom Krathwohl and Masia (1964)

Bloom Krathwohl and Masia ได้จัดลำดับขั้นของการพัฒนาจิตพิสัยเป็น 5 ขั้น ดังนี้ (กลุ่ม ส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล, 2548: 4-6)

1. ขั้นรับรู้ (receiving) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่มา กระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย คือ

1.1 ขั้นรับรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้า

1.2 ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝักใฝ่ต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่างเริ่มสะสมความรู้หรือ

ประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ

1.3 ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับรู้ ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง เช่น สนใจอ่านเฉพาะบางเรื่อง

สนใจตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม

2. ขั้นตอบสนอง (responding) เป็นการพัฒนาการที่สูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า 3 ลักษณะ คือ

2.1 ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์ และยอมรับในสิ่งที่รับรู้มา

2.2 ขั้นตั้งใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งที่ตนรับรู้มา

2.3 ขั้นพอใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจหรือไม่พอใจต่อพฤติกรรม หรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา เป็นการเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้า

3. ขั้นเห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้ และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับรู้มาว่า สิ่งใดมีความหมายต่อเขาและสิ่งใดไม่มีค่า ไม่มี ความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาลดลง คือ

3.1 การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้นๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า

3.2 การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุนร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย

3.3 การเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขาเห็นคุณค่า และปฏิเสธคัดค้าน โต้แย้ง หรือขัดขวางการปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

4. ขั้นจัดระบบ (organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึงขั้นนี้เขาจะพยายามปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เขายอมรับ และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างค่านิยม (value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น และปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่เขายอมรับนั้น ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นย่อย 2 ขั้นคือ

4.1 ขั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ

4.2 ขั้นสร้างระบบค่านิยม เขาจะพยายามชั่งน้ำหนักค่านิยมต่างๆ เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับ และระบบที่เขาสร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตัวเอง หรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับกับระบบนั้น

5. ขั้นเกิดกิจนิสัย (characterization) เป็นพัฒนาการที่ต่อจากขั้นจัดระบบซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว

จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจิตพิสัยของ Bloom Krathwohl and Masia (1964) นี้ ทิศนา แคมมณี (2550: 93) เสนอว่า การที่จะปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมใดๆ ให้แก่บุคคลเพื่อเป็นลักษณะนิสัยของบุคคลนั้น สามารถทำได้โดย

1. จัดสิ่งเร้าให้บุคคลได้รับรู้ และเกิดความสนใจในเรื่องที่ต้องการปลูกฝัง
2. จัดกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้บุคคลนั้นได้มีการตอบสนองและเกิดความพึงพอใจ
3. ช่วยให้บุคคลเห็นคุณค่าของเรื่องนั้น โดยการช่วยให้เขาได้เห็นประโยชน์ ได้รับประโยชน์หรือเกิดความพึงพอใจในค่านิยมนั้น
4. ช่วยให้บุคคลมีโอกาสจัดระเบียบในการนำเรื่องนั้นไปใช้ในระบบชีวิตของตน
5. ช่วยให้บุคคลนั้นได้ลงมือปฏิบัติตามค่านิยมนั้นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จนกระทั่งปฏิบัติได้เป็นลักษณะนิสัย

ตอนที่ 2 การกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีขั้นสูงก่อให้เกิดการหลั่งไหลของข้อมูลสารสนเทศและข่าวสาร ซึ่งมีผลกระทบต่อคนในสังคมแทบทุกด้าน เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 จึงได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก การวางแนวทางการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เป็นการช่วยพัฒนาประเทศ คนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม อันดีงาม ซึ่งจะนำพาประเทศให้เจริญก้าวหน้าและมีความสุขสงบสุขร่วมกัน การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคน กระบวนการจัดการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ซึ่งกระบวนการจัดการศึกษาที่ดี ช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์พร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการแก้ปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ จึงควรมีการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนของประเทศอันจะช่วยให้เกิดการพัฒนาจิตใจ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทางที่เหมาะสม ซึ่งการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษา เพราะเป็นวัยเริ่มต้นการศึกษาและเรียนรู้สิ่งต่างๆ หากได้เรียนรู้สิ่งดีงามตั้งแต่แรกเริ่ม ย่อมส่งผลให้นักเรียนเป็นคนดีต่อไป การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความสำคัญต่อความเจริญรุ่งเรืองและความสงบสุขของคนในชาติรวมถึงพลโลก

อรุณ จันทวานิช (มปป, http://www.onec.go.th/news46/pr/sala/s_491206-a.htm)

เลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) กล่าวถึงการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยว่า สกศ. ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ได้ผลสรุปจากการศึกษานำเสนอดังนี้

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย มี 2 ลักษณะ ได้แก่
  - 1.1 คุณลักษณะร่วม คือ ลักษณะที่คนไทยควรมี มี 9 ประการ ดังนี้
    - 1.1.1 มีความใฝ่รู้
    - 1.1.2 ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ
    - 1.1.3 ความสามารถด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์
    - 1.1.4 วินัยในตนเอง
    - 1.1.5 ความอาหารต่อชุมชนและระบบนิเวศ
    - 1.1.6 ความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม
    - 1.1.7 ฉันทะและวิริยะในการงาน
    - 1.1.8 มีความสามารถในการปรับตัว
    - 1.1.9 มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม
  - 1.2 คุณลักษณะเฉพาะ คือ คนไทยควรมีลักษณะเฉพาะที่อาจแตกต่างจากชนชาติอื่น ดังนี้
    - 1.2.1 มีความสามัคคี
    - 1.2.2 ประณีประนอมและรู้จักให้อภัย
    - 1.2.3 อุดกถึ้น

- 1.2.4 เมตตากรรณา
  - 1.2.5 ละอายต่อการทำชั่ว
  - 1.2.6 มีความรักและยึดมั่นในสัจจะ
  - 1.2.7 กล้าหาญทางจริยธรรม
  - 1.2.8 รับผิดชอบต่อครอบครัวและชุมชน
  - 1.2.9 รักและยึดมั่นในอหิงสาธรรม
2. ยุทธศาสตร์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย มี 9 ประการ
- 2.1 เสริมความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นให้กับระบบครอบครัว
  - 2.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นให้กับ “ สมาคมคนร่วมวัย ”
  - 2.3 สร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกการเรียนรู้แบบดั้งเดิมในชุมชน
  - 2.4 สร้างและส่งเสริมองค์กรเรียนรู้สมัยใหม่ในชุมชน
  - 2.5 จัดหรือสนับสนุนให้มีการพิมพ์หนังสือประเภทการปลูกฝังคุณค่าและประวัติบุคคล
  - 2.6 สนับสนุนและส่งเสริมรายการที่สร้างคุณค่าและการสร้างแบบอย่างที่ดีที่พึงประสงค์ผ่านสื่อมวลชน
  - 2.7 เสริมความเข้มแข็งให้กับสถาบันศาสนา
  - 2.8 ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน
  - 2.9 เสริมสร้างความเข้มแข็งและเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน
3. การพัฒนาคุณลักษณะตามช่วงวัย การจะสร้างหรือปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยทั้งคุณลักษณะร่วมและคุณลักษณะเฉพาะควรใช้หลักคิด 4 ประการ ประกอบด้วย
- 3.1 หลักพัฒนาการ ในช่วงวัย 3 -5 ปี คุณลักษณะที่ควรปลูกฝังคือ การรู้จักควบคุมอารมณ์ การรู้จักถูก / ผิด ในช่วงนี้ครอบครัวจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด ในช่วง 6 -11 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบ การมีวินัยและรู้จักประหยัด ซึ่งช่วงนี้โรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุดและในช่วง 12 -19 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องอัตลักษณ์ทางสังคมและทางเพศ ช่วงนี้เพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด นอกจากนี้สื่อยังมีอิทธิพลต่อเด็กและเยาวชนมากขึ้นตามลำดับ ตั้งแต่วัยอนุบาลถึงวัยรุ่น
  - 3.2 ความเป็นไทย ความเป็นไทยถือเป็นต้นทุนทางสังคมทำให้ทุกศาสนา สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ ซึ่งปัจจุบันไม่ได้รับการปลูกฝังเท่าที่ควร
  - 3.3 ความรู้ทันโลก หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์และการมีความคิดสร้างสรรค์
  - 3.4 การแก้ไขจุดอ่อนของสังคมไทย เช่น ความมีวินัย ใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เป็นต้น ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย มีรายละเอียดที่น่าสนใจ ดังนี้ วัยอนุบาล 3- 5 ปี นี้ เด็กควรได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ถูกผิดและความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ วัยเรียน 6 -11 ปี เด็กควรได้รับการพัฒนาให้มีความพยายามในการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น มีวินัย ประหยัด มีคุณธรรม จริยธรรม และควบคุมตัวเองได้ และวัยรุ่น 12 -19 ปี เยาวชนวัยรุ่นควรพัฒนาให้มีอัตลักษณ์ทางเพศและจิตลักษณะทางสังคมที่มีความรับผิดชอบ พร้อมไปกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย ใฝ่รู้และความประหยัด

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ได้แก่

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย
8. มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2557 คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้กำหนดค่านิยมไทย 12 ประการ เพื่อสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ได้แก่ 1) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน 3) กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ 4) ใฝ่หาความรู้ หมั่นศึกษาเล่าเรียนทั้งทางตรง และทางอ้อม 5) รักษาวัฒนธรรมประเพณีไทย 6) มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ 7) เข้าใจเรียนรู้การเป็นประชาธิปไตย 8) มีระเบียบ วินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักการเคารพผู้ใหญ่ 9) มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ 10) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย และจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ และ 12) คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตนเอง

ฉันทวิช วิเชียรพันธ์ และปวีณา จันทร์สุข (2556) รายงานว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21 Century skills) ที่พัฒนาโดยองค์กรภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Skills: 21.org) ประกอบด้วยทักษะสำคัญ 3 ด้านได้แก่

1. ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรมมุ่งเน้นให้เกิดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ และแก้ปัญหาการสื่อสาร การสร้างความร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

2. ทักษะชีวิตและการประกอบอาชีพ มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการยืดหยุ่นและปรับตัวมีเป้าหมายของชีวิตและความมุ่งมั่นเข้าใจสังคมและยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรมมีศักยภาพการผลิตและยอมรับการตรวจสอบมีความเป็นผู้นำและมีความรับผิดชอบ

3. ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร เทคโนโลยี มุ่งเน้นให้มีความสามารถในการเข้าถึงสารสนเทศและสื่อต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถจัดการ เชื่อมโยง ประเมินและสร้างสารสนเทศ รวมถึงการประยุกต์ใช้เรื่องจริยธรรมและกฎหมายกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้

กรมวิชาการ (2545: 4) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในเยาวชนไทย คือ

1. การรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น
2. ความตรงต่อเวลา
3. ความซื่อสัตย์
4. ความขยันหมั่นเพียรและใฝ่รู้
5. ความรับผิดชอบ
6. ความประหยัด
7. ความอดทน
8. ความมีความสามัคคีการทำงานเป็นกลุ่ม
9. การมีสัมมาคารวะ
10. ความสามารถในการวิเคราะห์

11. ไม่พัวพันสิ่งมอมเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ภาพอนาคต และคุณลักษณะของคนไทย ที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านการคิด ได้แก่ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดวิพากษ์ คิดประยุกต์ คิดเปรียบเทียบ คิดบูรณาการ คิดเชิงมโนทัศน์ คิดเชิงกลยุทธ์ คิดเชิงอนาคต และคิดสร้างสรรค์ เพื่อสามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเท่าทัน และประสบความสำเร็จ

2. ทักษะการสื่อสาร ได้แก่ ความสามารถในการจับประเด็น ได้ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน กระชับ ตรงประเด็น ใช้ภาษาได้เหมาะสม มีความสามารถในการอ่านจับใจความ และสามารถสื่อสารด้วยการเขียนได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล และมีลำดับขั้นตอน

3. ทักษะภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ความสามารถในการพูด ฟัง พูด อ่าน และเขียน

4. ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ การมีความเข้าใจและความสามารถในการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์สารสนเทศที่จำเป็นในชีวิต เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม การส่ง จดหมาย อิเล็กทรอนิกส์ ฯในการสืบค้นข้อมูล การเรียนรู้ การสื่อสาร

5. ทักษะทางสังคม ได้แก่ ความสามารถที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมหรือการเข้าสังคม ซึ่งเป็นความสามารถที่บุคคลจำเป็นต้องมีเพื่อดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข เช่น มนุษย์สัมพันธ์ การปรับตัว การทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นต้น

6. ทักษะการอาชีพ ได้แก่ ความสามารถและความชำนาญในการประกอบอาชีพ หลักที่ตนเองถนัดหรือสนใจ

7. ทักษะทางสุนทรียะ ได้แก่ การมีความเข้าใจหรือความสามารถในการแสดงออกทางด้านดนตรี กีฬา หรือศิลปะอย่างสร้างสรรค์

8. ทักษะการจัดการ ได้แก่ ความสามารถในการวางแผน การจัดองค์กร การจัดหาคน การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า

ประเวศ วะสี (2553) กล่าวถึงพระเจดีย์แห่งปัญญา ซึ่งสะท้อนการเรียนรู้เพื่อสร้างปัญญาที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับโลกในอนาคต ได้แก่

1. การเรียนรู้ในวิถีชีวิตร่วมกัน คือฐานของพระเจดีย์ เป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง และปฏิบัติจริง ซึ่งมุ่งตรงไปสู่วิถีชีวิตการทำงานและการเรียนรู้จากชีวิตจริง

2. กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ คือ การเรียนรู้จากวิถีชีวิตแล้วนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เข้าใจในเรื่องนั้นๆ บนฐานของชีวิตจริงและปฏิบัติจริง เพื่อกระตุ้นให้แสวงหาความรู้ต่างๆที่จำเป็นและสอดคล้องกับการใช้งาน

3. การเข้าถึงปัญญา คือ ความเข้าใจในธรรมชาติ เข้าใจความเป็นหนึ่งเดียว และความเชื่อมโยงของสิ่งต่างๆ ทำให้มนุษย์ละเลยจากความความเห็นแก่ตัว เกิดความถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อผู้อื่น

สมุน อมรวิวัฒน์ (2546) ได้วิเคราะห์คุณลักษณะของคนที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน ได้แก่

1. รู้จักแสวงหาข้อมูลข่าวสาร และความรู้พื้นฐานในการทำงานและการประกอบอาชีพ

2. มีจิตสำนึกในหน้าที่มีความขยันหมั่นเพียรรักงาน (ฉันทะ) พากเพียรทำงาน (วิริยะ) ตั้งใจมุ่งมั่นทำงาน (จิตตะ) ทบทวนปรับปรุงแก้ไขงานที่ทำให้ดียิ่งขึ้น (วิมังสา)
3. เชื่อมั่นในตนเอง แต่สามารถปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
4. มีวินัยในการทำงานรู้จักการจัดการบริหารเวลาทำงานและพักผ่อนรวมถึงวิธีการจัดการต่างๆ ในงานอาชีพ
5. มีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งทางกายและจิต
6. มีความคิดสร้างสรรค์มีสุนทรียภาพและจินตนาการ
7. รู้จักแสวงหาความรู้ใหม่เพื่อปรับปรุงงานที่ทำให้เหมาะกับกาลสมัยอยู่เสมอ รวมถึงทักษะใหม่ๆ

สมพงษ์ จิตระดับ (2531: 23) กล่าวถึง คุณลักษณะนักเรียนที่พึงประสงค์ไว้ดังนี้

1. เชื่อมั่นในตนเองแบบสากล แต่อ่อนน้อมถ่อมตนแบบวัฒนธรรมไทย
2. มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย(Global literacy)
3. รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบและจิตสำนึกสาธารณะในการเมืองระบอบประชาธิปไตย
4. ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การรู้จักพึ่งพาตนเองได้ มีแนวทางมัชฌิมาปฏิบัติเป็นวิถีชีวิตที่เรียบง่ายตามแนวพระพุทธศาสนา
5. การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur) ในธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้มีทักษะการจัดการและการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ
6. การรู้จักคุณค่าของตนเอง ยอมรับในความแตกต่างแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืนและเกิดประโยชน์สุขแก่ทุกฝ่าย
7. ตั้งใจทำงานด้วยความอดทน ขยันหมั่นเพียร รู้จักอดออม มัธยัสถ์การมีวินัยและควบคุมตนเองได้
8. การเป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข รู้จักปรับตัวในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างสมดุลแบบยลและรู้เท่าทัน
9. การมีทักษะชีวิตในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ มีภูมิคุ้มกันของจิตใจที่เข้มแข็งจนสามารถปฏิเสธกับภัยอันตรายต่างๆ ที่กระตุ้นยั่วยู่ให้หลงผิดได้
10. มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ดำรงรักษาหลักทอสานต่อวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองได้

กัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์ (2551: 14; 25; 193) เสนอแนวคิดของ Esteve Pujol I Pons เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สรุปได้ว่า ความอดทนเป็นพื้นฐานของพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก เป็นมาตรฐานในการวัดสภาพจิตใจว่าแข็งแรงดีหรือไม่ และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของความสำเร็จในอนาคต ความอดทนเป็นสิ่งที่ดี เป็นคุณธรรมที่ช่วยเสริมคุณธรรมอื่นๆ และเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ประสบความสำเร็จทุกคนต้องมี คนที่มีความอดทนจะทำงานอย่างตั้งใจเสมอ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับเรื่องความรับผิดชอบ สอนและยกตัวอย่างให้เด็กรู้ว่า ถ้าขาดความรับผิดชอบจะเกิดผลเสียอย่างไรบ้าง เด็กจะต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระทำของตนเอง

คุณลักษณะด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความสนใจใฝ่รู้ ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความขยันหมั่นเพียร เป็นคุณลักษณะส่วนหนึ่ง ที่สำคัญและมีผลต่อการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กอายุไม่เกิน 12 ปี ควรปลูกฝังคุณลักษณะเหล่านี้ให้เด็กซึมซับ จนกลายเป็นนิสัย

ดังนั้น จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้ เป็นคุณลักษณะที่สำคัญและจำเป็นต่อเยาวชนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นพื้นฐานในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

กระบวนการจัดการศึกษาประกอบด้วย จุดประสงค์ กระบวนการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552: 2) ผู้วิจัยบูรณาการหลักการของกระบวนการจัดการศึกษาร่วมกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 สรุปสาระสำคัญได้ว่า การจัดการศึกษาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 นักวิชาการ วิจารย์ พานิช (2555) กล่าวไว้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ จากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้ชีวิตเพื่อการดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริง การเรียนจึงต้องเน้นเรียนโดยการลงมือปฏิบัติ หรือการฝึกปฏิบัติ และต้องฝึกฝนทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นตลอดชีวิต Thomas Lickona (1992) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, 94-100) กล่าวว่า คนไทยในอนาคตควรต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง อดทน พากเพียรอย่างไม่ย่อท้อ ทำงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จ มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 81-87) ทำการศึกษาในส่วนของคุณลักษณะจิตใจ ทักษะ หรือองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับคนไทยเพื่อเตรียมพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 สรุปได้ว่า ตามแนวคิดของ Harward Gardner คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวินัยของตนเองในการศึกษาหาความรู้ และพบว่าลักษณะของคนไทยในปัจจุบันนั้นยังคงขาดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมโดยรวมที่ไม่เน้นความกระตือรือร้น ผลจากการประเมินช่องว่างในเรื่องของกลุ่มจิต (Mindset) ที่เป็นจุดอ่อนที่สุดของคนไทยในปัจจุบัน อันดับแรก คือ จิตจริยธรรม การรู้ผิดชอบชั่วดี ความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ ของตนเอง ส่วนด้านจิตเชี่ยวชาญที่เป็นจุดอ่อน คือ ด้านวินัยในการศึกษา การใฝ่รู้เชิงลึก

จะเห็นว่าจุดประสงค์การจัดการศึกษา ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเรียนให้บรรลุทักษะ กระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงต้องฝึกฝนทักษะพื้นฐานต่างๆ ที่จำเป็น ซึ่งส่งผลต่อการเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ ตามมา การวัดและประเมินผลจึงใช้หลักการวัดและประเมินตามสภาพจริง ซึ่งเป็นการวัดและประเมินโดยใช้ผู้ประเมินจากหลายแหล่ง เช่น ครู นักเรียน เพื่อน และผู้ปกครอง ด้วยวิธีที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ข้อมูลสะท้อนกลับมาพัฒนาตนเองและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนกลายเป็นคุณลักษณะประจำตัว

กระบวนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ทศนา แชมมณี (2550: 69-75) เสนอวิธีสอนแบบต่างๆ เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ดังนี้

1. การเล่านิทาน เป็นการสอนที่ใช้นิทานเป็นสื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เนื้อหาสาระที่ต้องการ นิทานที่มีหลายประเภท เช่น นิทานปรัมปรา นิทานท้องถิ่น นิทานคติธรรม นิทานใช้ได้ดีกับเด็กเล็กและเด็กระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กโตและเยาวชนนิทานก็ใช้ได้ แต่เนื้อหาของนิทานต้องเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน

2. การเล่นเกม ภายใต้กติกาที่กำหนดโดยมีจุดมุ่งหมายของการเล่น มีการแข่งขันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานตื่นเต้น เกมการเล่นหลายเกมสามารถใช้ในการสอนและฝึกคุณธรรม และจริยธรรมต่าง ๆ ได้ดี เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเสียสละ ความอดทน การมีน้ำใจนักกีฬา การเล่นและทำงานเป็นทีม และการเคารพสิทธิผู้อื่น

3. การใช้กรณีตัวอย่าง เป็นการสอนโดยใช้เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเขียนขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษา โดยมีประเด็นคำถามให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เรื่องที่เกิดขึ้นจริงหรือเขียนขึ้นควรเป็นเรื่องที่คล้ายคลึงกับความเป็นจริง การที่ผู้เรียนได้อภิปรายในประเด็นต่างๆ ร่วมกันจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฟังความคิดเห็นที่หลากหลายและมีแง่มุมต่างๆ กัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้คิดพิจารณาและวิเคราะห์หาคำตอบที่เหมาะสม การสอนแบบนี้ นำมาใช้ได้ดีในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่างๆ โดยครูอาจนำข่าวจากหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เป็นประเด็นปัญหาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมมาใช้เป็นกรณีตัวอย่างได้

4. การใช้บทบาทสมมติ เป็นการสอนโดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทในตัวละครในสถานการณ์ที่สมมติขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทที่สวม อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในความคิด ความรู้สึก เจตคติ และอคติต่างๆ ของตน

5. การใช้สถานการณ์จำลอง เป็นการสอนโดยการให้ผู้เรียนเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์จำลองจากสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองบางประเภท มีลักษณะเป็นเกมการแข่งขัน ที่เล่นได้อย่างสนุกสนานไปพร้อมกับ การได้เรียนรู้ ความเป็นจริงของสถานการณ์นั้น สถานการณ์จำลองสามารถใช้ในการสอนคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมต่างๆ ได้ดี

6. การสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เป็นการสอนที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งได้เรียนรู้เรื่องการทำงานร่วมกันด้วยความสัมพันธ์อันดี และได้ผลงานที่ดีควบคู่ไปด้วย มีการจัดกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง และเรียนรู้จากกันและกัน

ทศนา แชมมณี (2546: 28-30) ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการสอนและพัฒนาคุณลักษณะนิสัยของเด็ก สรุปได้ว่า หลังดำเนินการสอนกิจกรรมต่างๆ ครูต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำค่านิยมที่เรียนรู้แล้วไปใช้ใน ชีวิตจริงในชีวิตประจำวัน โดยต้องจัดระบบการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง คอย ตักเตือนและให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาถึงขั้นเป็นลักษณะนิสัย โดยครู ดำเนินการ ดังนี้

1. กระตุ้นและส่งเสริมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงตามที่ได้สำรวจตนเอง ครูช่วยดูแลและให้ คำแนะนำ

2. ให้ออกสันักเรียนเล่าถึงสิ่งที่ปฏิบัติ แลกเปลี่ยนกัน อย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ครูให้คำชยเซยหรือเสริมแรงด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้คะแนน ชมเซย และครูชยดูแลให้คำแนะนำต่าง ๆ

3. ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน และบันทึกผลการสังเกตไว้ เพื่อให้การเสริมแรงหรือให้คำแนะนำได้อย่างเหมาะสม

4. ครูติดตามผลการปฏิบัติตนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเห็นว่า นักเรียนเกิดความเคยชินในการปฏิบัติ หรือสามารถปฏิบัติได้จนเป็นอัตโนมัติ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น (2551) ได้เสนอแนวคิดที่ได้ศึกษาจากองค์กร และนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. Character Education Partnership (2005) เสนอว่าไม่สามารถระบุวิธีการใดวิธีการหนึ่งได้อย่างเฉพาะเจาะจงว่าจะมีประสิทธิภาพ แต่มีหลักการสำคัญ 11 ประการในการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่ควรยึดถือ ประกอบด้วย

หลักการที่ 1 ส่งเสริมและให้ความสำคัญกับค่านิยมเชิงจริยธรรม โดยทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการมีจริยธรรมเป็นคุณสมบัติของคนดีหรือคนที่มีคุณลักษณะที่ดี

หลักการที่ 2 ให้นิยามคำว่า คุณลักษณะ ให้เข้าใจง่าย โดยรวมความหมายในเชิงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมเข้าเป็นองค์ประกอบของคุณลักษณะต่าง ๆ

หลักการที่ 3 ใช้วิธีการพัฒนาคุณลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองโดยตรง อย่งรอบด้าน และมีประสิทธิภาพ

หลักการที่ 4 สร้างเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน

หลักการที่ 5 เปิดโอกาสและจัดประสบการณ์การแสดงออกในทางคุณธรรมให้แก่นักเรียน

หลักการที่ 6 ผนวกการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนเข้ากับหลักสูตรวิชาการในที่สอน

หลักการที่ 7 พยายามส่งเสริมแรงจูงใจในตัวนักเรียน

หลักการที่ 8 จัดให้บุคลากรทางการศึกษามีโอกาสพัฒนาคุณลักษณะที่ดีเช่นเดียวกันกับที่พัฒนา นักเรียน

หลักการที่ 9 ส่งเสริมการเป็นผู้นำในด้านคุณธรรมของนักเรียนและให้การสนับสนุนการจัดคุณลักษณะศึกษาอย่างต่อเนื่อง

หลักการที่ 10 จัดให้สมาชิกในครอบครัวชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้แก่ นักเรียน

หลักการที่ 11 ประเมินคุณลักษณะต่างๆ ของนักเรียนทั้งโรงเรียนและการดำเนินการของบุคลากรของโรงเรียนในการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ของนักเรียน

2. Ryan (2002) เสนอแนวทางการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (The Six E's of Character Education) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Example) แนวทางการยกตัวอย่างของการประพฤติ ปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์นอกเหนือจากการอบรมสั่งสอนเพื่อยกตัวอย่างพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ รวมถึงการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของครูเพื่อให้นักเรียนเห็นด้วย การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีถือเป็นการยกตัวอย่างที่ดีที่สุดที่นักเรียนสามารถเห็นและเลียนแบบการกระทำ ความประพฤติต่าง ๆ ได้โดยตรง

2.2 การสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผล (Explanation) ต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน จากเดิมที่ควบคุมความประพฤติโดยเน้นการท่องกฎแล้วปฏิบัติตามกฎโดยขาด

เหตุผล มาเป็นการใช้อธิบายให้รู้จักใช้เหตุและผลในการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ กระตุ้นให้เกิดการวิพากษ์หรือสนทนาเกี่ยวกับคุณลักษณะที่ดีและไม่ดี พร้อมอธิบายเหตุผลประกอบเพื่อสร้างความตระหนักและการปรับพฤติกรรมอันสะท้อนถึงคุณลักษณะของเด็กออกมา

2.3 การเชิญชวนให้ทำความดี (Exhortation) การชี้แนะ เชิญชวน โดยใช้การเสริมแรงทางบวกควบคู่กับการพัฒนาความกล้าหาญเชิงจริยธรรม (moral courage development) โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร

2.4 การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical Environment) เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ไม่มีสิ่งยั่วยุไปในทางเสื่อม โดยเฉพาะในห้องเรียนซึ่งเป็นสังคมย่อยเล็ก ๆ ที่นักเรียนจะต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ครูสามารถจำลองสังคมใหญ่ภายในห้องเรียนได้ สร้างบรรยากาศเชิงคุณธรรม

2.5 การจัดประสบการณ์ (Experience) การเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอกอย่างจริงจังนอกโรงเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับแนวคิดในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างพึงประสงค์

2.6 การคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of Excellence) การวางเป้าหมายของตนเองของเด็ก เป็นเสมือนการกำหนดหลักชัยในการพัฒนาคุณลักษณะของตนเองให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

3. Educational Materials Center เสนอกิจกรรมการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) ของการจัดคุณลักษณะศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนไว้ 10 ประการ โดยแยกการปฏิบัติด้วยวิธีการต่าง ๆ ออกเป็น 4 กลุ่ม รายละเอียดมีดังนี้

กลุ่มที่ 1 การนำหลักสูตรคุณลักษณะศึกษาเพิ่มเติมเข้าไปกับความรู้อันที่ครูสอน และสนับสนุนการเข้าใจคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างแท้จริง โดยแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศประกอบด้วยแนวทางที่ 1 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับคุณธรรมจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เหมือนชีวิตจริงที่มีโอกาสได้พบ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบสนองต่อสถานการณ์นั้น ๆ อย่างหลากหลาย แนวทางที่ 2 ทำให้คุณลักษณะศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือที่นักเรียนไปสู่เป้าหมายในการเรียน ไม่ใช่ให้คุณลักษณะศึกษาเข้ามาเพิ่มจากการเรียนการสอนปกติ แนวทางที่ 3 จัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้สะท้อนตนเองและกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อช่วยให้นักเรียนพัฒนาคุณลักษณะการยอมรับตนเองและผู้อื่นอย่างสมดุล

กลุ่มที่ 2 การจัดกิจกรรมการสอนทักษะต่าง ๆ ให้นักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แนวทางที่ 4 คือให้นักเรียนได้ฝึกฟังและทำความเข้าใจความเชื่อของผู้อื่น ๆ และเคารพในความคิดของผู้อื่น ซึ่งหมายรวมถึงการยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นด้วย แนวทางที่ 5 จัดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะโดยใช้กิจกรรมกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้การวางแผน การจัดกิจกรรม และสะท้อนผลที่ได้จากการจัดกิจกรรมร่วมกัน

กลุ่มที่ 3 การจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาประสิทธิภาพในตัวเองและการยอมรับตนเองของนักเรียน แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แนวทางที่ 6 จัดโอกาสให้นักเรียนได้กำหนดสัญญาเกี่ยวกับตนเอง ในการพัฒนาคุณลักษณะต่างๆ แนวทางที่ 7 จัดโอกาสที่ช่วยให้นักเรียนเชื่อมั่นในตนเอง

กลุ่มที่ 4 การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนช่วยสังคม แนวทางการปฏิบัติที่เป็นเลิศแนวทางที่ 8 จัดกิจกรรมที่เสริมสร้างทัศนคติและการปฏิบัติตนในทางที่ดีให้แก่ นักเรียน แนวทางที่ 9 จัดโอกาสการเรียนรู้เพื่อรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้อุทิศหรือบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม แนวทางที่ 10 ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียน

4. สุวิมล ว่องวานิช และคณะ (2549) พบว่าแนวคิดและหลักการสำหรับการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีของนักเรียนมีดังต่อไปนี้

4.1 การสร้างตัวแบบ/ผู้นำ การพัฒนาคุณลักษณะต้องมีการสร้างตัวแบบที่ดี ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ หรือบุคคลตัวอย่างในสังคม

4.2 การพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอื่น ๆ ให้เป็นวิถีชีวิต มีความสอดคล้องกับธรรมชาติ ต่อยำให้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยมีกระบวนการพัฒนาที่บูรณาการสอดแทรกอยู่ในชีวิตการเรียน การปฏิบัติงาน เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อม และคนกับธรรมชาติ โยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน

4.3 การพัฒนาตัวตนของนักเรียน ด้วยการจัดพื้นที่สร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชน ให้นักเรียนได้แสดงออกถึงความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติตามความเชื่อ ตามแนวทางที่ตนเอง คิดสร้างสรรค์ และอยู่ในบริบทของการทำความดี มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคม ให้เด็กมีการปฏิบัติและพัฒนาตนเองอย่างเข้าใจความหมาย เห็นบทบาทและคุณค่าของตนเองมากขึ้น

4.4 การสร้างระบบค่านิยมให้เด็กและเยาวชนเห็นได้ชัดเจนว่าแก่นของเด็กไทยคืออะไร ต้องประพฤติและปฏิบัติตนอย่างไร กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาชัดเจนและดึงสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ทำให้เด็กมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ปรับเปลี่ยนจริยธรรม เช่น การสำรวจพฤติกรรมการปฏิบัติตนของตนเองในแต่ละวัน และต้องยอมรับว่าค่านิยมต้องมาจากตัวแบบที่ดี

4.5 การสร้างความร่วมมือรวมพลังทั้งจากผู้บริหาร/ครูอาจารย์ในโรงเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองในครอบครัว ชุมชน สังคม ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย กำหนดคุณธรรมที่เป็นเป้าหมาย การให้ครอบครัว ชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน

4.6 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชนต้องสอดคล้องกับลักษณะของโรงเรียน ธรรมชาติ บริบท และช่วงวัยของเด็ก

4.7 การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน มีการทำกิจกรรมร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน และซึมซับวิธีคิดและการปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันผ่านกระบวนการ เป็นธรรมชาติในระบบของชุมชน

4.8 โรงเรียนต้องมีนโยบายที่ไม่เน้นวิชาการอย่างเดียว โรงเรียนมีครูเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ดึงชุมชนเข้ามา สร้างชุมชนที่สร้างสรรค์ ชี้ให้เห็นปัญหาของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อบุตรหลาน

4.9 ต้องมีการสร้างแนวร่วม มีเครือข่ายที่ช่วยเสริมกำลังใจให้เด็กทำความดี เด็กที่ได้รับการพัฒนาทำให้เขาดีไปแล้ว ก็มีเด็กรุ่นใหม่เรื่อย ๆ ต้องสร้างเครือข่าย

จากแนวคิด และหลักการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนข้างต้น (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551) สรุปเป็นรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 อย่างมีระบบ โดย 1) การวางแผนและการออกแบบกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน กำหนดภาระงานและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมิน 2) การดำเนินการตามแผนการกิจกรรมส่งเสริมต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติในสถานการณ์จริง ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการเรียนการสอนโดยบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวัน 3) การติดตามกำกับผลการดำเนินงานตามแผน และ 4) การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแผนงาน และกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21

การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548: 3-5) กล่าวถึงการดำเนินการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สรุปได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน นิยามตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้และเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้นครอบคลุมและสอดคล้องกับลักษณะ ธรรมชาติของวิชา งาน กิจกรรมที่รับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนว่าจะดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยวิธีใดดังต่อไปนี้ คือ

1. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
2. จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ปลุกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนก่อนการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม / สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เลือกดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้และประเมินเป็นระยะๆ ผู้เรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้ปรับปรุงพัฒนา แล้วประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ขั้นตอนที่ 7 รายงานผลการพัฒนาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

การประเมินจากกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

การประเมินเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทย ประเมินจากกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่โรงเรียน และกิจกรรมที่บ้าน

กิจกรรมที่โรงเรียน โดยบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการต่างๆ และกิจวัตรประจำวันของผู้เรียน บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เริ่มจากการเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่กิจกรรมหน้าแถวตอนเช้า การเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ การสวดมนต์เจริญสติ การเรียน การให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ การปฏิบัติตามข้อตกลง ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน การดูแลรักษาสุขภาพร่างกายของตนเอง การรักษาความสะอาด การจัดการกระเป๋า การจัดเก็บของใช้ การทำความสะอาดจานชาม การเล่นเกมมีกติกา ไปจนถึงการเป็นผู้ให้บริการผู้ใหญ่ การทักทายสวัสดิ การทำความเคารพผู้ใหญ่ ให้ผู้เรียนร่วมกันค้นหาคำตอบเป็นกลุ่ม แล้วลงมือทำงานจนสำเร็จ มีการนำเสนอความคิดเห็น และสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่บ้าน เนื่องจากการศึกษาพัฒนาคน เริ่มต้นที่ครอบครัว บิดา มารดา และผู้ปกครองมีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การที่จะฝึกอบรมให้บุตรหลานเป็นคนดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การประเมินตามสภาพจริงเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน จึงให้นักเรียนประเมินผ่านกิจวัตรประจำวันที่ดี บนพื้นฐานสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของตนเอง โดยมีครู และผู้ปกครองเป็นผู้แนะนำ อบรม สั่งสอน ซึ่งจะช่วยให้เด็กนักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ดี เช่น มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามวินัย

การนำหลักการการวัดและประเมินตามสภาพจริงมาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ความหมายของการประเมินตามสภาพจริง

สุวิมล ว่องวานิช (2546: 13) ให้ความหมายของการประเมินตามสภาพจริงไว้ว่าเป็นกระบวนการตัดสินความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือกระทำ หรือผลิตจากกระบวนการทำงานตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพ จะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด นำพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จใด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 20) ให้ความหมายของการประเมินตามสภาพจริงไว้ว่า การประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 175) ให้ความหมายของการประเมินตามสภาพจริงไว้ว่า การประเมินสภาพจริง เป็นการประเมินการกระทำ การแสดงออกหลาย ๆ ด้าน ของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีลักษณะเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ การทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการแสดงออก โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบและเป็นผู้ผลิตความรู้ ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงหรือคล้ายจริง ได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ

สรุปได้ว่า การประเมินตามสภาพจริง หมายถึง การประเมินความรู้ความสามารถและทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือสอดคล้องกับชีวิตจริง ซึ่งเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อนและเป็นองค์รวม

แนวคิด และหลักการเกี่ยวกับการวัดและประเมินตามสภาพจริง

นักวิชาการด้านการวัดและประเมินผล สถาบันด้านการศึกษา ได้เสนอแนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวัดและประเมินตามสภาพจริงไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 183) เสนอไว้ว่า

1. การประเมินตามสภาพจริง ไม่เน้นการประเมินทักษะพื้นฐาน (Skill Assessment) แต่เน้นการประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อน (Complex Thinking Skill) ในการทำงาน ความร่วมมือ ในการแก้ปัญหา และการประเมินตนเองทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน

2. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการวัดและประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการสะท้อนให้เห็นการสังเกตสภาพงานปัจจุบัน (Current Work) ของนักเรียน และสิ่งทีนักเรียนได้ปฏิบัติจริง

4. การประเมินตามสภาพจริง เป็นการผูกติดนักเรียนกับงานที่เป็นจริง โดยพิจารณาจากงานหลาย ๆ ชิ้น

5. ผู้ประเมินควรมีหลาย ๆ คน โดยมีการประชุมระหว่างกลุ่มผู้ประเมินเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน
6. การประเมินต้องดำเนินการไปพร้อมกับการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง
7. นำการประเมินตนเองมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินตามสภาพที่แท้จริง
8. การประเมินตามสภาพจริง ควรมีการประเมินทั้ง 2 ลักษณะ คือ การประเมินที่เน้นการปฏิบัติจริง และการประเมินจากแฟ้มสะสมงาน

ลักษณะสำคัญของการวัดและการประเมินผลจากสภาพจริง

ลักษณะสำคัญของการวัดและการประเมินผลจากสภาพจริงมีดังนี้ (กรมวิชาการ, 2545 : 159)

1. การวัดและการประเมินผลจากสภาพจริงมีลักษณะสำคัญคือ ใช้วิธีการประเมินกระบวนการคิดที่ซับซ้อนความสามารถในการปฏิบัติงาน ศักยภาพของผู้เรียนในด้านของผู้ผลิตและกระบวนการที่ได้ผลผลิตมากกว่าที่จะประเมินว่าผู้เรียนสามารถจดจำความรู้อะไรได้บ้าง
2. เป็นการประเมินความสามารถของผู้เรียน เพื่อวินิจฉัยผู้เรียนในส่วนที่ควรส่งเสริมและส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ ความสนใจและความต้องการของแต่ละบุคคล
3. เป็นการประเมินที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของทั้งตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นตนเอง สามารถพัฒนาข้อมูลได้
4. ข้อมูลที่ประเมินได้จะต้องสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการเรียนการสอนและการวางแผนการสอนของผู้สอนว่าสามารถตอบสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคลได้หรือไม่
5. ประเมินความสามารถของผู้เรียนในการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่ชีวิตจริงได้
6. ประเมินด้านต่าง ๆ ด้วยวิธีที่หลากหลายในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงมีการดำเนินงานตามขั้นตอนนี้ (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์, 2544 : 1)

1. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการประเมิน ต้องสอดคล้องกับสาระ มาตรฐาน จุดประสงค์การเรียนรู้และสะท้อนการพัฒนาตัวน
2. กำหนดขอบเขตในการประเมิน ต้องพิจารณาเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เช่น ความรู้ ทักษะและกระบวนการ ความรู้สึก คุณลักษณะ เป็นต้น
3. กำหนดผู้ประเมิน โดยพิจารณาผู้ประเมินว่าจะมีใครบ้าง เช่น นักเรียนประเมินตนเอง เพื่อนนักเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น
4. เลือกใช้เทคนิคและเครื่องมือในการประเมิน ควรมีความหลากหลายและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ วิธีการประเมิน เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การบันทึกพฤติกรรม แบบสำรวจความคิดเห็น บันทึกจากผู้ที่เกี่ยวข้อง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ
5. กำหนดเวลาและสถานที่ที่จะประเมิน เช่น ประเมินระหว่างนักเรียนทำกิจกรรม ระหว่างทำงานกลุ่ม / โครงการ วันใดวันหนึ่งของสัปดาห์ เวลาว่าง / พักกลางวัน ฯลฯ

6. วิเคราะห์ผลและวิธีการจัดการข้อมูลการประเมิน เป็นการนำข้อมูลจากการประเมินมาวิเคราะห์โดยระบุสิ่งที่วิเคราะห์ เช่น กระบวนการทำงาน เอกสารจากแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ รวมทั้งระบุวิธีการบันทึกข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน เป็นการกำหนดรายละเอียดในการให้คะแนนผลงานว่าผู้เรียนทำอะไร ได้สำเร็จหรือว่ามีระดับความสำเร็จในระดับใด คือ มีผลงานเป็นอย่างไร การให้คะแนนอาจจะให้ในภาพรวมหรือแยกเป็นรายให้สอดคล้องกับงานและจุดประสงค์การเรียนรู้

อาจกล่าวสรุปได้ว่าการประเมินตามสภาพจริงเป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดผลสัมฤทธิ์ที่ต้องการโดยวิเคราะห์จากหลักสูตรกลาง หลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการของนักเรียน มีแนวทางของงานที่ปฏิบัติ กำหนดกรอบและวิธีการประเมินร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน ซึ่งวิธีการประเมินตามสภาพจริงจะกล่าวต่อไป

เทคนิค / วิธีการที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง

การประเมินตามสภาพจริงเป็นการกระทำ การแสดงออกหลาย ๆ ด้าน ของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีวิธีการประเมินโดยสังเขปดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2542: 184-193)

1. การสังเกต เป็นวิธีการที่ตีความวิธีหนึ่งในการเก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านการใช้ความคิด การปฏิบัติงาน และโดยเฉพาะด้านอารมณ์ ความรู้สึก และลักษณะนิสัยสามารถทำได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน หรือในสถานการณ์อื่นนอกโรงเรียน เครื่องมืออื่นที่ใช้ประกอบการสังเกตได้แก่ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบบันทึกระเบียบสะสม เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ใช้เก็บข้อมูลพฤติกรรมด้านต่างได้ดี เช่น ความคิด (สติปัญญา) ความรู้สึก กระบวนการขั้นตอนในการทำงาน วิธีแก้ปัญหา ฯลฯ อาจใช้ประกอบการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่มั่นใจมากยิ่งขึ้น

3. การตรวจงาน เป็นการวัดและประเมินผลที่เน้นการนำผลการประเมินไปใช้ทันทีใน 2 ลักษณะ คือ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนและเพื่อปรับปรุงการสอนของครู จึงเป็นการประเมินที่ควรดำเนินการตลอดเวลา เช่น การตรวจแบบฝึกหัด ผลงานภาคปฏิบัติ โครงการ/โครงการต่าง ๆ เป็นต้น งานเหล่านี้ควรมีลักษณะที่ครูสามารถประเมินพฤติกรรมระดับสูงของนักเรียนได้ เช่น แบบฝึกหัดที่เน้นการเขียนตอบ เรียบเรียง สร้างสรรค์ (ไม่ใช่แบบฝึกหัดที่เลียนแบบข้อสอบเลือกตอบซึ่งมักประเมินได้เพียงความรู้ ความจำ) งาน โครงการ โครงการ ที่เน้นความคิดขั้นสูงในการวางแผนจัดการ ดำเนินการและแก้ปัญหาสิ่งที่ควรประเมินควบคู่ไปด้วยเสมอในการตรวจงาน (ทั้งงานเขียนตอบและปฏิบัติ) คือ ลักษณะนิสัยและคุณลักษณะที่ดีในการทำงาน

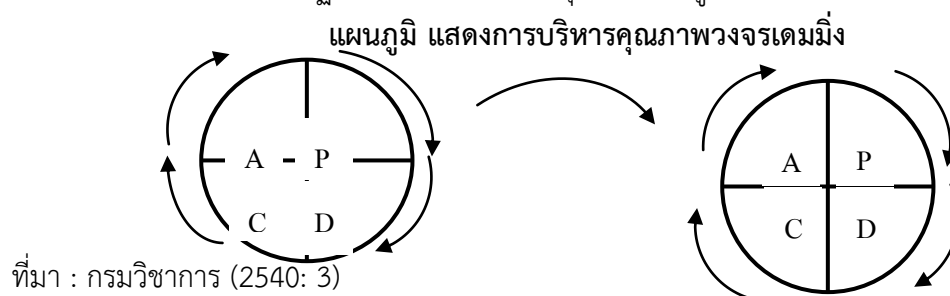
4. การรายงานตนเอง เป็นการให้นักเรียนเขียนบรรยายหรือตอบคำถามสั้น ๆ หรือ ตอบแบบสอบถามที่ครูสร้างขึ้น เพื่อสะท้อนถึงการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งความรู้ ความเข้าใจ วิธีคิด วิธีทำงาน ความพอใจในผลงาน ความต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การวัดและประเมินตามสภาพจริงเป็นการประเมินการแสดงออกของนักเรียนแต่ละคนโดยมีพื้นฐานจากทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์การเรียนรู้ ใช้เครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เน้นสภาพที่สอดคล้อง หรือ ใกล้เคียงกับธรรมชาติความเป็นจริงของการดำเนินชีวิต การให้ความสำคัญต่อการประเมินตามสภาพจริง มาจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมของนักเรียน และต้องให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก จะต้องหลอมรวมการประเมิน มีการประเมินต่อเนื่องตลอดเวลาที่ทำการเรียนการ

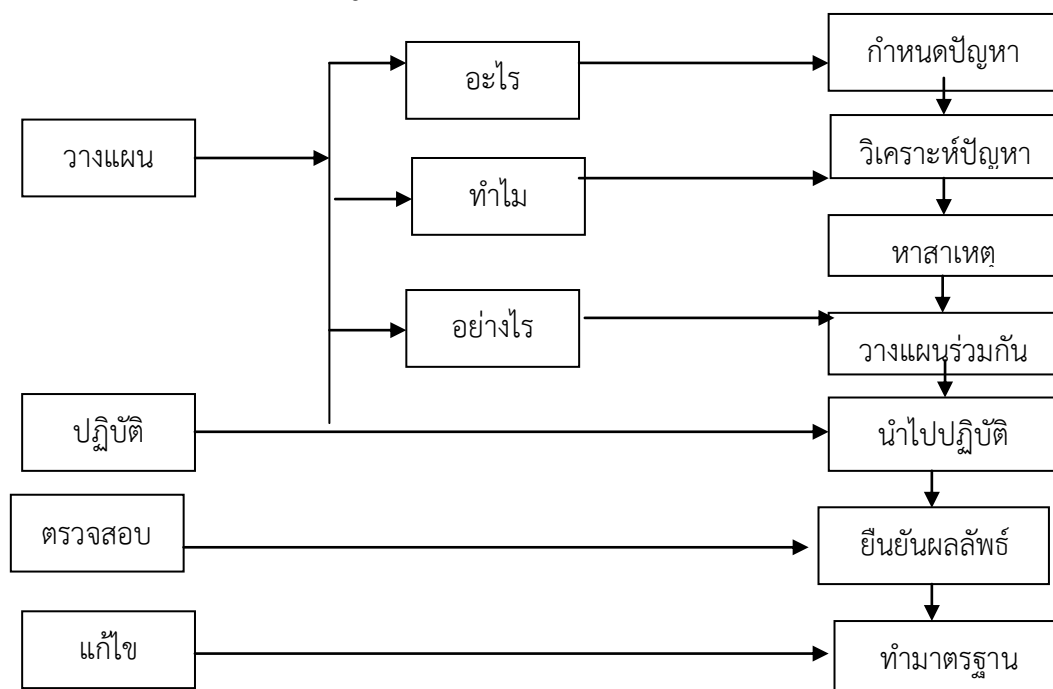
สอน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้เต็มที่สูงสุด ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและหลักการประเมินตามสภาพจริงมาประยุกต์ใช้กับการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้เรียนจะได้มีส่วนร่วมในการประเมิน เน้นสภาพที่สอดคล้องกับธรรมชาติความเป็นจริงในชีวิตประจำวัน สามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเองเพื่อเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งสอดคล้องตามวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง

การนำวงจรคุณภาพของเดมมิ่งมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมิน

กรมวิชาการ (2540: 3) สมศักดิ์ สินธุระเวชัญ (2542: 188-190) วิฑูรย์ สิมะโชคดี (2545: 43-47) กล่าวถึง วงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) ขั้นตอนทั้งหมดต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด ดังแผนภูมิ

แผนภูมิแสดง ขั้นตอนของกระบวนการ PDCA

ที่มา : สมศักดิ์ สินธุระเวชัญ (2542 : 188)

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (Plan)

การวางแผนเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด ทำให้กิจกรรมอื่น ๆ ที่ตามมาสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะถ้าแผนการไม่เหมาะสมแล้ว จะมีผลทำให้กิจกรรมอื่นไร้ประสิทธิภาพตามไปด้วย แต่ถ้ามีการเริ่มต้นวางแผนที่ดี จะทำให้มีการแก้ไขน้อย และกิจกรรมจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น การวางแผนที่ดีควรมีลักษณะ 5 ประการ ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง (realistic)
2. สามารถเข้าใจได้ (understandable)
3. สามารถวัดได้ (measurable)
4. สามารถปฏิบัติได้ (behavioral)
5. สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ (achievable)

การวางแผนที่ดีควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. กำหนดขอบเขตปัญหาให้ชัดเจน
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
3. กำหนดวิธีการที่จะบรรลุถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล (Do)

เพื่อให้มั่นใจว่ามีการนำแผนการไปปฏิบัติอย่างถูกต้องนั้น จะต้องจัดให้มีการศึกษาและการอบรมในการนำแผนไปปฏิบัติ และมีการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (Check)

การตรวจสอบและประเมินผลลัพธ์ของการปฏิบัติตามแผน ว่ามีการปฏิบัติตามแผนหรือไม่ และแผนมีความเหมาะสมหรือไม่ การที่ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้เป็นเพราะไม่ปฏิบัติตามแผนการ หรือความไม่เหมาะสมของแผนการ หรือจากทั้งสองประการรวมกัน จำเป็นต้องหาว่าสาเหตุ เนื่องจากการนำไปปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไขจะแตกต่างกัน

ถ้าแผนจัดทำขึ้นไม่เหมาะสม อาจเป็นผลมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความผิดพลาดในการทำความเข้าใจกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่
2. เลือกเทคนิคที่ใช้ผิดเนื่องจากมีข้อมูลข่าวสารไม่เพียงพอและมีความรู้ในขั้นตอนการวางแผนไม่เพียงพอ

3. ประเมินผลกระทบจากการปฏิบัติตามแผนผิดพลาด
4. ประเมินความสามารถของบุคลากรที่ต้องนำแผนมาใช้ผิดพลาด

ถ้ามาจากการไม่ปฏิบัติตามแผน อาจเป็นผลมาจากสาเหตุต่อไปนี้

1. ขาดความตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับปรุง
2. การติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมาะสมและมีความเข้าใจในแผนไม่เพียงพอ
3. การให้การศึกษาและการฝึกอบรมไม่เพียงพอ
4. ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้นำและการประสานงานระหว่างการปฏิบัติ
5. ประเมินทรัพยากรที่ต้องใช้น้อยเกินไป

ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการปรับปรุงแก้ไข (Act)

ถ้าความล้มเหลวมาจากการวางแผนที่ไม่เหมาะสม การทบทวนแผนการเท่านั้นไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหา ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการวางแผนโดยการหาปัจจัยที่ไม่เหมาะสม สาเหตุของการวางแผน และทำการปฏิบัติการแก้ไข ความก้าวหน้าของการปรับปรุงจะเกิดขึ้นได้โดยการกำจัดสาเหตุ

และขั้นตอนที่สำคัญ ก็คือ การทบทวนแผนการที่ต้องมีการชี้แจงถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวอย่างถูกต้องและมีการเปลี่ยนแปลงแผนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ควรมีการวางแผนการปรับปรุงคุณภาพเป็นรายปี และมีการทบทวนทุกปีเพื่อให้มั่นใจว่าแผนการดังกล่าวมีความเชื่อถือได้และเหมาะสม การนำวงจรคุณภาพไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องในทุกระดับขององค์กร จะทำให้เราสามารถปรับปรุงและเพิ่มคุณภาพงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน เมื่อปัญหาเดิมหมดไปเราก็สามารถแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ด้วยวงจรคุณภาพต่อไป

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ความหมายของรูปแบบ

Good (1973: 25) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่เหมือนของจริงแต่มีขนาดเล็กลง

Raj (1996: 197) กล่าวว่า รูปแบบ หมายถึง รูปขนาดย่อซึ่งเลียนแบบความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง ทำให้สามารถช่วยจัดระบบความคิดในเรื่องนั้นให้ง่ายขึ้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2542 (2546: 965) ให้ความหมายไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง รูปที่กำหนดขึ้นเป็นหลักหรือเป็นแนวซึ่งเป็นที่ยอมรับ

อุทุมพร จามรมาน (2541: 22) ให้ความหมายไว้ว่ารูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความสัมพันธ์ระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยเข้าใจข้อเท็จจริงหรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ

ทิตนา แชมมณี (2550) ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบ หมายถึง เครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสร้างมาจากความคิด ประสบการณ์ การใช้อุปมาอุปไมย หรือจากทฤษฎี หลักการต่าง ๆ และแสดงออกในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง

สรุป รูปแบบ หมายถึง แบบจำลองที่เหมือนของจริง แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญในเรื่องที่ศึกษา ทำให้สามารถเข้าใจเรื่องนั้นง่ายขึ้น

นอกจากนี้ นักวิชาการได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับรูปแบบไว้ เช่น ทิตนา แชมมณี (2550 : 220) กล่าวว่า รูปแบบ (Model) เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เช่น เป็นคำอธิบาย เป็นแผนผัง ไดอะแกรม หรือ แผนภาพ เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น รูปแบบจึงเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย และวิสุทธิ วิจิตรพัชราภรณ์ (2547:10) กล่าวว่ารูปแบบเป็นการจำลองภาพในอุดมคติที่นำไปสู่การอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

ประเภทของรูปแบบ

Keeves (1988: 561-565) แบ่งประเภทของรูปแบบ ดังนี้

1. Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้เพื่อช่วยให้เข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม โดยการเทียบเคียงปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรม

2. Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เป็นเครื่องมือสื่อสารในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ เพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์นั้น ๆ เกี่ยวกับโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ

3. Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ นิยมใช้กันในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์

4. Schematic Model เป็นรูปแบบความคิดที่แสดงออก เป็นแผนผัง แผนภาพ ไดอะแกรม กราฟ

5. Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจาก Path Analysis หลักการสร้าง Semantic Model มาจากการนำตัวแปรต่าง ๆ มาแสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผล เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดามารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก

Smith *et. al* (1980: 461) แบ่งประเภทของรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบเชิงกายภาพ (Physical Model) ได้แก่ รูปแบบคล้ายจริง (Iconic Model) มีลักษณะคล้ายของจริง และรูปแบบเสมือนจริง (Analog Model) มีลักษณะคล้ายปรากฏการณ์จริง

2. รูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ได้แก่ รูปแบบข้อความ (Verbal Model) หรือรูปแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Model) และรูปแบบทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) หรือรูปแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Model)

Steiner (1988: 215) แบ่งรูปแบบเป็น 2 ประเภทคือ

1. รูปแบบเชิงปฏิบัติ (Practical Model) เป็นแบบจำลองที่แสดงออกทางด้านกายภาพ เช่น แบบจำลองรถยนต์ เครื่องบิน ภาพจำลอง

2. รูปแบบเชิงทฤษฎี (Theoretical Model) เป็นแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากกรอบความคิดที่มีทฤษฎีเป็นพื้นฐาน

คุณลักษณะของรูปแบบที่ดี

Keeves (1988: 560) กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ มีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. รูปแบบ ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural Relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกันแบบทั่วไป (Associative Relationship)

2. รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งทดสอบรูปแบบพื้นฐานจากข้อมูลเชิงประจักษ์

3. รูปแบบ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ โดยต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่อง ที่ศึกษา

4. รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ในเรื่องที่ศึกษา

พลสุข หิงคานนท์ (2540) เสนอว่ารูปแบบที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. ควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปรมากกว่าที่จะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวม ๆ

2. ควรนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา ซึ่งสามารถตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์โดยเมื่อทดสอบแบบจำลองแล้ว หากปรากฏว่าไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์แบบจำลองนั้นต้องถูกยกเลิกไป
  3. ควรอธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน
  4. ควรนำไปสู่การสร้างแนวความคิดใหม่ หรือความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่จะศึกษาได้
- สรุปได้ว่า ลักษณะรูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษา และเกิดความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่จะศึกษา

การพัฒนารูปแบบ

นักวิชาการ Willer (1967: 83) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบ ประกอบด้วยขั้นตอน การสร้างรูปแบบ (construct) และการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงของรูปแบบ (validity) นอกจากนี้ กาญจนาวีธสุนทร (2550: 3-11) เสนอการออกแบบการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ สรุปได้ว่า การออกแบบวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบ เป็นการจัดทำแผนหรือการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งในทางทฤษฎี และจากงานวิจัยเชิงประจักษ์ในอดีต หรือเป็นการวางแผนวิจัยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ในเชิงเหตุและผล จากทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้จากผลงานที่มีผู้ศึกษาไว้ในอดีต เพื่อจัดระบบโครงสร้างรูปแบบหรือกระบวนการที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ตามทฤษฎีและองค์ความรู้ที่ได้ศึกษามาโดยสามารถพิสูจน์ได้ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ว่า ระบบโครงสร้างรูปแบบหรือกระบวนการที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากบริบทของสังคมที่เป็นอยู่หรือไม่ และต้องมีขั้นตอนในการตรวจสอบความถูกต้อง (validate) ของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ หรือวิธีการอื่นใดที่เหมาะสม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มาลีรัตน์ บุญอนันตบุตร (2549) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) สร้างและหาคุณภาพของรูปแบบ 2) เปรียบเทียบผลการเรียนรู้จริยธรรมกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุระหว่าง 5-6 ปี โรงเรียนมาเรียลัย สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 สุ่มตัวอย่างโดยสุ่มห้องเรียน 2 ห้อง เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 36 คนได้รับการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP กลุ่มควบคุมจำนวน 35 คนได้รับการจัดเรียนรู้แบบปกติ เรียนรู้เนื้อหาเดียวกัน ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 9 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน วันละ 1 ชั่วโมงในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์และกิจกรรมสร้างสรรค์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 36 ครั้ง เครื่องมือวัดเป็นแบบทดสอบวัดความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา และความมีวินัยในตนเองสำหรับเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่น .81, .87 และ .86 ตามลำดับ แบบวัดเจตคติต่อจริยธรรม มีความเชื่อมั่น .90 และแบบสังเกตความประพฤติเชิงจริยธรรม มีค่าความเชื่อมั่น .92 แบบแผนการวิจัยใช้แบบ Quasi Experimental Design แบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยค่าร้อยละค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test แบบ Dependent Sample และแบบ independent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้จริยธรรมแบบ MCCP ที่มีหลักการตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราและรูปแบบการเรียนรู้แบบเน้น

ประสบการณ์ของ MCCC มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนประสบการณ์ ขั้นการร่วมมือ ขั้นการวิเคราะห์ ขั้นสรุป ขั้นนำไปใช้/ปฏิบัติ ซึ่งมีคุณภาพโดยประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ ในด้านความเหมาะสมของเนื้อหา และการนำไปใช้มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณาและความมีวินัยในตนเองนักเรียนกลุ่ม ทดลองมีคะแนนค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ ทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ (สูงขึ้นร้อยละ 38.62) ความเมตตากรุณา (สูงขึ้นร้อยละ 35.64) และความมีวินัยในตนเอง (สูงขึ้นร้อยละ 36.12) เจตคติต่อจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 28.50) ความประพฤติเชิงจริยธรรม (สูงขึ้นร้อยละ 27.45) และมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านความรู้เกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ($t=9.50$, $p=.001$) ความเมตตากรุณา ($t=10.85$, $p=.001$) ความมีวินัยในตนเอง ($t=10.13$, $p=.001$) เจตคติต่อจริยธรรม ($t=20.31$, $p=.001$) และความประพฤติเชิงจริยธรรม ($t=7.8$, $p=.001$)

นางลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรเจริญกุล (2551) ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยรายไตรมาสตามตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 2) ศึกษาพัฒนาการและแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงระยะยาวของระดับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยตามตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม และ 3) ศึกษาบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตคุณธรรมจริยธรรมเฉพาะตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้าระวัง 7 ตัวบ่งชี้ (จากตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมทั้งหมด 14 ตัวบ่งชี้) ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีสติสัมปชัญญะ ความรับผิดชอบ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความอดทน วิจัยดำเนินการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์โดยมีการดำเนินงาน 4 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการศึกษาพัฒนาการ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย ขั้นตอนที่สอง เป็นการปรับปรุง เครื่องมือวัดตัวบ่งชี้ที่ใช้ในโครงการที่ 2 เฉพาะเครื่องมือวัดตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรม 7 ตัวบ่งชี้ ให้มีคุณภาพดีขึ้น ขั้นตอนที่สาม เป็นการรวบรวมข้อมูลจากคนไทย 15 กลุ่มสาขาอาชีพ กลุ่มละ 70 คนใน 4 ภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้) และกรุงเทพมหานคร รวบรวมข้อมูล 5 ช่วงเวลา ห่างกันช่วงเวลาระยะ 3 เดือน คือ ช่วงเดือนสิงหาคม 2549 พฤศจิกายน 2549 กุมภาพันธ์ 2550 พฤษภาคม 2550 และ สิงหาคม 2550 ช่วงสุดท้ายเป็นการวัดระดับคุณธรรมจริยธรรมตามความคาดหวัง และขั้นตอนที่สี่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงระยะยาวของระดับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย และบทบาทในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนไทย การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ตอนแรก เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาระดับคุณธรรม จริยธรรมของคนไทยที่วัดได้ เป็น 5 ช่วงเวลา ห่างกันช่วงละ 3 เดือน ตอนที่สอง เป็นการวิเคราะห์เพื่อศึกษาพัฒนาการและ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยตามตัวบ่งชี้ และตอนที่สามการวิเคราะห์บทบาทและตัวแปรที่มีผลต่อการพัฒนา คุณธรรมจริยธรรม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาระดับคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยรายไตรมาส จากการรวบรวมข้อมูล 5 ช่วงเวลา อยู่ระดับดีพอใช้ (มีค่าเฉลี่ย=1.569-2.012) และมีการเปลี่ยนแปลงระดับคุณธรรมจริยธรรม โดยในการวัดครั้งสุดท้ายระดับดีถึงดีมากทุกตัวบ่งชี้ (มีค่าเฉลี่ย 3.240 - 3.804)
2. ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มของคุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้าระวัง

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ พบว่าค่าเฉลี่ยคุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้าระวังแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการวัดทั้ง 5 ครั้ง ผลการวิเคราะห์โมเดลโค้งพัฒนาการแบบมีตัวแปรแฝง (Latent growth curve model) เพื่อศึกษาพัฒนาการ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้าระวังของคนไทยตามตัวบ่งชี้ทั้ง 7 ตัวบ่งชี้ พบว่าอัตราพัฒนาการ 4 ช่วง จากการวัด 5 ครั้ง เพิ่มขึ้นมีแนวโน้มเป็นเส้นตรง โดยมีอัตราการเปลี่ยนแปลงของทุกกลุ่มอาชีพในช่วงแรก มีค่าระหว่าง 0.520-0.448 ในช่วงที่สอง มีค่าระหว่าง 0.500-0.812 ในช่วงที่สาม มีค่าระหว่าง 0.750-1.174 และในช่วงที่สี่อันเป็นช่วงสุดท้าย มีค่าระหว่าง 1.000-1.142 สรุปได้ว่า ลักษณะการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้น ช่วงละประมาณ 0.32-0.500 คิดเป็นร้อยละ 8.00-12.00 แสดงถึงลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคุณธรรมจริยธรรมที่ ควรเฝ้าระวังทั้ง 7 ตัว มีแนวโน้มเป็นเส้นตรง และพบว่า กลุ่มอาชีพ 14 อาชีพที่ต้องมีการปรับปรุงให้ระดับคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นการปรับปรุงคุณธรรมจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความอดทน

ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ (2552) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การสร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานศึกษาภาคสนามจากโรงเรียนตัวอย่างวิถีพุทธ 4 แห่ง สร้างรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ (ฉบับร่าง) ทดลองสอนนำร่องและสร้างคู่มือรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ (ฉบับร่าง) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน ขั้นที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ โดยใช้การวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาลของรัฐ แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มทดลอง คือเด็กที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมตามรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ จำนวน 25 คน และกลุ่มควบคุม คือเด็กที่ได้รับการขัดเกลาทางสังคมตามรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบปกติจำนวน 26 คน และขั้นที่ 3 การประเมินผลรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคือครูและเด็กในกลุ่มทดลอง นำผลมาปรับปรุงรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยให้เป็นฉบับสมบูรณ์การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เอกสาร และการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้การเปรียบเทียบจริยธรรมของเด็กด้วย t-test แบบอิสระและไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แนวพุทธสำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาจริยธรรมเด็กปฐมวัย ใช้หลักธรรม ได้แก่ สัมมาทิฐิ ไตรสิกขา และปัญญาอุคฆัฏธรรม 4 โดยยึดหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และครูถือเป็นตัวแทนการขัดเกลาทางสังคมที่สำคัญในการหล่อหลอมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรม 2 ประเภท คือ (1) กิจกรรมในชีวิตประจำวัน เน้นการสำรวจ กาย วาจา ใจ ด้วยการเจริญสติในช่วงกิจกรรมยามเช้า ก่อนรับประทานอาหาร ก่อนนอน และก่อนกลับบ้าน และ (2) กิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้เน้นการเรียนรู้จาก การได้ยิน มองเห็น สูดดม ชิม สัมผัส และรับรู้ด้วยใจ ผ่านสาระการเรียนรู้ในหน่วยต่าง ๆ โดยลงมือกระทำเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่ ขั้นตอนในการจัดกระบวนการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน คือ การจัดปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ การฝึกการรับรู้การพัฒนาการคิด การลงมือปฏิบัติ และการประเมิน

สุปราณี เพชรา (2553) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเพื่อ

ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการประเมินตามสภาพจริงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการประเมินตามสภาพจริงสำหรับครูผู้สอนและเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 แบบทดสอบระหว่างเรียน 3 ฉบับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.73 0.74 และ 0.75 ตามลำดับ แบบวัดความสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 ส่วนแบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรายบุคคล แบบบันทึกการตรวจงาน ใบงานและแบบประเมินทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.80 - 1.00 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติพื้นฐานและทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test for dependent samples และ One-way ANOVA

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด
2. การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงมีประสิทธิภาพ 84.67/85.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้คือ 80/80
3. ประสิทธิภาพของการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง พิจารณา 3 ด้าน
  - 3.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการประเมินตามสภาพจริงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
  - 3.2 ด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์สูงขึ้น
  - 3.3 ด้านความสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์ พบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนโดยใช้รูปแบบการประเมินตามสภาพจริงสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระอำนาจ น้อยนิล (2554) การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย 2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ บางกรวย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียน จำนวน 162 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติ ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-Way ANOVA

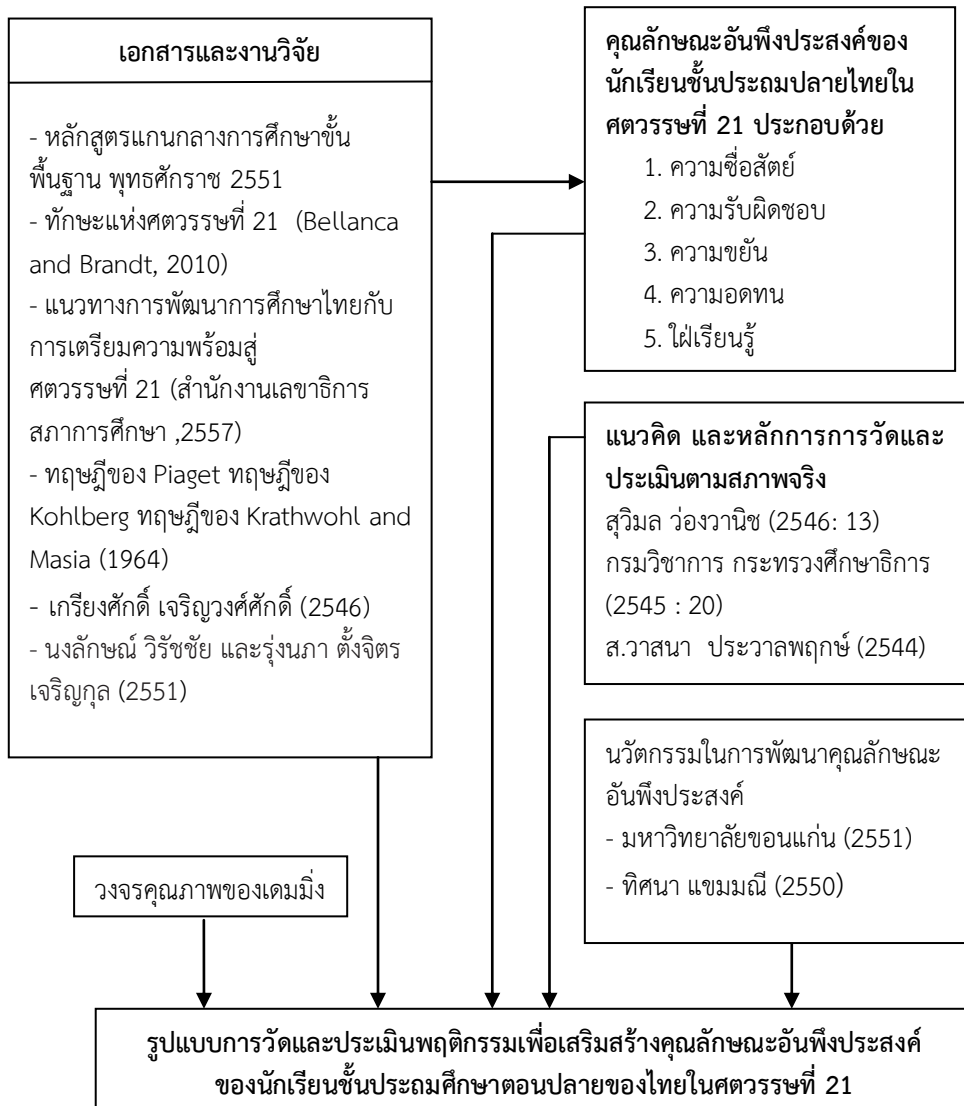
ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียน มีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านรักความเป็นไทย รองลงมาได้แก่ ด้านมีจิตสาธารณะ ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้านซื่อสัตย์สุจริต ด้านอยู่อย่างพอเพียง ด้านมีวินัย และด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่มีเพศ และอายุต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ ที่ระดับ 0.05 แต่ระดับชั้นต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ได้แก่ จัดให้นักเรียน ได้เข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับ

พระมหากษัตริย์ทุกครั้ง 2) ด้านชื่อเสียงสุจริต ได้แก่ ครูจะต้องพยายามให้นักเรียนได้ทำการบ้าน หรืองานที่มอบหมายด้วยตนเองไม่ลอกของเพื่อนมาส่ง 3) ด้านมีวินัย ครูต้องจัดให้นักเรียนเข้าแถวก่อนเข้าห้องเรียน และให้เดินเป็นแถวไปเรียนตามห้องทุกครั้ง 4) ด้านใฝ่เรียนรู้ ได้แก่ โรงเรียนควรจัดนิทรรศการด้านวิชาการให้นักเรียนได้เข้าร่วม 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง ได้แก่ โรงเรียนควรมีโครงการเกี่ยวกับการออมเงิน เพื่อฝึกการใช้จ่ายเงินให้แก่ นักเรียน 6) ด้าน มุ่งมั่นในการทำงาน ได้แก่ ครู ต้องมีกิจกรรมเสริมการสอนที่มอบหมายงานให้ เด็กได้ทำงานส่ง 7) ด้านรักความเป็นไทย ได้แก่ ครู จะต้องสอนให้ เด็กรู้จักการไหว้ผู้ใหญ่ และไหว้กันและกัน 8) ด้านมีจิตสาธารณะ ได้แก่ ครู ต้องพานักเรียนเข้าร่วมช่วยทำงานให้กับสังคม

ทองพูล ภูสิม คักดีพงศ์ หอมหวาน และสมบัติ ฤทธิเดช (2554) ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษาโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้วิจัย ครูโรงเรียนแกดำวิทยาคาร จำนวน 23 คน นักเรียนโรงเรียน แกดำวิทยาคาร 341 คน ผู้ปกครองนักเรียน 319 คน ในปีการศึกษา 2552 มีขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้ ระยะที่ 1 สสำรวจสภาพปัจจุบันระดับพฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร ระยะที่ 2 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร โดยใช้ กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 สสำรวจระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพื่อ เปรียบเทียบ ก่อน-หลังการพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ของนักเรียนโรงเรียน แกดำวิทยาคาร พบว่า พฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจากการประเมินพฤติกรรมทั้งจากครู ผู้ปกครองนักเรียน และตัวนักเรียนเอง อยู่ในระดับปฏิบัติการปานกลางจากการสอบถาม การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนแกดำวิทยาคาร เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียน พบว่า ระดับพฤติกรรมยังไม่เป็นไปตามความต้องการของคณะครูและผู้ปกครอง หลังจากที่ได้พัฒนา โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เปรียบเทียบก่อนและหลัง การพัฒนานั้นเพิ่มขึ้นในทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ย ระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยจากครู 3.50 ผู้ปกครอง 3.49 และนักเรียน 3.69 หลังจากการพัฒนา พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากครู 4.49 ผู้ปกครอง 4.48 และนักเรียน 4.49

แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าว

บทที่ 3

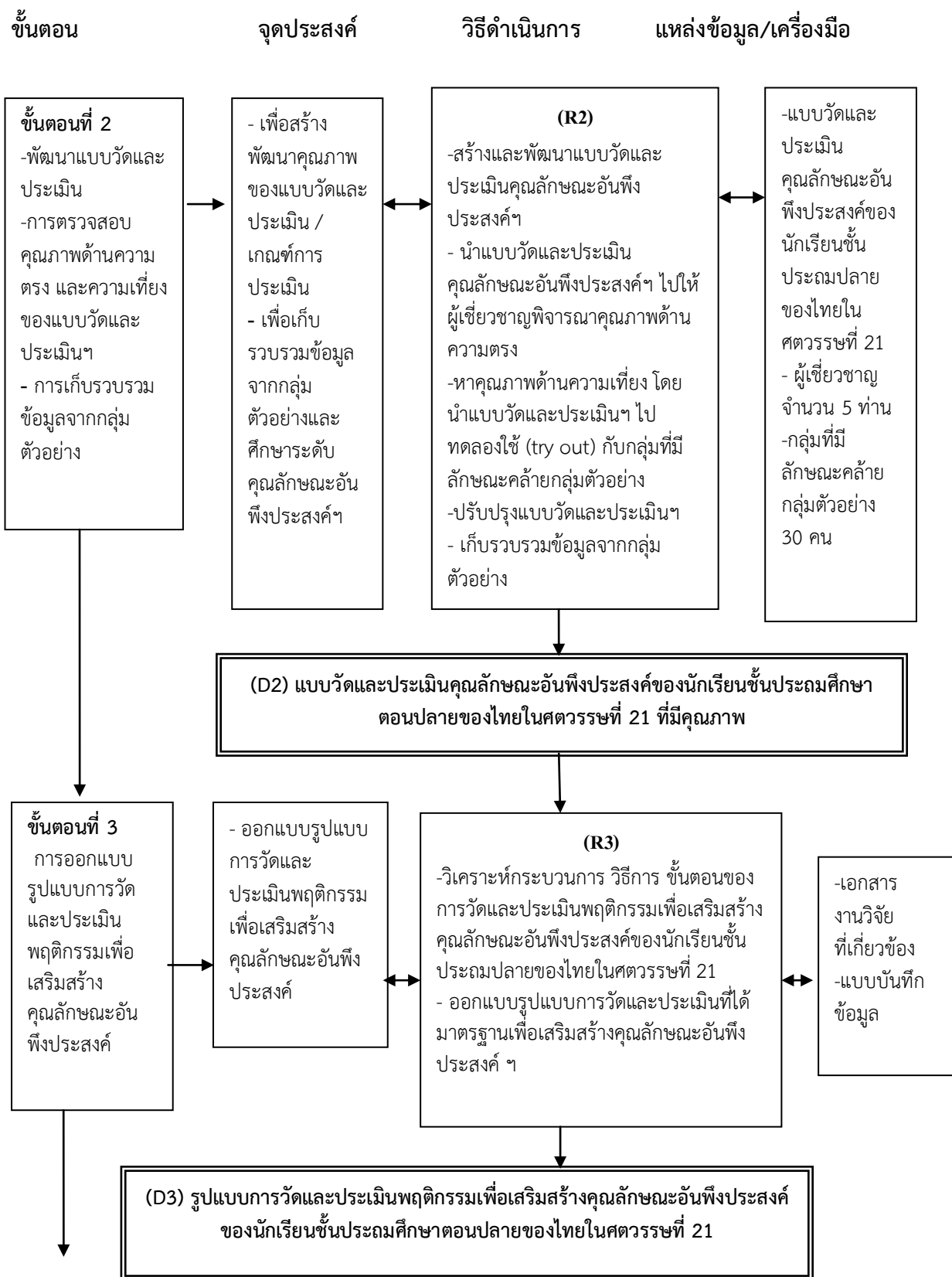
วิธีดำเนินการวิจัย

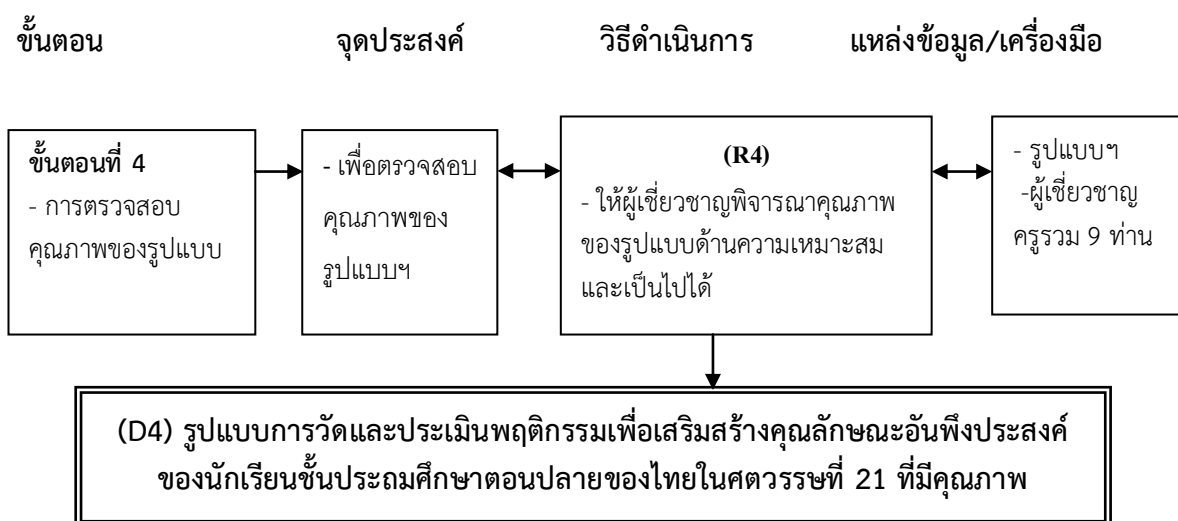
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยแบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
2. พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดและประเมินพฤติกรรมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
3. การออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
4. ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ผู้วิจัยแสดงลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดจากขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังกล่าว ได้ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 กำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนการวิจัย

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดองค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 แสดงดังตารางที่ 3.1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ตารางที่ 3.1 แสดงการสังเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

นักวิชาการ/หลักสูตร องค์กร/สถาบัน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน				
	รับผิดชอบ	ระเบียบวินัย	ซื่อสัตย์สุจริต	อดทน	ใฝ่เรียนรู้
สมพงษ์ จิตระดับ (2531)	√	√	√	√	√
อำรุง จันทวานิช (ม.ป.ป.)	√	√	√	√	√
หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	-	√	√	√	√

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

นักวิชาการ/หลักสูตร องค์กร/สถาบัน	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน				
	รับผิดชอบ	ระเบียบวินัย	ซื่อสัตย์สุจริต	อดทน	ใฝ่เรียนรู้
สมพงษ์ จิตระดับ (2531)	√	√	√	√	√
อำรุง จันทวานิช (ม.ป.ป.)	√	√	√	√	√
หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	-	√	√	√	√
คณะกรรมการ แห่งชาติ (คสช.) (2558)	-	√	√	√	√
กรมวิชาการ (2545)	√	√	√	√	√
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ ศักดิ์ (2546)	-	-	-	-	√
ประเวศ วะสี (2553)	-	-	-	-	√
สุมน อมรวิวัฒน์	-	√	-	√	√
นงลักษณ์ วิรัชชัย	√	√	√	√	-
Partnership for 21 st Skills: 21.org)	√	-	-	-	√
Esteve Pujol I Pons	√	-	-	√	-

ผู้วิจัยนำประเด็นที่ได้จากการศึกษาเอกสาร เพื่อนำมากำหนดเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ต้องประกอบด้วย 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ฯ

เครื่องมือที่ใช้ประเมิน คือ แบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ ชนิดมาตรฐานประมาณค่า 4 ระดับ คือ 1) ปฏิบัติทุกครั้งหรือ 100% 2) ปฏิบัติบ่อยครั้งหรือ 60- 99 % ปฏิบัติบางครั้งหรือน้อยกว่า 60% ไม่ได้ปฏิบัติ หรือ 0% ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการศึกษาที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนการสร้างและพัฒนาแบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ

1. ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาแบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ โดยปรับปรุงจากแบบสอบถามวัดตัวชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษาของนงลักษณ์

วิธีวิจัยและคณะ (2551) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ แบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาของไทยใน ศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 5 ด้าน คือด้านความรับผิดชอบ ความมี ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้

ข้อความในแบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ มีทั้งข้อความเชิงนิมิต (Positive) และข้อความเชิงนิเสธ (Negative) การให้คะแนนขึ้นกับข้อความนั้น คำถามเชิงนิมิต ถ้าตอบปฏิบัติ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ ให้คะแนน 3 2 1 และ 0 ตามลำดับ ส่วนข้อความเชิงนิเสธให้คะแนนตรงกันข้ามกับคำถามเชิงนิมิต

การแปลความหมายของค่าคะแนน

- คะแนน 3 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับมาก
- คะแนน 2 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับปานกลาง
- คะแนน 1 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับน้อย
- คะแนน 0 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับต้องปรับปรุง

การแปลความหมายของระดับคะแนน

- ระดับ 2.25- 3.00 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับมาก
- ระดับ 1.50- 2.24 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับปานกลาง
- ระดับ 0.75- 1.49 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับน้อย
- ระดับ 0 – 0.74 หมายถึง มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับต้องปรับปรุง

2. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรง (Content Validity) นำแบบวัดและ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ฯ เสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความ สอดคล้องของข้อความคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วคำนวณดัชนีความสอดคล้องจากการตัดสิน ของผู้เชี่ยวชาญ (Item Objective Congruency Index: IOC) ได้ค่าตั้งแต่ .80 -1.00

3. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความเที่ยง โดยนำแบบวัดและประเมินไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 6 ชั้นละ 10 คน รวมจำนวน 30 คน คำนวณค่าความเที่ยงโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความ เที่ยง ของแบบสอบถามแต่ละด้าน อยู่ในช่วง .78-.82

4. นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ทุกภูมิภาค

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ใน 5 ภูมิภาค ได้แก่

ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร ภูมิภาคละไม่น้อยกว่า 120 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 600 คน และกลุ่มตัวอย่างครูประจำชั้นของนักเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละแห่ง

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) สุ่มตัวอย่างจังหวัด 1 แห่งในแต่ละภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 4 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร แล้วสุ่มเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษาของรัฐบาลขนาดใหญ่ 1 แห่งจากแต่ละจังหวัดรวมทั้งกรุงเทพมหานคร ได้โรงเรียนรวม 5 แห่ง

ขั้นที่ 2 การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) สุ่มเลือกตัวอย่างนักเรียน 1 ห้อง จากแต่ละระดับชั้น คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนทั้ง 5 แห่ง รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมดไม่น้อยกว่า 600 คน และสุ่มตัวอย่างครูประจำชั้น 1 คนจากแต่ละระดับชั้นที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประถมปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนแต่ละแห่ง รวมจำนวนครูไม่น้อยกว่า 15 คน

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักเรียน ใช้หลักร้อยละ (Kerlinger,1986) สำหรับการสุ่มตัวอย่างจากประชากรนักเรียนที่มีจำนวนนับได้ โดยถ้าผู้ให้ข้อมูลหลัก 100 คน ใช้ร้อยละ 25 ผู้ให้ข้อมูลหลัก 1,000 คน ใช้ร้อยละ 10 และถ้าผู้ให้ข้อมูลหลัก 100,000 คน ใช้ร้อยละ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์แก่ครูประจำชั้นและนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออก ซึ่งสะท้อนถึงการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้าน ส่วนนักเรียนให้ประเมินตนเองตามความเป็นจริงว่า มีพฤติกรรมหรือการแสดงพฤติกรรมตามข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ในระดับใด แนะนำการใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามวัตถุประสงค์ และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในเดือนกรกฎาคม- สิงหาคม พ.ศ. 2558

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการวิเคราะห์ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่อหาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

สถิติเชิงอ้างอิงที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (three way anova) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแยกตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 ออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนการวิจัย

ร่างรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 โดย ศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 การประเมินตามสภาพจริง กระบวนการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ แล้วออกแบบร่างรูปแบบ การวัดและประเมินเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 โดยรูปแบบที่สร้างขึ้นใช้พัฒนาจากแนวคิดวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA)

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนการวิจัย

พัฒนาคุณภาพของรูปแบบ โดยสอบถามและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และตัวแทนครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยปรับปรุงรูปแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ใน 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร 2) ครูที่สอนนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนแต่ละแห่ง ในปีการศึกษา 2558 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและครู

ตอนที่ 2 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 4 ผลการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21

โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนและครู

ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากการแจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างครูและนักเรียนในโรงเรียนแต่ละภูมิภาค มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค

ภูมิภาค	กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้น									จำนวนรวม	ร้อยละ
	ป. 4			ป. 5			ป. 6				
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม		
เหนือ	18	30	48	15	25	40	15	19	34	122	17.33
ใต้	30	33	63	36	18	54	30	20	50	169	24.00
ตะวันออกเฉียงเหนือ	17	28	45	18	30	48	17	28	45	138	19.60
กลาง	23	23	46	23	26	49	27	24	51	146	20.74
กรุงเทพมหานคร	20	22	42	24	20	44	15	28	43	129	18.32
รวม	110	136	246	116	119	235	104	119	223	704	100.00

จากตาราง จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค ภาคใต้ มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมากที่สุดคือ 169 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รองลงมาคือภาคกลาง มีจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 20.74 มี และภาคเหนือมีจำนวนน้อยที่สุด คือ 122 คน คิดเป็นร้อยละ 17.33

ตารางที่ 4.2 แสดงข้อมูลอายุของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

อายุ (ปี)	จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียน (คน)				
	ป. 4	ป. 5	ป. 6	รวม	ร้อยละ
9	96	0	0	95	13.49
10	140	93	0	232	32.95
11	9	136	97	312	44.32
12	1	5	120	125	17.76
13	0	1	6	7	0.99
รวม	246	235	223	704	100.00

จากตาราง แสดงข้อมูลอายุของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละระดับชั้น พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมีอายุอยู่ระหว่าง 9- 13 ปี โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 11 ปี มีจำนวน 312 คิดเป็นร้อยละ 44.32 รองลงมาคืออายุ 10 ปี มีจำนวน 232 คน คิดเป็นร้อยละ 32.95 อายุ 12 ปี มีจำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 17.76 อายุ 9 ปี มีจำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 13.49 และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 13 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 0.99

ตารางที่ 4.3 แสดงข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	2	11.11
หญิง	16	88.88
2. อายุ		
20-25	1	5.55
26-30	2	11.11
31-35	1	5.55
36-40	4	22.22
41-45	0	0.00
46-50	2	11.11
51--55	6	33.33
56-60	2	11.11
3. ประสบการณ์ทำงาน (ปี)		
0-5	3	16.65
6-10	4	22.22
11-15	1	5.55
16-20	0	0.00
มากกว่า 20	10	55.55

จากตาราง จำนวนเพศหญิง มีจำนวนมากที่สุด คือ 16 คน คิดเป็นร้อยละ 88.88 ส่วนที่เหลือคือเพศชาย มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี มีจำนวน

6 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 36-40 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 20 ปี มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 55.55 รองลงมาคือ 6-10 ปี มีจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22

ตอนที่ 2 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21

การศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 โดยให้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเอง และให้ครูประจำชั้นในโรงเรียนแต่ละภูมิภาค ทำการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประจำชั้นของตนเอง โดยใช้แบบวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์จากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	Mean	S.D.	ระดับ
กลาง	ประถมปีที่ 4	46	1.60	0.35	พอใช้
	ประถมปีที่ 5	49	1.78	0.37	พอใช้
	ประถมปีที่ 6	51	1.70	0.30	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	146	1.69	0.35	พอใช้
เหนือ	ประถมปีที่ 4	48	1.87	0.31	พอใช้
	ประถมปีที่ 5	40	1.91	0.40	พอใช้
	ประถมปีที่ 6	34	2.01	0.26	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	122	1.92	0.33	พอใช้
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประถมปีที่ 4	45	1.72	0.43	พอใช้
	ประถมปีที่ 5	48	1.79	0.39	พอใช้
	ประถมปีที่ 6	45	1.90	0.28	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	138	1.80	0.38	พอใช้
ใต้	ประถมปีที่ 4	65	1.68	0.44	พอใช้
	ประถมปีที่ 5	54	1.84	0.37	พอใช้
	ประถมปีที่ 6	50	1.49	0.39	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	169	1.67	0.43	พอใช้
กรุงเทพมหานคร	ประถมปีที่ 4	42	1.63	0.37	พอใช้
	ประถมปีที่ 5	44	1.78	0.35	พอใช้
	ประถมปีที่ 6	43	1.75	0.31	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	129	1.72	0.35	พอใช้
รวมทั้งหมด	ประถมปีที่ 4	246	1.70	0.40	พอใช้
	ประถมปีที่ 5	235	1.82	0.38	พอใช้
	ประถมปีที่ 6	223	1.75	0.36	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	704	1.76	0.38	พอใช้

จากตาราง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกระดับชั้นคือ ประถมปีที่ 4 5 และ 6 ในทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 1.76$, S.D.=.38) มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาคใต้มีคะแนนการประเมินตนเองน้อยที่สุด คือ อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.49$, S.D.=.39)

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	Mean	S.D.	ระดับ
กลาง	ประถมศึกษาปีที่ 4	46	1.93	0.44	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	49	2.10	0.40	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	51	1.88	0.38	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	146	1.97	0.42	พอใช้
เหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	48	2.19	0.29	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	40	2.30	0.43	มาก
	ประถมศึกษาปีที่ 6	34	2.30	0.26	มาก
	รวมทุกระดับชั้น	122	2.25	0.34	มาก
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	45	1.92	0.43	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	48	2.09	0.44	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	45	2.19	0.29	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	138	2.07	0.40	พอใช้
ใต้	ประถมศึกษาปีที่ 4	65	2.05	0.53	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	54	2.12	0.39	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	50	1.81	0.40	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	169	2.00	0.47	พอใช้
กรุงเทพฯ	ประถมศึกษาปีที่ 4	42	1.77	0.47	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	44	1.89	0.44	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	43	1.93	0.48	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	129	1.87	0.46	พอใช้
รวมทั้งหมด	ประถมศึกษาปีที่ 4	246	1.98	0.46	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	235	2.10	0.43	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	223	2.00	0.41	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	704	2.03	0.44	พอใช้

จากตาราง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกระดับชั้นคือ ประถมปีที่ 4 5 และ 6 ในทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนการ

ประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 2.03$, S.D.=.44) เมื่อพิจารณาตามภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือ มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 มีคะแนนการประเมินตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่น คือ อยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนการประเมินตนเองเท่ากัน คือ $\bar{x} = 2.30$, S.D.=.43 และ .26 ตามลำดับ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนการประเมินตนเองโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มภูมิภาคอื่น ๆ โดยมีค่า $\bar{x} = 1.87$, S.D.=.46

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยจากผลการประเมินตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	Mean	S.D.	ระดับ
กลาง	ประถมศึกษาปีที่ 4	46	1.60	0.32	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	49	1.66	0.39	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	51	1.63	0.27	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	146	1.63	0.32	พอใช้
เหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	48	1.64	0.28	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	40	1.72	0.37	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	34	1.78	0.30	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	122	1.70	0.32	พอใช้
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	45	1.62	0.27	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	48	1.66	0.30	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	45	1.81	0.29	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	138	1.70	0.30	พอใช้
ใต้	ประถมศึกษาปีที่ 4	65	1.62	0.49	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	54	1.80	0.30	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	50	1.58	0.34	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	169	1.67	0.40	พอใช้
กรุงเทพฯ	ประถมศึกษาปีที่ 4	42	1.73	0.43	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	44	1.76	0.44	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	43	1.64	0.29	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	129	1.71	0.39	พอใช้
รวมทั้งหมด	ประถมศึกษาปีที่ 4	246	1.64	0.38	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	235	1.72	0.36	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	223	1.68	0.31	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	704	1.68	0.35	พอใช้

จากตาราง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกระดับชั้นคือ ประถมปีที่ 4 5 และ 6 ในทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนน

การประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 1.68$, S.D.=.35)

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทนจากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	mean	S.D.	ระดับ
กลาง	ประถมศึกษาปีที่ 4	46	1.21	0.35	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 5	49	1.35	0.48	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 6	51	1.26	0.31	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	146	1.28	0.39	น้อย
เหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	48	1.15	0.31	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 5	40	1.26	0.44	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 6	34	1.13	0.35	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	122	1.18	0.37	น้อย
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	45	1.25	0.37	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 5	48	1.21	0.34	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 6	45	1.25	0.39	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	138	1.24	0.36	น้อย
ใต้	ประถมศึกษาปีที่ 4	65	1.23	0.47	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 5	54	1.35	0.46	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 6	50	1.27	0.34	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	169	1.28	0.43	น้อย
กรุงเทพฯ	ประถมศึกษาปีที่ 4	42	1.14	0.41	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 5	44	1.48	0.55	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 6	43	1.15	0.28	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	129	1.26	0.45	น้อย
รวมทั้งหมด	ประถมศึกษาปีที่ 4	246	1.20	0.39	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 5	235	1.33	0.46	น้อย
	ประถมศึกษาปีที่ 6	223	1.22	0.34	น้อย
	รวมทุกระดับชั้น	704	1.25	0.40	น้อย

จากตาราง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกระดับชั้นคือ ประถมปีที่ 4 5 และ 6 ในทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 1.25$, S.D.=.40)

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้จากผลการประเมินตนเองของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	Mean	S.D.	ระดับ
กลาง	ประถมศึกษาปีที่ 4	46	1.72	0.51	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	49	2.04	0.60	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	51	1.71	0.35	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	146	1.82	0.52	พอใช้
เหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	48	2.10	0.44	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	40	2.31	0.57	มาก
	ประถมศึกษาปีที่ 6	34	2.24	0.72	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	122	2.21	0.58	พอใช้
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	45	1.74	0.47	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	48	2.18	0.51	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	45	2.06	0.50	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	138	2.00	0.53	พอใช้
ใต้	ประถมศึกษาปีที่ 4	65	1.97	0.62	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	54	2.05	0.54	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	50	1.79	0.47	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	169	1.94	0.56	พอใช้
กรุงเทพฯ	ประถมศึกษาปีที่ 4	42	1.71	0.59	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	44	1.65	0.57	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	43	1.78	0.52	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	129	1.71	0.56	พอใช้
รวมทั้งหมด	ประถมศึกษาปีที่ 4	246	1.86	0.56	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	235	2.05	0.59	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	223	1.89	0.54	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	704	1.93	0.57	พอใช้

จากตาราง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกระดับชั้นคือ ประถมปีที่ 4 5 และ 6 ในทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 1.93$, $S.D. = .57$) เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของภาคเหนือ มีคะแนนการประเมินตนเองสูงกว่ากลุ่มอื่น โดยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.31$, $S.D. = .57$) ส่วนกลุ่มอื่น ๆ มีคะแนนการประเมินตนเองอยู่ในระดับพอใช้ โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1.65 – 2.24

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้านของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทั้งหมดจากผลการประเมินตนเอง (n=704)

คุณลักษณะด้าน	Mean	S.D.	ระดับ
ความซื่อสัตย์	1.76	.38	พอใช้
ความรับผิดชอบ	2.03	.44	พอใช้
ความมีวินัย	1.68	.35	พอใช้
ความอดทน	1.25	.40	พอใช้
ใฝ่เรียนรู้	1.93	.57	พอใช้
รวมทุกด้าน	1.73	.29	พอใช้

จากตาราง กลุ่มตัวอย่างนักเรียนทั้งหมด มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวม 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 1.73$, S.D.=.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าสูงที่สุด ($\bar{x} = 2.03$, S.D.=.44) รองลงมาคือด้านใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความอดทน ($\bar{x} = 1.93$, S.D.=.57), ($\bar{x} = 1.76$, S.D.=.38), ($\bar{x} = 1.68$, S.D.=.35) และ ($\bar{x} = 1.25$, S.D.=.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์รวม 5 ด้านจากผลการประเมินตนเอง ของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในแต่ละภูมิภาค จำแนกตามระดับชั้น (n=704)

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	Mean	S.D.	ระดับ
กลาง	ประถมศึกษาปีที่ 4	46	1.61	0.25	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	49	1.79	0.33	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	51	1.64	0.21	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	146	1.68	0.28	พอใช้
เหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	48	1.79	0.21	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	40	1.90	0.28	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	34	1.89	0.20	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	122	1.85	0.24	พอใช้
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ประถมศึกษาปีที่ 4	45	1.66	0.29	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	48	1.79	0.27	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	45	1.84	0.21	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	138	1.76	0.27	พอใช้
ใต้	ประถมศึกษาปีที่ 4	65	1.71	0.37	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	54	1.83	0.23	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	50	1.59	0.24	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	169	1.71	0.31	พอใช้

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ภูมิภาค	ระดับชั้น	n	Mean	S.D.	ระดับ
กรุงเทพฯ	ประถมศึกษาปีที่ 4	42	1.60	0.25	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	44	1.71	0.33	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	43	1.65	0.26	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	129	1.65	0.28	พอใช้
รวมทั้งหมด	ประถมศึกษาปีที่ 4	246	1.68	0.29	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 5	235	1.80	0.29	พอใช้
	ประถมศึกษาปีที่ 6	223	1.71	0.25	พอใช้
	รวมทุกระดับชั้น	704	1.73	0.29	พอใช้

จากตาราง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกระดับชั้นคือ ประถมปีที่ 4 5 และ 6 ในทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x} = 1.73$, $S.D. = .29$) เมื่อพิจารณาคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน เป็นรายภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 1.85$, $S.D. = .24$) รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($\bar{x} = 1.76$, $S.D. = .27$) ภาคใต้ ($\bar{x} = 1.71$, $S.D. = .31$) ภาคกลาง ($\bar{x} = 1.68$, $S.D. = .28$) และกรุงเทพมหานคร ($\bar{x} = 1.65$, $S.D. = .28$)

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน โดยครูประจำชั้น ประเมินนักเรียนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละภูมิภาค (n=704)

ภูมิภาค	n	Mean	S.D.	ระดับ
กลาง	146	2.69	0.39	มาก
เหนือ	122	2.56	0.47	มาก
ตะวันออกเฉียงเหนือ	138	2.44	0.46	มาก
ใต้	169	2.07	0.54	พอใช้
กรุงเทพฯ	129	2.17	0.53	พอใช้
รวม	704	2.37	0.54	มาก

จากตาราง ผลการประเมินโดยครูประจำชั้นประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านของนักเรียน ในแต่ละภูมิภาค พบว่า โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างนักเรียนทุกภูมิภาค คือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.37$, $S.D. = .54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่า ภาคที่มีมีคะแนนเฉลี่ยการประเมินในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านสูงที่สุด คือ ภาคกลาง ($\bar{x} = 2.69$, $S.D. = .39$) รองลงมาคือภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานครและภาคใต้ โดยมีคะแนน

เฉลี่ย คือ ($\bar{x} = 2.56, S.D.=.47$) , ($\bar{x} = 2.44, S.D.=.46$) , ($\bar{x} = 2.17, S.D.=.53$) , ($\bar{x} = 2.07, S.D.=.54$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนไทยในศตวรรษที่ 21

จากผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยครูประจำชั้น ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ 3 ทาง (3 way anova) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโดยแยกตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียน แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4.12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พิจารณาตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียน

แหล่งความแปรปรวน	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ภูมิภาค	39.53	4	9.881	62.871**	.000
เพศ	11.90	1	11.903	75.733**	.000
ระดับชั้น	5.39	2	2.694	17.138**	.000
ภูมิภาค * เพศ	3.51	4	.876	5.575**	.000
ภูมิภาค * ระดับชั้น	30.47	8	3.809	24.235**	.000
เพศ * ระดับชั้น	.58	2	.288	1.834	.161
ภูมิภาค * เพศ * ระดับชั้น	4.34	8	.543	3.455**	.001
ความคลาดเคลื่อน	105.93	674	.157		
รวม	4164.00	704			

**p < .01

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พิจารณาตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ภูมิภาค เพศ และระดับชั้น เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระทีละ 2 ตัว พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาค และเพศ แสดงว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับภูมิภาคและเพศมีผลกระทบต่อค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นั่นคือความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยครูประจำชั้นประเมินนักเรียนที่อยู่ในภูมิภาคต่างกันขึ้นอยู่กับค่าของตัวแปรเพศ นักเรียนเพศชายและเพศหญิงจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคและระดับชั้น แสดงว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับภูมิภาค

และระดับชั้น มีผลกระทบต่อค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นั่นคือ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยครูประจำชั้นประเมินนักเรียนที่อยู่ในภูมิภาคต่างกันขึ้นอยู่กับค่าของตัวแปรระดับชั้น นักเรียนที่อยู่ระดับชั้นต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน และนักเรียนที่อยู่ภูมิภาคแตกต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระแต่ละตัว พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว คือ ภูมิภาค เพศ และระดับชั้น นั่นคือ นักเรียนที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน นักเรียนเพศชายและเพศหญิง จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบภายหลังเพื่อตรวจสอบความแตกต่างปรากฏผลดังตาราง 4.13

ตารางที่ 4.13 ผลการเปรียบเทียบภายหลังจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ภูมิภาค (I)	(J)	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (I-J)	Std. Error	Sig.
กลาง	เหนือ	.13166	.05897	.169
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	.24701*	.05708	.000*
	ใต้	.62395*	.05432	.000*
	กรุงเทพฯ	.52315*	.05809	.000*
เหนือ	กลาง	-.13166	.05897	.169
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	.11535	.05974	.302
	ใต้	.49229*	.05711	.000*
	กรุงเทพฯ	.39149*	.06071	.000*
ตะวันออกเฉียงเหนือ	กลาง	-.24701*	.05708	.000*
	เหนือ	-.11535	.05974	.302
	ใต้	.37694*	.05516	.000*
	กรุงเทพฯ	.27614*	.05888	.000*
ใต้	กลาง	-.62395*	.05432	.000*
	เหนือ	-.49229*	.05711	.000*
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.37694*	.05516	.000*
	กรุงเทพฯ	-.10080	.05621	.378
กรุงเทพฯ	กลาง	-.52315*	.05809	.000*
	เหนือ	-.39149*	.06071	.000*
	ตะวันออกเฉียงเหนือ	-.27614*	.05888	.000*
	ใต้	.10080	.05621	.378

** P < .01

จากตาราง แสดงว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างโดยครูประจำชั้นจำแนกตามภูมิภาค พบว่าภาคกลางมีความแตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่ไม่แตกต่างจากภาคเหนือ ภาคเหนือมีความแตกต่างจากภาคใต้และกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนภาคใต้ไม่แตกต่างจากกรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21

ผลการออกแบบรูปแบบการวัดและประเมิน ฯ

การพัฒนา รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยนี้ ใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 81-87) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทฤษฎีของ Bloom Krathwohl and Masia (1964) วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆในศตวรรษที่ 21 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นใช้รูปแบบการวัดและประเมินตามสภาพจริงที่บูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน และการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้ประเมินได้แก่ครูประเมินนักเรียน และนักเรียนประเมินตนเอง โดยประเมินจากชิ้นงานที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึกการเรียนรู้และสะท้อนคิด และการประเมินตนเองเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นนี้ มุ่งเน้นให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามปกติ เช่น บูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมหรือโครงการต่างๆของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง นักเรียนมีการแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในกิจวัตรประจำวันปกติ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน นักเรียนนำผลการประเมินมาตรวจสอบ มีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ และสร้างแรงจูงใจ

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ หลักการ และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยแต่ละด้านมีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. เพื่อให้ นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัวจนกลายเป็นลักษณะนิสัย

หลักการของรูปแบบ ประยุกต์ใช้หลักการวัดและประเมินตามสภาพจริง

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

การวางแผน (Plan) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาไทยในศตวรรษที่ 21 โดยจัดเตรียม กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ และกิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) โดยดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 ได้แก่ ขั้นนำ ชั้นกิจกรรม ชั้นอภิปราย ขั้นสรุปและขั้นประเมินตรวจสอบ และดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมที่ 2 โดยครูบูรณาการการสอนสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในการเรียนการสอนปกติทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา และครูผู้สอนเน้นย้ำเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านโดยสอดแทรกในการเรียนการสอนปกติ

การตรวจสอบพฤติกรรม (Check) ทำการตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียนโดยครูประเมินนักเรียน : เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และนักเรียนประเมินตนเองเครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง แบบบันทึกการเรียนรู้

รายละเอียดของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 (ดังเอกสารในภาคผนวก)

ตารางที่ 4.14 ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับ

ประถมศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ (n=9)

องค์ประกอบของรูปแบบด้าน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	mean	S.D.	ระดับ	mean	S.D.	ระดับ
1 วัตถุประสงค์	4.56	.53	มากที่สุด	4.22	.44	มากที่สุด
2 สื่อ/อุปกรณ์	4.33	.71	มากที่สุด	4.33	.50	มากที่สุด
3 เวลาที่ใช้	4.00	1.00	มาก	4.00	.87	มาก
4 กิจกรรมที่ใช้						
กิจกรรมที่ 1	4.44	.53	มากที่สุด	4.33	.71	มากที่สุด
กิจกรรมที่ 2	4.44	.53	มากที่สุด	4.22	.61	มากที่สุด
5 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม						
ขั้นนำ	4.44	.44	มากที่สุด	4.22	.83	มากที่สุด
ชั้นกิจกรรม	4.78	.53	มากที่สุด	4.11	.78	มาก
ชั้นอภิปราย	4.44	.53	มากที่สุด	4.78	.44	มากที่สุด
ขั้นสรุป	4.22	.83	มากที่สุด	4.11	.60	มาก
ขั้นประเมินตรวจสอบ	4.11	.93	มาก	4.22	.97	มากที่สุด
6 เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม						
เครื่องมือประเมินสำหรับครู	4.56	.53	มากที่สุด	4.67	.50	มากที่สุด
ประเมินนักเรียน						
เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียน	4.67	.50	มากที่สุด	4.67	.50	มากที่สุด
ประเมินตนเอง						
ค่าเฉลี่ยรวม	4.41	.63	มากที่สุด	4.32	.65	มากที่สุด

จากตาราง ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบด้านความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ โดยภาพรวม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41, S.D. = .63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในชั้นอภิปรายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78, S.D. = .44$) รองลงมาคือ เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง ($\bar{X} = 4.67, S.D. = .50$) และองค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์และเครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากัน ($\bar{X} = 4.56, S.D. = .53$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดคือ เวลาที่ใช้ ($\bar{X} = 4.00, S.D. = .87$)

ส่วนผลการประเมินคุณภาพรูปแบบด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยภาพรวม ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32, S.D. = .65$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32, S.D. = .65$) รองลงมาคือ เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน และเครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากัน ($\bar{X} = 4.67, S.D. = .50$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดคือ เวลาที่ใช้ ($\bar{X} = 4.00, S.D. = .50$)

ผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษา และการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับประถมศึกษารายบุคคล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษา และการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับประถมศึกษารายบุคคล ในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง ได้ประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนต่างๆของรูปแบบในแต่ละขั้นตอน มีความละเอียด ชัดเจนดีมาก เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 สามารถวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม
2. เครื่องมือในการประเมินมีรูปแบบที่ชัดเจน ละเอียด ครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียนในทุกด้านทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
3. ควรแยกรายละเอียดของกิจกรรมที่ 2 ตามกลุ่มสาระ แต่ละชั้นปี

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

2. เพื่อออกแบบรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

3. เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

การสุ่มตัวอย่างใช้เทคนิควิธีการสุ่มเลือกแบบหลายขั้นตอน ได้กลุ่มตัวอย่าง ครูประจำชั้น จำนวน 18 คนและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ใน 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร จำนวนรวม 704 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผล และด้านการสอนระดับประถมศึกษา จำนวน 9 คน และระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล คือ เดือนกรกฎาคม -เดือนสิงหาคม 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการประเมิน ประกอบด้วย แบบสังเกต และแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มี 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความอดทน และใฝ่เรียนรู้ ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนในทุกภูมิภาค มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{X} = 1.73$, S.D.=.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่า ภาคเหนือมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 1.85$, S.D.=.24) รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($\bar{X} = 1.76$, S.D.=.27) ภาคใต้ ($\bar{X} = 1.71$, S.D.=.31) ภาคกลาง ($\bar{X} = 1.68$, S.D.=.28) และกรุงเทพมหานคร ($\bar{X} = 1.65$, S.D.=.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าสูงที่สุด ($\bar{X} = 2.03$, S.D.=.44) รองลงมาคือด้านใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความอดทน ($\bar{X} = 1.93$, S.D.=.57), ($\bar{X} = 1.76$, S.D.=.38), ($\bar{X} = 1.68$, S.D.=.35) และ ($\bar{X} = 1.25$, S.D.=.40) ตามลำดับ

ส่วนผลการประเมินโดยครูประจำชั้นประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านของนักเรียนในแต่ละภูมิภาค พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.37$, S.D.=.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายภูมิภาค พบว่า ภาคที่มีคะแนนเฉลี่ยการประเมินในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านสูงที่สุด คือ ภาคกลาง($\bar{X} = 2.69$, S.D.=.39) รองลงมาคือภาคเหนือ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กรุงเทพมหานคร และภาคใต้ โดยมีคะแนนเฉลี่ย คือ ($\bar{X} = 2.56, S.D.=.47$), ($\bar{X} = 2.44, S.D.=.46$), ($\bar{X} = 2.17, S.D.=.53$), ($\bar{X} = 2.07, S.D.=.54$) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย

ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโดยครูประจำชั้นจำแนกตามภูมิภาค พบว่าภาคกลางมีความแตกต่างจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ และ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างจากภาคเหนือ และภาคเหนือมีความแตกต่างจากภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนภาคใต้ไม่แตกต่างจากกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทางของค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พิจารณาตามภูมิภาค เพศ และระดับชั้นเรียนที่แตกต่างกัน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ภูมิภาค เพศ และระดับชั้น เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระที่ละ 2 ตัว พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาค และเพศ แสดงว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับภูมิภาคและเพศมีผลกระทบต่อค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นั่นคือความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยครูประจำชั้นประเมินนักเรียนที่อยู่ในภูมิภาคต่างกันขึ้นอยู่กับค่าของตัวแปรเพศ นักเรียนเพศชายและเพศหญิงจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน และค่าเฉลี่ยคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคและระดับชั้น แสดงว่าที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างระดับภูมิภาคและระดับชั้น มีผลกระทบต่อค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นั่นคือ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยครูประจำชั้นประเมินนักเรียนที่อยู่ในภูมิภาคต่างกันขึ้นอยู่กับค่าของตัวแปรระดับชั้น นักเรียนที่อยู่ระดับชั้นต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน และนักเรียนที่อยู่ภูมิภาคแตกต่างกันจะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาตามตัวแปรอิสระแต่ละตัว พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละตัว คือ ภูมิภาค เพศ และระดับชั้น นั่นคือ นักเรียนที่อยู่ภูมิภาคต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน นักเรียนเพศชายและเพศหญิง จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน นักเรียนที่เรียนระดับชั้นต่างกัน จะมีค่าเฉลี่ยคะแนนการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์แตกต่างกัน

3. รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) วัดดูประสงค์ 2) หลักการ และ 3) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

4. ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมปลายไทยในศตวรรษที่ 21

จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพของรูปแบบในด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบด้านความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบ โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีความเหมาะสมในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41,$

S.D. = .63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในชั้นอภิปรายมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = .44) รองลงมาคือ เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .50) และองค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์และเครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากัน ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = .53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดคือ เวลาที่ใช้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .87)

ส่วนผลการประเมินคุณภาพรูปแบบด้านความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ โดยภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ขั้นตอนการมีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = .65) รองลงมาคือ เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน และเครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากัน ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = .50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนน้อยที่สุดคือ เวลาที่ใช้ ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = .50)

การวิเคราะห์เนื้อหาจากผลการสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและการสอนระดับประถมศึกษา และการสัมภาษณ์ครูผู้สอนระดับประถมศึกษารายบุคคล ในประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง ได้ประเด็นสำคัญสรุปได้ ดังนี้

1. ขั้นตอนต่างๆของรูปแบบในแต่ละขั้นตอน มีความละเอียด ชัดเจนดีมาก เหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 สามารถวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม
2. เครื่องมือในการประเมินมีรูปที่ชัดเจน ละเอียด ครอบคลุมพฤติกรรมของนักเรียนในทุกด้านทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน
3. ควรแยกรายละเอียดของกิจกรรมที่ 2 ตามกลุ่มสาระวิชา ของแต่ละระดับชั้น

อภิปรายผล

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ วัตถุประสงค์ หลักการ และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้วิจัยนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาตรวจสอบด้านความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่พัฒนาไปใช้จริงในโรงเรียน ซึ่งเป็นการตรวจสอบเชิงเหตุผล ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=.63) และรูปแบบมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$, S.D.=.65) การที่ผู้เชี่ยวชาญซึ่งส่วนหนึ่งเป็นครูที่สอนระดับชั้นประถมศึกษาพิจารณาเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์โดยอาศัยหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ขั้นแรก ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 (สมพงษ์ จิตระดับ, 2531; อารุง จันทวานิช, มปป.; หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551; คณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2558.); กรมวิชาการ, 2545; เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2546; ประเวศ วะสี, 2553; สุมณ อมรวิวัฒน์, 2546; นางลักษณ์ วิรัชชัย, 2551; Thomas Lickona, 1992 และ Partnership for 21st Skills: 21.org

เพื่อสังเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ขั้นพื้นฐานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

คุณลักษณะสำคัญขั้นพื้นฐานจำนวน 5 ด้าน ที่ควรพัฒนาในวัยเด็กที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับที่อำรุง จันทวานิช (มปป, http://www.onec.go.th/news46/pr/sala/s_491206-a.htm) เลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) เสนอแนวคิดไว้ว่า การพัฒนาคุณลักษณะตามช่วงวัย การจะสร้างหรือปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทยทั้งคุณลักษณะร่วมและคุณลักษณะเฉพาะ หลักพัฒนาการนั้น ในช่วง 6 -11 ปี ควรปลูกฝังในเรื่องการใฝ่รู้ใฝ่เรียน ความรับผิดชอบ การมีวินัยและรู้จักประหยัด ซึ่งช่วงนี้โรงเรียนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากที่สุด เด็กวัยเรียน 6 -11 ปี ควรได้รับการพัฒนาให้มีความความเพียรพยายามในการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น มีวินัย ประหยัด มีคุณธรรม จริยธรรม และควบคุมตัวเองได้ ผู้วิจัยสังเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 5 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน และการใฝ่เรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Thomas Lickona (1992) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ เป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ซึ่งเป็นพื้นฐานของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่นๆ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 94-100) กล่าวว่า คนไทยในอนาคตควรต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจจริง อดทน ทำงานที่รับผิดชอบให้บรรลุผลสำเร็จ มีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ รักการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 81-87) เสนอว่า ตามแนวคิดของ Harward Gardner คนในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีวินัยของตนในการศึกษาหาความรู้ และพบว่าลักษณะของคนไทยในปัจจุบันนั้นยังคงขาดแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมโดยรวมที่ไม่เน้นความกระตือรือร้น สอดคล้องกับการศึกษาของ นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรจริญกุล (2551) ที่พบว่า ลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคุณธรรมจริยธรรมที่ควรเฝ้าระวัง และควรปรับปรุงคือ ด้านความซื่อสัตย์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความอดทน

ขั้นต่อมาผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพความต้องการจำเป็น เพื่อให้ได้สารสนเทศเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย แล้วนำมากำหนดแนวทางการออกแบบรูปแบบที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น อันจะช่วยพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุวิมล ว่องวานิช (2550: 22; 29) ที่กล่าวว่า การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น เป็นงานที่ต้องทำในขั้นตอนแรก เป็นสิ่งที่จะช่วยให้การกำหนดแผนงาน สอดคล้องกับความต้องการจำเป็น ช่วยให้มั่นใจได้ว่าสิ่งที่ปฏิบัติจะสนองความต้องการได้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีข้อมูลเชิงประจักษ์รองรับอย่างเพียงพอ มีความเป็นไปได้ และมีโอกาสเกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมาย ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการปรับปรุงจากแบบประเมินของนงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรจริญกุล (2551) และพัฒนาคุณภาพแบบประเมิน เพื่อนำไปใช้ศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ผลจากการศึกษา พบว่า ผลการประเมินตนเองของนักเรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน แต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยของคะแนนอยู่ในระดับพอใช้ ($\bar{x}$ = 1.68 - 1.80 , S.D. = .25 - .29) ซึ่งเห็นได้ว่า ข้อมูลเชิงประจักษ์งานวิจัยนี้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของนงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตเรจริญกุล (2551) ที่พบว่า ลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคุณธรรม

จริยธรรมที่ควรเฝ้าระวัง และควรปรับปรุงคือด้านความซื่อสัตย์ ความมีสติสัมปชัญญะ ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย และความอดทน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผลคะแนนที่นักเรียนทำการประเมินตนเองอยู่ในระดับพอใช้ทั้ง 5 ด้าน คะแนนเฉลี่ยการประเมินตนเองในคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าสูงกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{x} = 2.03$, S.D.=.44) รองลงมาคือ ด้านใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย และความอดทน ($\bar{x} = 1.93$, S.D.=.57), ($\bar{x} = 1.76$, S.D.=.38), ($\bar{x} = 1.68$, S.D.=.35) และ ($\bar{x} = 1.25$, S.D.=.40) ตามลำดับ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน มีคะแนนน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผลจากงานวิจัยนี้ จึงควรพัฒนาระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความอดทน ควรให้ผู้เรียนรู้จักควบคุมตัวเองได้ ดังที่ กัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์ (2551: 25) นำเสนอไว้ว่า ความอดทนเป็นพื้นฐานของพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก เป็นมาตรฐานของการวัดสภาพจิตใจว่า แข็งแรงดีหรือไม่ และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของความสำเร็จในอนาคต และรุจิร ภูสาระ (2541: 1- 6) ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติให้เป็นคนที่มี ความอดทนสำหรับผู้ที่ยังอยู่วัยเรียนไว้ว่า เมื่อมีสิ่งใดมาทำให้เกิดความโกรธ ไม่พอใจ เสียใจ เราต้องทำใจให้สงบควบคุมอารมณ์ไว้ แล้วพิจารณาหาเหตุผลให้แน่นอน สอดคล้องกับที่ กัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์ (2551:10) กล่าวไว้ในหนังสือ 20 คุณธรรมสำหรับเด็กดีว่า พ่อแม่และครูต้องปลูกฝังเด็กตั้งแต่วัยเยาว์ เพื่อให้เขาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบของนักวิชาการ (Willer,1967:83; Smith *et. al* ,1980: 461; Keeves,1988: 561-565, พูลสุข หิงคานนท์, 2540 และทีศนา แคมมณี, 2550: 220) ซึ่งลักษณะรูปแบบที่ดีควรประกอบด้วยความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างตัวแปร อธิบายโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของเรื่องที่จะศึกษา และเกิดความสัมพันธ์ใหม่ของเรื่องที่ศึกษา งานวิจัยนี้ได้ออกประกอบรูปแบบ 3 ด้าน คือ วัดดูประสงค์ หลักการกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบ คือ 1) เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 2) เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ3) เพื่อครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งวัตถุประสงค์ของรูปแบบสอดคล้องกับทฤษฎีของ Bloom Krathwohl and Masia (1964) ที่เสนอลำดับขั้นของการพัฒนาจิตพิสัยเป็น คือ ขั้นรับรู้(receiving) โดยเริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ และมีการตอบสนอง (responding) เห็นคุณค่า (valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้ และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ จนเกิดเป็นลักษณะนิสัย (characterization) โดยวัตถุประสงค์ของรูปแบบข้อ 1 และข้อ 2 สอดคล้องกับลำดับขั้นของการพัฒนาจิตพิสัยขั้นรับรู้ตอบสนอง (responding) และเห็นคุณค่า (valuing) วัดดูประสงค์ของรูปแบบข้อ 3 สอดคล้องกับลำดับขั้นพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย (characterization)

หลักการของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับหลักการและแนวคิดของการประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) ของ สุวิมล ว่องวานิช (2546: 13) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 20) และ ส.วาสนา ประवालพุกข์ (2544) โดยการประเมินสภาพจริงเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real Life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง จึงเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานปฏิบัติใน

กิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินตามสภาพจริง เป็นการสะท้อนให้เห็นการสังเกตสภาพงานปัจจุบันของนักเรียน และสิ่งที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมประเมินผลงานของตนเองและของเพื่อนร่วมห้อง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตัวเอง เชื่อมั่นตนเอง ซึ่งงานวิจัยนี้จัดกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ และกิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี ได้ออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในแต่ละด้านทั้ง 5 ด้านในสถานการณ์ที่เป็นจริง และให้นักเรียนประเมินจากพฤติกรรมที่แสดงออกจริง ในชีวิตประจำวัน ครูสังเกตผู้เรียน ทำการประเมินผู้เรียน และให้ข้อเสนอแนะ ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว นอกจากนี้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง ซึ่งการประเมินตนเองจัดเป็นส่วนหนึ่งของลักษณะการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งมีความสำคัญมากต่อการปฏิบัติภารกิจจริง (Authentic Task) ช่วยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถในการประเมินงานของตน และริเริ่มในการวัดความก้าวหน้าของตนในแบบต่างๆ อย่างที่ไม่มีมีการวัดเช่นนี้มาก่อน (Wiggins, 1989 อ้างในสมศักดิ์ ภูวิภาตาวรรณ, 2544 :13) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ควรประเมินในการประเมินตามสภาพจริง (สมศักดิ์ ภูวิภาตาวรรณ, 2544:15) สอดคล้องกับแนวคิดด้านการประเมินตามสภาพจริงของนักวิชาการ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2546: 13; ศิริเดช สุชีวะ, 2550: 60; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550: 13) ที่เสนอว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัดมาตัดสินผู้เรียนขณะปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่เป็นจริง เป็นการประเมินจากการทำงาน โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ผลผลิตที่มีคุณภาพ จะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่างๆ ของผู้เรียน ว่าอยู่ในระดับใด ซึ่งงานที่ให้นั้นเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อนและเป็นองค์รวม

กิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ประกอบด้วยกิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ ได้แก่ ขั้นนำ ขั้นกิจกรรม ขั้นอภิปราย ขั้นสรุปและขั้นประเมินตรวจสอบกิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี โดยครูบูรณาการสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในการเรียนการสอนปกติทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา ครูผู้สอนเน้นย้ำเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านโดยสอดแทรกในการเรียนการสอนปกติสอดคล้องกับแนวคิดของ Ryan (2002) ที่เสนอแนวทางการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ (The Six E's of Character Education) ได้แก่ การยกตัวอย่างและปฏิบัติเป็นแบบอย่าง (Example) แนวทางการยกตัวอย่างของการประพฤติ ปฏิบัติที่สะท้อนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พร้อมผลของการปฏิบัติให้เกิดความเข้าใจ การสอนอธิบายให้รู้จักใช้เหตุผล (Explanation) การเชิญชวนให้ทำความดี (Exhortation) การชี้แนะ เชิญชวน โดยใช้การเสริมแรงทางบวก โดยให้กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่อายหรือกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงคุณธรรม (Ethos or Ethical Environment) เอื้อต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ การจัดประสบการณ์ (Experience) เปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสสังคมภายนอกอย่างจริงจังจนโรงเรียนจะช่วยให้เด็กเรียนรู้และซึมซับแนวคิดในการประพฤติปฏิบัติตนอย่างพึงประสงค์ และการคาดหวังความเป็นเลิศ (Expectations of Excellence) การวางเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะ และสอดคล้องตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2546: 28-30) คือจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำคุณลักษณะที่เรียนรู้แล้วไปใช้ในชีวิตจริงในชีวิตประจำวัน โดยต้องจัดระบบการติดตามผลการปฏิบัติของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง คอยตักเตือนและให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาถึงขั้นเป็นลักษณะนิสัย

กระบวนการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้วิจัยบูรณาการแนวคิดวงจรคุณภาพของ Demming (กรมวิชาการ, 2540 : 3; สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, 2542 : 188-190; วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545: 43-47) ซึ่งวงจรคุณภาพ (PDCA) เป็นกิจกรรมที่จะนำไปสู่การปรับปรุงงานและการควบคุมอย่างเป็นระบบอันประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำไปปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงแก้ไข (Act) ขั้นตอนทั้งหมดต้องปฏิบัติต่อเนื่องไปไม่สิ้นสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยและการนำไปใช้

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการพิจารณาตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นการตรวจสอบเชิงเหตุผล ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นครูสามารถนำรูปแบบนี้ไปใช้ในการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้

การนำรูปแบบไปใช้ ควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนจนกลายเป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัวที่ดี อันจะช่วยสร้างสรรค์และเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการช่วยพัฒนาสังคม และประเทศชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบเชิงเหตุผล ซึ่งได้จากการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ในขั้นต่อไปสามารถทำการศึกษาจากหลักฐานและข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริง และทำการตรวจสอบคุณภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้
2. ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนก่อนและหลังนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้ และทำการศึกษาระยะยาว
3. ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมปลายในสังกัดต่าง ๆ เปรียบเทียบกัน เช่น สถาบันศึกษาเอกชนและรัฐบาล
4. ออกแบบกิจกรรมที่มีการกำหนดผู้ประเมินเพิ่มขึ้น เช่น ประเมินโดยเพื่อน หรือผู้ปกครอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). ภาพอนาคตและคุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- ดวงรัตน์ วาห์สะ. (2555) พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9 จังหวัดนครปฐม. วารสาร Veridian E-Journal, SU. (5) 2.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2551). การเสริมสร้างคุณลักษณะเด็กไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อ และสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์ (แปล). (2554). ทักษะแห่งอนาคตใหม่ : การศึกษาเพื่อ ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ Open Worlds.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุมาลี ภูมาลา. (2547). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์.(2556). เตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ:โพสทูเดย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2557). รายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการ พัฒนาการศึกษไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร : พริก
หวานกราฟฟิค จำกัด.
- ทิตนา แคมมณี. (2543). วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

- ทีศนา แคมมณี. (2546). **กิจกรรมการปลูกฝังค่านิยมเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เมธีทีปส์.
- ทีศนา แคมมณี. (2550). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เกรท เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- ธัญวิช วิเชียรพันธ์ และปวีณา จันท์สุข. (2556). **รายงานโครงการพัฒนาเครื่องมือเพื่อเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน**. สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย และรุ่งนภา ตั้งจิตระเจริญกุล. (2551). **การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย**. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- นงลักษณ์ วิรัชชัย บุปผา เมฆศรีทองคำและธีรวัฒน์ ฆะราช.(2551). **การวิจัยนำร่อง การใช้ตัวบ่งชี้คุณธรรมจริยธรรมเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา**. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม(ศูนย์คุณธรรม) สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- พิชัยยุทธ สยามพันธกิจ. (2553). **พลเมืองไทยแห่งอนาคตที่พึงปรารถนา**. กรุงเทพมหานคร: สยามมิส พับลิชิ่ง เฮ้าส์.
- อี ปองส์, เอสเตเว ปุยอล. (2551). **20 คุณธรรมสำหรับเด็กดี**. แปลจาก Valores Para La Convivencia (Values for living together). แปลโดย กัญญารัตน์ จิราสวัสดิ์. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลีเคชั่นส์.
- อัญชลี ยิ่งรักพันธ์. (2550). **เทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Bellanca, James and Brandt, Ron. (2010). **21st Century Skills :Rethinking How Students Learn**. USA: Solution Tree Press.
- Kohlberg, L. (1969). Stage and sequence: The cognitive-development approach to socialization. In D. Goslin (Ed.), **Handbook of socialization theory**. New York: Rand McNally.
- Ministry of Education Singapore.(2010).**Nurturing Our Young for the Future: Competencies for 21st Century**. [Online], Source : <http://www.moe.gov.sg/committee-of-supplydebate/files/nurturing-our-young.pdf>.
- Mishra, Punya and Kereluik, Kristen. **What 21st Century Learning? A Review and a Synthesis**. (online) Available from <http://www.punya.edu.msu.edu/publications/21stCenturyKnowledge-PM-KK.pdf>. (December 6, 2014)

- North Central Regional Educational Laboratory. (2003). Partnership for 21st Century Skills. **P21 Framework Definitions**. (online) Available from [http://www.p21.org/storage/documents/ P21-Framework -Definitions.pdf](http://www.p21.org/storage/documents/P21-Framework-Definitions.pdf). (December 6, 2014)
- Piaget, J. (1932). **The moral judgment of the child**. London: Harcourt, Brace.

คณะผู้วิจัย

1. นางสาวรุ่งฤดี กล้าหาญ หัวหน้าโครงการวิจัย สัดส่วน 70 %
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วน 15 %
3. พันเอกหญิง ดร.สายสมร เฉลยภิตติ ผู้ร่วมวิจัย สัดส่วน 15 %

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. กฤษณา ชินสิญจ์ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน
2. อาจารย์ ดร.สายชล เทียนงาม ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
3. อาจารย์ ดร.ชูเกียรติ จากใจชน คณบดี คณะจิตวิทยา วิทยาลัยเซนหลุยส์
4. อาจารย์พรจรรย์ พัชรฉวี ศึกษานิเทศ สพม. เขต 36 จังหวัดพะเยา
5. ครูสุภาภรณ์ หอมสุวรรณ โรงเรียนวัดอุดมรังษี
6. ครูกมล หริกุลรักษ์ โรงเรียนยอเซพอุปถัมภ์
7. ครูเครือวัลย์ ถุงพุกชา โรงเรียนยอเซพอุปถัมภ์
8. ครูสุนทรี อนงค์ โรงเรียนยอเซพอุปถัมภ์
9. ครูชัชฎาพร ศรีภาสุรโสภณ โรงเรียนยอเซพอุปถัมภ์
10. ครูวรรษยาพร ธนศักดิ์ธีรโชติ โรงเรียนเซนต์แมรี่ จ. นครราชสีมา
11. ครูจันทนีย์ กิ่งจำปา โรงเรียนเซนต์แมรี่ จ. นครราชสีมา
12. ครูจตุพร ทองภูบาล โรงเรียนเซนต์แมรี่ จ. นครราชสีมา
13. ครูพรพิมล นรพิชาติ โรงเรียนเซนต์แมรี่ จ. นครราชสีมา

ภาคผนวก ข

คู่มือการใช้รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

คู่มือการใช้รูปแบบการวัดและประเมิน
พฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา
ตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21
สำหรับครูประจำชั้น

คำนำ

คู่มือการใช้รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประจำชั้น ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาจารย์ครูประจำชั้น และครูผู้สนใจ สามารถมีความรู้ ความเข้าใจในรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น และสามารถนำรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ไปใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายได้ตามวัตถุประสงค์ การใช้คู่มือฉบับนี้ ครูต้องใช้ควบคู่กับแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทย ทำการมอบหมายงานแก่นักเรียนเพื่อให้ประเมินตนเอง และครูช่วยชี้แนะและตรวจสอบ เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่แสดงถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์จนติดเป็นลักษณะนิสัย

คณะผู้วิจัย

ความเป็นมาของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 งานวิจัยนี้ ใช้กรอบแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2557: 81-87) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทฤษฎีของ Bloom Krathwohl and Masia (1964) วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง การเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆในศตวรรษที่ 21 รูปแบบที่พัฒนาขึ้นใช้รูปแบบการวัดและประเมินตามสภาพจริงที่บูรณาการร่วมกับการเรียนการสอน และการนำไปใช้จริงในชีวิตประจำวัน ผู้ประเมินได้แก่ครูประเมินนักเรียน และนักเรียนประเมินตนเอง โดยประเมินจากชิ้นงานที่หลากหลาย ได้แก่ แบบสังเกต แบบบันทึก การเรียนรู้และสะท้อนคิด และการประเมินตนเองเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้นนี้ มุ่งเน้นให้ครูจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามปกติ เช่น บูรณาการร่วมกับการจัดการเรียนการสอนใน 8 กลุ่มสาระ กิจกรรมหรือโครงการต่างๆของโรงเรียน นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินตนเอง นักเรียนมีการแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในกิจวัตรประจำวันปกติ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน นักเรียนนำผลการประเมินมาตรวจสอบ มีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น โดยครูเป็นผู้ชี้แนะ และสร้างแรงจูงใจ

องค์ประกอบของรูปแบบ

รูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ที่พัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ หลักการ และกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยแต่ละด้านมีสาระสำคัญดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความเข้าใจคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. เพื่อให้ให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็น

คุณลักษณะนิสัยประจำตัวจนกลายเป็นลักษณะนิสัย

หลักการของรูปแบบ ประยุกต์ใช้หลักการวัดและประเมินตามสภาพจริง

กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

การวางแผน (Plan) มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 โดยจัดเตรียม กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ และกิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

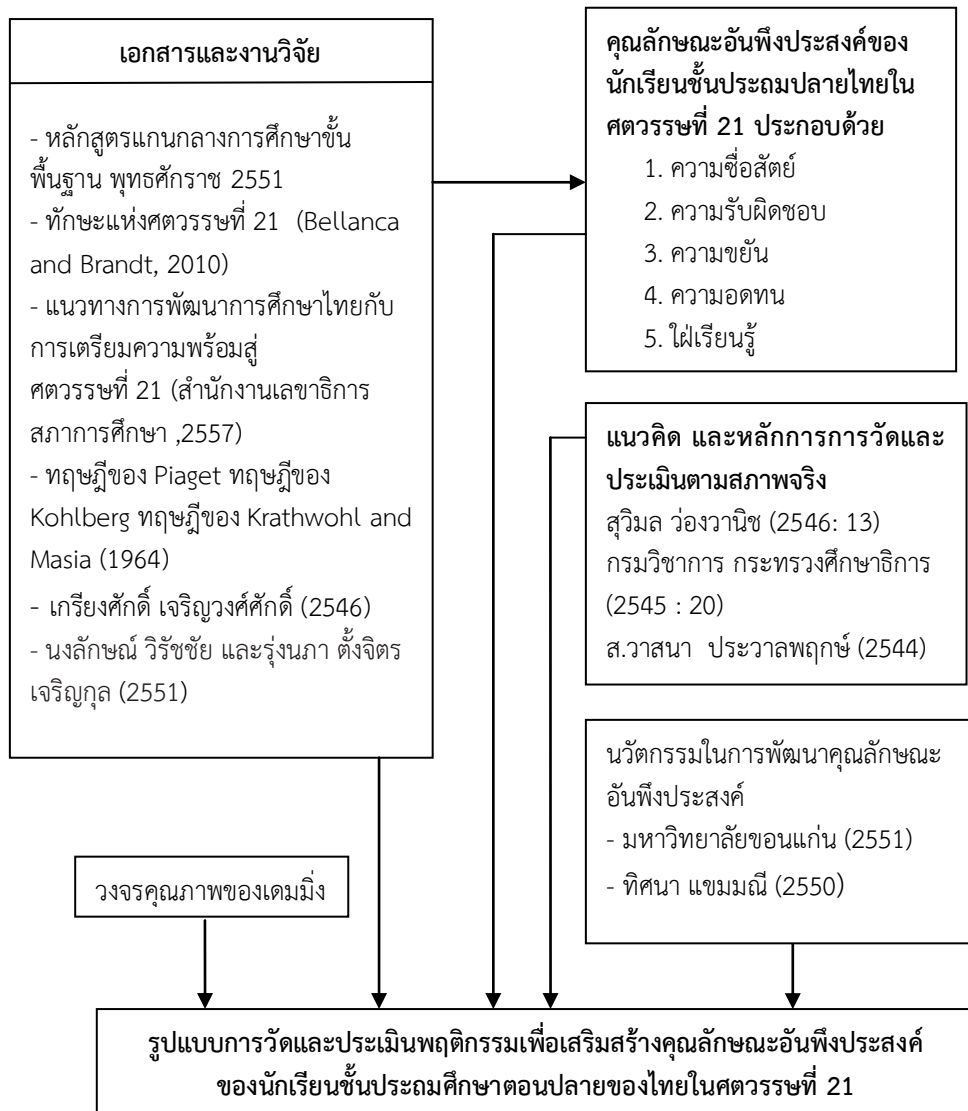
การนำแผนไปปฏิบัติ (Do) โดยดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมที่ 1 ได้แก่ ชื่นนำ ชั้นกิจกรรม ชั้นอภิปราย ชั้นสรุปและชั้นประเมินตรวจสอบ และดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมที่ 2 โดยครูบูรณาการสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในการเรียนการสอนปกติทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา และครูผู้สอนเน้นย้ำเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านโดยสอดแทรกในการเรียนการสอนปกติ

การตรวจสอบพฤติกรรม (Check) ทำการตรวจสอบพฤติกรรมนักเรียนโดยครูประเมินนักเรียน : เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน และนักเรียนประเมินตนเองเครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง แบบบันทึกการเรียนรู้

การปรับปรุงพัฒนาพฤติกรรม (Act) ครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ นักเรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นคุณลักษณะนิสัย

ผู้วิจัยนำเสนอกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยดังกล่าว

แนวทางในการนำรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมฯไปใช้

การนำรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปลายไทยในศตวรรษที่ 21 ไปใช้นั้น ครูจะต้องดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาให้นักเรียนทำการประเมินนักเรียนโดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมตามสภาพจริง ครูมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาคู่มือการใช้รูปแบบ และรายละเอียดรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประจำชั้น

2. ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามรูปแบบ

3. ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 5 ด้านตามสภาพจริง

4. การให้คะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์แต่ละด้าน ให้กรอกเป็นตัวเลข ระดับ 0, 1, 2 และ 3 ซึ่งตัวเลขมีความหมาย ดังนี้

ระดับคุณภาพ 3 หมายถึง ระดับดีมาก

ระดับคุณภาพ 2 หมายถึง ระดับพอใช้

ระดับคุณภาพ 1 หมายถึง ระดับน้อย

ระดับคุณภาพ 0 หมายถึง ระดับต่ำ ต้องปรับปรุง

5. รวมคะแนนที่ได้ และสรุปคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นคะแนนเฉลี่ย และใช้เกณฑ์พิจารณาสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนรายบุคคล ดังนี้

คะแนน 2.5 - 3.0 หมายถึง ระดับคุณภาพดีมาก

คะแนน 1.5 - 2.4 หมายถึง ระดับคุณภาพพอใช้

คะแนน 1.0 - 1.4 หมายถึง ระดับคุณภาพน้อย

คะแนน 0 - 0.9 หมายถึง ระดับคุณภาพต่ำ ต้องปรับปรุง

หมายเหตุ นักเรียนต้องได้รับการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับ 1 ขึ้นไปทุกข้อ จึงถือว่าผ่านเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

รายละเอียดของรูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 แสดงดังนี้

การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย
  - 1.1 นักเรียนตอบได้ว่าผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จะแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์อย่างไรบ้าง
  - 1.2 นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของผู้ที่มีความซื่อสัตย์ได้ว่า จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัวสังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์
  - 2.1 ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์
  - 2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ในนิทานมีอะไรบ้าง
  - 2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความซื่อสัตย์
3. ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว

สื่อ/อุปกรณ์ : หนังสือนิทาน หรือ เนื้อเรื่องนิทาน หรือวิดีโอทัศน์

หมายเหตุ : ครูอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือกลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์

เวลาที่ใช้ : 30 นาที

กิจกรรมที่ใช้

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์
2. กิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ชี้นำ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

ครูให้นักเรียนตอบว่าผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จะมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง

2. ชั้นกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2.1 ครูเล่านิทาน หรือเปิดวิดีโอที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์

2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ในนิทานมีอะไรบ้าง

2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความซื่อสัตย์

2.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง

3. ชั้นอภิปราย ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

3.1 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์

3.2 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่ควรปรับปรุง พัฒนาเพื่อส่งเสริมให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ในชีวิตประจำวัน

4. ชั้นสรุป

4.1 ครูให้นักเรียนบอกแง่คิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้

4.2 ครูสรุปแง่คิดที่สำคัญให้นักเรียน

4.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและชีวิตจริง เช่น ในสัปดาห์นี้นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์ของผู้อื่นหรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมด้านความซื่อสัตย์อะไรบ้าง

5. ชั้นประเมินตรวจสอบ

5.1 ครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ

5.2 นักเรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นคุณลักษณะนิสัย

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ประกอบด้วย

เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

1. แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง

2. แบบบันทึกการเรียนรู้

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง

การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย
  - 1.1 นักเรียนตอบได้ว่าผู้ที่มีความรับผิดชอบ จะแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอย่างไรบ้าง
  - 1.2 นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของผู้ที่มีความรับผิดชอบได้ว่า จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัวสังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
  - 2.1 ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
  - 2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบในนิทานมีอะไรบ้าง
  - 2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความรับผิดชอบ
3. ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว

สื่อ/อุปกรณ์ : หนังสือนิทาน หรือ เนื้อเรื่องนิทาน หรือวิดีโอทัศน์

หมายเหตุ : ครูอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือ กลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์

เวลาที่ใช้ : 30 นาที

กิจกรรมที่ใช้

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์
2. กิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นนำ** ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

ครูให้นักเรียนตอบว่าผู้ที่มีความรับผิดชอบ จะมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง

2. **ขั้นกิจกรรม** ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2.1 ครูเล่านิทาน หรือเปิดวิดีโอที่เกี่ยวข้อกับการแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบ

2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความรับผิดชอบในนิทานมีอะไรบ้าง

2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความรับผิดชอบ

2.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จะเกิด ผลดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง

3. ชั้นอภิปราย ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

3.1 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความ รับผิดชอบ

3.2 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่ควรปรับปรุง พัฒนาเพื่อส่งเสริมให้มี คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบในชีวิตประจำวัน

4. ชั้นสรุป

4.1 ครูให้นักเรียนบอกแง่คิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้

4.2 ครูสรุปแง่คิดที่สำคัญให้นักเรียน

4.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและชีวิตจริง เช่น ในสัปดาห์นี้นักเรียนได้ เห็นพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบของผู้อื่นหรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมความรับผิดชอบอะไรบ้าง

5. ชั้นประเมินตรวจสอบ

5.3 ครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ

5.4 นักเรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง จน กลายเป็นคุณลักษณะนิสัย

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ประกอบด้วย

เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

1. แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง

2. แบบบันทึกการเรียนรู้

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง

การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย
  - 1.1 นักเรียนตอบได้ว่าผู้ที่มีความซื่อสัตย์ จะแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยอย่างไรบ้าง
  - 1.2 นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของผู้ที่วินัยได้ว่า จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัวสังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย
  - 2.1 ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย
  - 2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในนิทานมีอะไรบ้าง
  - 2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความมีวินัย
3. ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว

สื่อ/อุปกรณ์ : หนังสือนิทาน หรือ เนื้อเรื่องนิทาน หรือวิดีโอทัศน์

หมายเหตุ : ครูอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือกลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์ เป็นต้น

เวลาที่ใช้ : 30 นาที

กิจกรรมที่ใช้

- กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์
- กิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ชำนาญ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

ครูให้นักเรียนตอบว่าผู้ที่มีความมีวินัย จะมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง

2. **ขั้นกิจกรรม** ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2.1 ครูเล่านิทาน หรือเปิดวิดีโอที่เกี่ยวกับการแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย

2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในนิทานมีอะไรบ้าง

2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความมีวินัย

2.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง

3. **ขั้นอภิปราย** ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

3.1 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัย

3.2 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่ควรปรับปรุง พัฒนาเพื่อส่งเสริมให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยในชีวิตประจำวัน

4. **ขั้นสรุป**

4.1 ครูให้นักเรียนบอกแง่คิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้

4.2 ครูสรุปแง่คิดที่สำคัญให้นักเรียน

4.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและชีวิตจริง เช่น ในสัปดาห์นี้นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมด้านความมีวินัยของผู้อื่น หรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมด้านความมีวินัยอะไรบ้าง

5. **ขั้นประเมินตรวจสอบ**

5.1 ครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ

5.2 นักเรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นคุณลักษณะนิสัย

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ประกอบด้วย

เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

1. แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง

2. แบบบันทึกการเรียนรู้

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง

การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย
  - 1.1 นักเรียนตอบได้ว่าผู้ที่มีความอดทน จะแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทนอย่างไรบ้าง
  - 1.2 นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของผู้ที่มีความอดทนได้ว่า จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัวสังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน
  - 2.1 ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน
  - 2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทนในนิทานมีอะไรบ้าง
  - 2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความอดทน
3. ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทนในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว

สื่อ/อุปกรณ์ : หนังสือนิทาน หรือ เนื้อเรื่องนิทาน หรือวีดิทัศน์

หมายเหตุ : ครูอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือ กลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์

เวลาที่ใช้ : 30 นาที

กิจกรรมที่ใช้

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์
2. กิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ชำนาญ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

ครูให้นักเรียนตอบว่าผู้ที่มีความอดทน จะมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง

2. ชำนาญ ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2.1 ครูเล่านิทาน หรือเปิดวิดีโอที่เกี่ยวข้อกับการแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
ความอดทน

2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทนในนิทานมีอะไรบ้าง

2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่มีความอดทน

2.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทน จะเกิดผลดี
ต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง

3. ชั้นอภิปราย ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

3.1 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
ความอดทน

3.2 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่ควรปรับปรุง พัฒนาเพื่อส่งเสริมให้มี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความอดทนในชีวิตประจำวัน

4. ชั้นสรุป

4.1 ครูให้นักเรียนบอกแง่คิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้

4.2 ครูสรุปแง่คิดที่สำคัญให้นักเรียน

4.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและชีวิตจริง เช่น ในสัปดาห์นี้นักเรียนได้
เห็นพฤติกรรมด้านความอดทนของผู้อื่น หรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมด้านความอดทนอะไรบ้าง

5. ชั้นประเมินตรวจสอบ

5.1 ครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ

5.2 นักเรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง จน
กลายเป็นคุณลักษณะนิสัย

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ประกอบด้วย

เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

1. แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง

2. แบบบันทึกการเรียนรู้

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง

การเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้

วัตถุประสงค์

2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดย
  - 2.1 นักเรียนตอบได้ว่าผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ จะแสดงพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้อย่างไรบ้าง
  - 2.2 นักเรียนสามารถบอกความสำคัญของผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ได้ว่า จะเกิดผลดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง
2. เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้
  - 2.1 ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกชื่นชมศรัทธา และเห็นคุณค่าของผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้
  - 2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ในนิทานมีอะไรบ้าง
  - 2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่ใฝ่เรียนรู้
3. ครูชี้แนะให้นักเรียนแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ในชีวิตประจำวัน และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องให้เป็นคุณลักษณะนิสัยประจำตัว

สื่อ/อุปกรณ์ : หนังสือนิทาน หรือ เนื้อเรื่องนิทาน หรือวีดิทัศน์

หมายเหตุ : ครูอาจใช้กิจกรรมอื่น ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ หรือ กลุ่มกิจกรรมสัมพันธ์

เวลาที่ใช้ : 30 นาที

กิจกรรมที่ใช้

1. กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์
2. กิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมสัมพันธ์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ

1. ชี้นำ ใช้เวลาประมาณ 5 นาที
ครูให้นักเรียนตอบว่าผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ จะมีพฤติกรรมอย่างไรบ้าง
2. ชี้นกิจกรรม ใช้เวลาประมาณ 15 นาที

2.1 ครูเล่านิทาน หรือเปิดวิดีโอที่เกี่ยวกับ การแสดงออกถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน
ใฝ่เรียนรู้

2.2 ให้นักเรียนพูดสรุปว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ ในนิทานมีอะไรบ้าง

2.3 ให้นักเรียนพูดแสดงความรู้สึกที่มีต่อตัวละครในนิทานที่ใฝ่เรียนรู้

2.4 ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าผู้ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความซื่อสัตย์ จะเกิด
ผลดีต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติอย่างไรบ้าง

3. ชั้นอภิปราย ใช้เวลาประมาณ 5 นาที

3.1 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่
เรียนรู้

3.2 ครูให้นักเรียนบอกถึงพฤติกรรมของตนเองหรือผู้อื่นที่ควรปรับปรุง พัฒนาเพื่อส่งเสริมให้มี
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้ในชีวิตประจำวัน

4. ชั้นสรุป

4.1 ครูให้นักเรียนบอกแง่คิดที่ได้จากนิทานเรื่องนี้

4.2 ครูสรุปแง่คิดที่สำคัญให้นักเรียน

4.3 ครูกระตุ้นให้นักเรียนสรุปความรู้ที่ได้จากกิจกรรมและชีวิตจริง เช่น ในสัปดาห์นี้นักเรียนได้
เห็นพฤติกรรมด้านใฝ่เรียนรู้ของผู้อื่นหรือนักเรียนได้มีพฤติกรรมด้านใฝ่เรียนรู้อะไรบ้าง

5. ชั้นประเมินตรวจสอบ

5.1 ครูให้นักเรียนประเมินตนเองเป็นระยะ

5.2 นักเรียนนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง จน
กลายเป็นคุณลักษณะนิสัย

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม ประกอบด้วย

เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน : แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน

เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

1. แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง

2. แบบบันทึกการเรียนรู้

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาตนเอง

กิจกรรมที่ 2 เรียนดีและมีคุณลักษณะที่ดี

โดยการบูรณาการการสอนสอดแทรกคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านในการเรียนการสอนปกติทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา

ครูผู้สอนเน้นย้ำเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ด้านโดยสอดแทรกในการเรียนการสอนปกติทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา

กลุ่มสาระวิชา	ระดับชั้น	คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน				
		ซื่อสัตย์	รับผิดชอบ	มีวินัย	อดทน	ใฝ่เรียนรู้
ภาษาไทย	ป.4					
	ป.5					
	ป.6					
คณิตศาสตร์	ป.4					
	ป.5					
	ป.6					
วิทยาศาสตร์	ป.4					
	ป.5					
	ป.6					
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	ป.4					
	ป.5					
	ป.6					
สุขศึกษาและพลศึกษา	ป.4					
ศิลปะ	ป.5					
	ป.6					
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	ป.4					
	ป.5					
	ป.6					
ภาษาต่างประเทศ	ป.4					
	ป.5					
	ป.6					

เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรมของรูปแบบฯ

ประกอบด้วย

1. เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน ได้แก่ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน
2. เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง ได้แก่
  - 2.1 แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง
  - 2.2 แบบบันทึกการเรียนรู้

เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (สำหรับครูประจำชั้น)

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างยั่งยืนต่อไป
2. โปรดพิจารณาแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยพิจารณาร่วมกับพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะแต่ละด้าน แล้วใส่คะแนน 0 1 2 หรือ 3 ตามเกณฑ์การให้คะแนนลงในช่องคะแนนของนักเรียนแต่ละคนที่ท่านสังเกตได้ตามสภาพความเป็นจริง

เกณฑ์การประเมินและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

คุณลักษณะด้าน	พฤติกรรมบ่งชี้
ความซื่อสัตย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำตามคำมั่นสัญญาที่ตนเองพูดไว้ 2. ไม่เหยียบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต 3. ไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน 4. ยอมรับเมื่อทำผิด ไม่พูดโกหก 5. ไม่ลอกการบ้าน
ความรับผิดชอบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เคยขาดเรียนยกเว้นกรณีเจ็บป่วย 2. ร่วมมือทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่

	<ol style="list-style-type: none"> 3. ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายเป็นอย่างดี 4. ทำงานสำเร็จจุล่งได้ตามเวลา 5. ส่งการบ้านตามเวลาที่กำหนด
คุณลักษณะด้าน	พฤติกรรมบ่งชี้
ความมีวินัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ของตน 2. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน 3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ 4. เข้าแถวรับบริการตามลำดับ 5. ไม่หยอกล้อกันเล่นขณะครูสอน
ความอดทน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จะไม่ได้ตอหากเพื่อนพูดจาถากถาง 2. ไม่มีอาการหงุดหงิดรำคาญเมื่อเจอเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา 3. เหนื่อยหรือท้อแท้จะไม่หยุดทำกิจกรรม 4. ทำกิจกรรมของโรงเรียนได้นาน 5. ตั้งใจฟังครูสอน
ใฝ่เรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. เลือกใช้สื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาความรู้ ได้อย่างเหมาะสม 2. เพียรพยายามในการเรียน 3. เพียรพยายามในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น 5. ทำการบันทึกความรู้ที่ได้จากแหล่งต่างๆ

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้คะแนน 3 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นทุกครั้งหรือ 100%

ให้คะแนน 2 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งหรือ 60- 99%

ให้คะแนน 1 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบางครั้ง หรือ น้อยกว่า 60 %

ให้คะแนน 0 หมายถึง นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเลย หรือ 0 %

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ระดับ 15 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก

ระดับ 10-14 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี

ระดับ 5-9 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ ต่ำกว่า 5 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

การตัดสินผ่านเกณฑ์ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ระดับดี คือ ได้คะแนนตั้งแต่ 10 คะแนนขึ้นไป

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

เลขที่	ชื่อนักเรียน	พฤติกรรมที่สังเกต (ให้คะแนน 0 1 2 หรือ 3 ในพฤติกรรมแต่ละด้านตาม เกณฑ์)					คะแนนรวม
		ซื่อสัตย์	รับผิดชอบ	มีวินัย	อดทน	ใฝ่เรียนรู้	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							

26							
----	--	--	--	--	--	--	--

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

เลขที่	ชื่อนักเรียน	พฤติกรรมที่สังเกต (ให้คะแนน 0 1 2 หรือ 3 ในพฤติกรรมแต่ละด้านตาม เกณฑ์การให้คะแนน)					คะแนนรวม
		ซื่อสัตย์	รับผิดชอบ	มีวินัย	อดทน	ใฝ่เรียนรู้	
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							
41							
42							
43							
44							
45							
46							
47							
48							
49							
50							

เรื่องนก สัตว์ป่า กับค้างคาว

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ในสมัยที่ค้างคาวยังสามารถบินออกไปหากินในยามกลางวันได้ เกิดเหตุการณ์ทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างฝูงนกและสัตว์ป่าจนลุกลามกลายเป็นสงคราม โดยที่ฝูงค้างคาวไม่ได้ตกลงเข้าร่วมกับฝ่ายใด มันประกาศวางตัวเป็นกลาง ผลปรากฏว่าฝ่ายสัตว์ป่ามีชัยเหนือฝายนก ค้างคาวเห็นเป็นโอกาสเหมาะ จึงสมัครใจเข้าร่วมอยู่กับฝ่ายชนะทันที ต่อมาไม่นาน ฝูงนกทั้งหลายต่างรวมตัวกันอย่างแข็งขัน และเข้าจิกตีฝูงสัตว์ป่าจนแตกกระเจิง และสามารถชิงชัยชนะกลับคืนมาได้ เมื่อฝูงค้างคาวเห็นฝ่ายสัตว์ป่าพ่ายแพ้ ก็ขอเปลี่ยนมาเข้าร่วมกับฝูงนกแทน แต่ฝูงนกกลับขับไล่ค้างคาวออกไปด้วยความรังเกียจ ในที่สุดค้างคาวก็ถูกสัตว์ต่าง ๆ ขับไล่ จนต้องคอยหลบซ่อนตัวในยามกลางวัน และออกหากินในเวลากลางคืน จวบจนทุกวันนี้

ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่องนี้

ผู้ที่ไม่ซื่อสัตย์ต่อผู้อื่น มักจะได้รับผลเสียและถูกทอดทิ้งในที่สุด

ตัวอย่างนิทานด้านความซื่อสัตย์

ตัวอย่างนิทาน ด้านใฝ่เรียนรู้

เรื่อง ปู

เนื้อเรื่อง / เนื้อหา

ปูตัวหนึ่งเดินขึ้นมาจากทะเลเพื่อหาอาหารบนฝั่ง สุนัขจึงจกตัวหนึ่งก็บังเอิญเดินเลาะเลียบริมชายหาดผ่านมาพบ จึงรีบตะปบจับปูเอาไว้ มันดึงตัวปูออกมาจากกระดอง เพื่อเตรียมที่จะกินเป็นอาหาร

ปูได้รับความเจ็บปวดมาก มันรำพึงออกมาอย่างเศร้าใจขณะที่ใกล้จะตายว่า “สมควรแล้วที่ข้าได้รับผลกระทบเช่นนี้ เพราะท้องทะเลต่างหากที่ควรจะเป็นที่อยู่อาศัยของข้า ไม่จำเป็นเลยแม้แต่น้อยที่ข้าจะต้องดิ้นรนขึ้นมาบนฝั่งเพื่อหาอาหารกินเช่นนี้”

ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่องนี้

การละทิ้งความชำนาญในหน้าที่การทำงานมาทำในสิ่งที่ตนไม่รู้ ย่อมนำมาความเดือดร้อนมาสู่ตน

ตัวอย่างนิทาน ด้านความอดทน

เรื่อง ห่านกับไข่ทองคำ

เนื้อเรื่อง / เนื้อหา

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว มีชาวนายากจนคนหนึ่ง เริ่มทำงานไม่ไหวเพราะอายุมาก และไม่มีเงินพอสำหรับซื้ออาหาร วันหนึ่งมีชายแปลกหน้าอุ้มห่านผ่านมาแล้วพูดกับชาวนาว่า

“ถ้าท่านดูแลห่านให้ฉัน ห่านตัวนี้ก็จะตอบแทนบุญคุณท่าน”

พูดจบ ชายคนนั้นก็เอาห่านวางบนพื้นแล้วจากไป เช้าวันต่อมา ชาวนาก็พบไข่ทองคำหนึ่งฟองในเล้าห่าน ชาวนาดีใจมาก จึงนำไข่ใบนั้นไปขายที่ตลาด เช้าวันที่สอง สาม และสี่ ห่านตัวนั้นก็ยังคงออกไข่ทองคำให้เขานำไปขายได้ทุกวัน เมื่อได้เงินมาก็นำไปซื้ออาหารและเสื้อผ้าใหม่

แต่โชคกลางที่ได้มา ทำให้ชาวนาเกิดความโลภอยากได้ไข่ทองคำมากกว่าเดิม เขาจึงฆ่าห่านตัวนั้นเพื่อจะเอาไข่ทองคำทั้งหมด แต่เมื่อผ่าท้องห่าน กลับไม่พบไข่ทองคำแม้แต่ฟองเดียว ทันใดนั้นเอง ชายแปลกหน้าก็ปรากฏตัวแล้วพูดว่า

“ฉันบอกตั้งแต่แรกแล้วว่า ถ้าท่านดูแลห่านให้ฉัน ห่านตัวนี้ก็จะตอบแทนบุญคุณท่าน แต่ทำไมท่านกลับทำเช่นนี้”

ตั้งแต่นั้นมา ชาวนาผู้นั้นก็กลายเป็นคนยากจนเหมือนเดิม

ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่องนี้

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า คนที่ไม่รู้จักอดทน คิดแต่อยากได้ผลประโยชน์มากๆ ในเวลาอันรวดเร็ว มักจะสูญเสียสิ่งที่ตัวเองมีอยู่

นิทาน ด้านความอดทน

เรื่อง สุนัขจิ้งจอกจอมตะกละ

สุนัขจิ้งจอกหัวโหดตัวหนึ่งเห็นคนเลี้ยงแพะเอาขนมปังและชิ้นเนื้อเก็บไว้ในโพรงไม้ มันจึงแอบเข้าไปในโพรงไม้นั้นแล้วกินอาหารทั้งหมด แต่พอจะออกจากโพรงไม้ มันกลับออกมาไม่ได้เพราะว่ากินอึดมากเกินไปจนท้องใหญ่ติดโพรง มันจึงได้แต่ส่งเสียงร้อง

ขณะนั่นเอง สุนัขจิ้งจอกอีกตัวเดินผ่านมา เมื่อได้ยินเสียง จึงเดินเข้าไปถามเรื่องที่เกิดขึ้นแล้วพูดว่า

“ตอนนี้เจ้าคงต้องรออยู่ในนั้น จนกว่าท้องของเจ้าจะกลับไปเป็นเหมือนเดิม นั่นแหละถึงจะออกมาได้”

ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่องนี้

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เมื่อพบกับความยากลำบาก ต้องรู้จักอดทนและรอคอย ปัญหาต่างๆ จึงจะคลี่คลายได้

นิทาน ด้านความรับผิดชอบ

เรื่อง ตักแตนกับมด

วันหนึ่งในฤดูร้อน มดตัวหนึ่งกำลังขนเมล็ดข้าวและอาหารกลับรังของตนอยู่กลางทุ่งนา เพื่อเก็บไว้เป็นเสบียงในฤดูหนาว ตักแตนเห็นมดทำเช่นนั้นก็แปลกใจและบอกมดว่าไม่เห็นต้องลำบากขนาดนั้น แต่มดก็ไม่สนใจคำพูดของตักแตนแม้แต่น้อย

เมื่อฤดูหนาวมาถึง ตักแตนก็ต้องหิวโซเพราะฝนที่ตกลงมาทำให้พืชพรรณต่างๆ เสียหายมันจึงไปขอแบ่งอาหารจากมดตัวนั้น มดจึงตอบตักแตนว่า

“ตอนที่ฉันไปเก็บอาหารมาไว้เป็นเสบียง เธอก็ไม่เห็นจะทำอะไรเลย ถ้าตอนนั้นเธอรู้จักหาอาหารมาเก็บไว้ ตอนนี้ก็คงไม่ต้องทนหิวอย่างนี้หรอก”

ข้อคิดที่ได้รับจากเรื่องนี้

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า เราต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเอง

เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง

แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเอง และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยอันดีงาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมต่อไป

แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลและทำเครื่องหมาย ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. ชื่อ.....
2. อายุ ..... ปี
3. ศึกษาชั้นประถมปีที่.....

ตอนที่ 2 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ลงในช่องผลการปฏิบัติด้านขวามือเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ ที่ตรงกับความเป็นจริงตามแนวการปฏิบัติของนักเรียน โดย

ปฏิบัติทุกครั้ง (3)	หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นทุกครั้งหรือ 100%
ปฏิบัติบ่อยครั้ง (2)	หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งหรือ 60- 99%
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (1)	หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบางครั้ง หรือ น้อยกว่า 60 %
ไม่ได้ปฏิบัติ (0)	หมายถึง นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเลย หรือ 0 %

ข้อความแต่ละข้อตรงกับความรู้สึก หรือการกระทำของนักเรียน บ่อยครั้งเพียงใด		ความถี่บ่อย			
ที่	ด้านความซื่อสัตย์	ทุกครั้ง (3)	บ่อยครั้ง (2)	เป็นบางครั้ง (1)	ไม่ได้ปฏิบัติ(0)
1	ทำตามคำมั่นสัญญาที่ตนเองพูดไว้				
2	ไม่โกหกหรือปิดบังเรื่องราวเพื่อปกป้องตนเอง				
3	รู้สึกไม่สบายใจเมื่อพูดโกหก				
4	เก็บเงินได้จะส่งคืนเพื่อหาเจ้าของ				
5	ถ้าแม่ค้าทอนเงินเกินนักเรียนจะแจ้งแม่ค้า				
6	ไม่สนับสนุนเพื่อนขโมยของผู้อื่น				
7	ไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน				
8	ยอมรับเมื่อทำผิด				
9	ไม่หยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต				
10	ไม่ลอกการบ้าน				
	ด้านความรับผิดชอบ				
11	นักเรียนตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายให้อย่างเต็มกำลังความสามารถ				
12	มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเวลา				
13	ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นตามคำสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง				
14	ไม่หลีกเลี่ยงงานที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมอบหมาย				
15	ทำงานที่ครูมอบหมายให้ได้ดีที่สุด				
16	ร่วมมือทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่				
17	ทำการบ้านให้เสร็จก่อนเล่น				
18	ไม่ขาดเรียนยกเว้นกรณีเจ็บป่วย				
	ด้านความมีวินัย				
19	หากมีโอกาส จะไม่แฉงควเพื่อให้เร็วขึ้น				
20	ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ				
21	ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ				
22	ปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ของตน				
23	ไม่ละเลยข้อห้ามต่างๆ แม้ว่าจะมีโอกาส				
24	ไม่หยอกล้อกันเล่นขณะครูสอน				
25	แต่งชุดนักเรียนที่ถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน				
26	เข้าแถวรับบริการตามลำดับ				

ข้อความแต่ละข้อตรงกับความรู้สึก หรือการกระทำของนักเรียน บ่อยครั้งเพียงใด		ความถี่บ่อย			
ที่	ด้านความอดทน	ทุกครั้ง (3)	บ่อยครั้ง (2)	เป็นบาง ครั้ง(1)	ไม่ได้ ปฏิบัติ(0)
27	หากมีสิ่งรบกวนใจ จะควบคุมอารมณ์ได้ดี				
28	ถ้ารู้สึกเหนื่อยหรือท้อแท้ก็จะไม่ละทิ้งงานทุกอย่าง				
29	ถ้าเพื่อนชวนเล่นขณะครูสอน ก็จะปฏิเสธเพื่อน				
30	ถ้าเพื่อนพูดจาถากถาง ก็จะไม่โต้ตอบ				
31	สามารถร่วมทำงานเป็นทีมกับคนที่นักเรียนไม่ชอบ				
32	เมื่ออยู่ที่บ้านหากพ่อแม่หรือญาติต่อว่า นักเรียนจะไม่แสดงอารมณ์โมโห				
33	ถ้าเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยก็จะไม่หยุดเรียน				
	ใฝ่เรียนรู้				
34	ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้				
35	แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน				
36	สามารถนำความรู้จากห้องเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้				
37	เลือกใช้สื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเหมาะสม				
38	ทำการบันทึกความรู้ที่ได้จากแหล่งต่างๆ				
39	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น				
40	นำความรู้จากห้องเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม				
คะแนนรวม =					

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

คะแนนรวม 25- 30 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนรวม 20- 24 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับพอใช้

คะแนนรวม 15- 19 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

คะแนนรมน้อยกว่า 14 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับต่ำ ต้องปรับปรุง

การตัดสินผ่านเกณฑ์ ว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ได้คะแนนตั้งแต่ 20 คะแนนขึ้นไป

**แผนการปรับปรุงพัฒนาตนเองเพื่อเสริมสร้าง
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้แก่นักเรียนนำผลการตรวจสอบ และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเองมาใช้พัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
2. เพื่อให้แก่นักเรียนตระหนักในสำคัญของการมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
3. เพื่อให้ผู้ปกครองให้คำแนะนำแก่นักเรียน

วิธีปฏิบัติ : หลังจากนักเรียนทำแบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (สำหรับนักเรียน) แล้วพิจารณาว่าข้อใดที่มีคะแนนต่ำกว่า 3 นักเรียนปรับปรุงแก้ไขในด้านนั้นๆ และปรับปรุงให้ดีขึ้นทุกด้าน โดยตรวจสอบอย่างน้อยเดือนละสองครั้ง

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้าน	พฤติกรรมที่นักเรียนที่ต้องปฏิบัติ คือ	
	ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2
ความซื่อสัตย์		
ความรับผิดชอบ		
ความมีวินัย		
ความอดทน		
ใฝ่เรียนรู้		

ลงชื่อ.....(นักเรียนผู้ประเมินตนเอง) วันเดือนปีที่บันทึก.....

ข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง

.....
.....
.....

ลงชื่อ.....(ผู้ปกครอง) วัน เดือน ปี.....

แบบบันทึกการเรียนรู้ (สำหรับนักเรียน)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนตรวจสอบ และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเองทั้ง 5 ด้าน ซึ่งได้ปฏิบัติ ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน โดยประเมินตนเองทุกสิ้นเดือน
2. เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านทั้ง 5 ด้าน ทั้งในโรงเรียนและที่บ้าน ประเมินตนเองทุกเดือน และครูประเมินนักเรียน

วิธีปฏิบัติ

1. นักเรียนตรวจสอบ ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเองทั้ง 5 ด้าน ทุกสิ้นเดือน
2. ครูตรวจสอบแบบบันทึกการเรียนรู้ และให้คำแนะนำเพื่อให้นักเรียนปรับปรุงพัฒนาต่อไป

นักเรียนสำรวจและบันทึกพฤติกรรมตนเอง

1. การปฏิบัติอื่น ๆ ของนักเรียนที่แสดงถึงพฤติกรรมความซื่อสัตย์ ได้แก่ .....
2. การปฏิบัติอื่น ๆ ของนักเรียนที่แสดงถึงพฤติกรรมความรับผิดชอบ ได้แก่ .....
3. การปฏิบัติอื่น ๆ ของนักเรียนที่แสดงถึงพฤติกรรมความมีวินัย ได้แก่.....
4. การปฏิบัติอื่น ๆ ของนักเรียนที่แสดงถึงพฤติกรรมความอดทน ได้แก่.....
5. การปฏิบัติอื่น ๆ ของนักเรียนที่แสดงถึงพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ ได้แก่.....

ลงชื่อ.....(นักเรียนผู้ประเมินตนเอง) วันเดือนปีที่บันทึก.....

ลงชื่อ.....(ผู้ปกครองนักเรียน) วันเดือนปีที่บันทึก.....

ข้อเสนอแนะจากครูประจำชั้น

.....

.....

ลงชื่อ.....(ครูประจำชั้น) วัน เดือน ปี.....

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน (สำหรับครูประจำชั้น)

คำชี้แจง

1. แบบสังเกตนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างยั่งยืนต่อไป

2. โปรดพิจารณาแบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน โดยพิจารณาร่วมกับพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะแต่ละด้าน แล้วใส่คะแนน 0 1 2 หรือ 3 ตามเกณฑ์การให้คะแนนลงในช่องคะแนนของนักเรียนแต่ละคนที่ท่านสังเกตได้ตามสภาพความเป็นจริง

เกณฑ์การประเมินและพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

คุณลักษณะด้าน	พฤติกรรมบ่งชี้
ความซื่อสัตย์	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำตามคำมั่นสัญญาที่ตนเองพูดไว้ 2. ไม่หยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต 3. ไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน 4. ยอมรับเมื่อทำผิด ไม่พูดโกหก 5. ไม่ลอกการบ้าน
ความรับผิดชอบ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่เคยขาดเรียนยกเว้นกรณีเจ็บป่วย 2. ร่วมมือทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่ 3. ตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายเป็นอย่างดี 4. ทำงานสำเร็จจุล่งได้ตามเวลา 5. ส่งการบ้านตามเวลาที่กำหนด
ความมีวินัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ของตน 2. แต่งกายถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน 3. ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ 4. เข้าแถวรับบริการตามลำดับ 5. ไม่หยอกล้อกันเล่นขณะครูสอน
ความอดทน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จะไม่ได้ตอบหากเพื่อนพูดจาถากถาง 2. ไม่มีอาการหงุดหงิดรำคาญเมื่อเจอเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา 3. เหนื่อยหรือท้อแท้จะไม่หยุดทำกิจกรรม 4. ทำกิจกรรมของโรงเรียนได้นาน 5. ตั้งใจฟังครูสอน

คุณลักษณะด้าน	พฤติกรรมบ่งชี้
ใฝ่เรียนรู้	<ol style="list-style-type: none"> 1. เลือกใช้สื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเหมาะสม 2. เพียรพยายามในการเรียน 3. เพียรพยายามในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ 4. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น 5. ทำการบันทึกความรู้ที่ได้จากแหล่งต่างๆ

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้คะแนน 3 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นทุกครั้งหรือ 100%

ให้คะแนน 2 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งหรือ 60- 99%

ให้คะแนน 1 หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบางครั้ง หรือ น้อยกว่า 60 %

ให้คะแนน 0 หมายถึง นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเลย หรือ 0 %

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

ระดับ 15 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก

ระดับ 10-14 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี

ระดับ 5-9 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ ต่ำกว่า 5 คะแนน หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับต้องปรับปรุง

เกณฑ์การตัดสินผ่านเกณฑ์ ว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ได้คะแนนตั้งแต่ 10 คะแนนขึ้นไป

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

เลขที่	ชื่อนักเรียน	พฤติกรรมที่สังเกต (ให้คะแนน 0 1 2 หรือ 3 ในพฤติกรรมแต่ละด้านตาม เกณฑ์)					คะแนนรวม
		ซื่อสัตย์	รับผิดชอบ	มีวินัย	อดทน	ใฝ่เรียนรู้	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							
22							
23							
24							
25							
26							

แบบสังเกตคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

เลขที่	ชื่อนักเรียน	พฤติกรรมที่สังเกต (ให้คะแนน 0 1 2 หรือ 3 ในพฤติกรรมแต่ละด้านตาม เกณฑ์การให้คะแนน)					คะแนนรวม
		ซื่อสัตย์	รับผิดชอบ	มีวินัย	อดทน	ใฝ่เรียนรู้	
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							
41							
42							
43							
44							
45							
46							
47							
48							
49							
50							

แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง (สำหรับนักเรียน)

คำชี้แจง

แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเอง และนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตนเอง เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะนิสัยอันดีงาม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมต่อไป

แบบประเมินพฤติกรรมตนเอง มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ตอนที่ 2 แบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อมูลและทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ ชาย หญิง
2. อายุ ..... ปี
3. ศึกษาอยู่ระดับชั้น ประถมปีที่ 4 ประถมปีที่ 5 ประถมปีที่ 6

ตอนที่ 2 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องผลการปฏิบัติด้านขวามือเพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ ที่ตรงกับความเป็นจริงตามแนวการปฏิบัติของนักเรียน โดย

ปฏิบัติทุกครั้ง (3)	หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นทุกครั้งหรือ 100%
ปฏิบัติบ่อยครั้ง (2)	หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบ่อยครั้งหรือ 60- 99%
ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (1)	หมายถึง นักเรียนปฏิบัติพฤติกรรมนั้นบางครั้ง หรือ น้อยกว่า 60 %
ไม่ได้ปฏิบัติ (0)	หมายถึง นักเรียนไม่ได้ปฏิบัติพฤติกรรมนั้นเลย หรือ 0 %

ข้อความแต่ละข้อตรงกับความรู้สึก หรือการกระทำของนักเรียน บ่อยครั้งเพียงใด		ความถี่บ่อย			
ที่	ด้านความซื่อสัตย์	ทุกครั้ง (3)	บ่อยครั้ง (2)	เป็นบางครั้ง (1)	ไม่ได้ปฏิบัติ(0)
1	ทำตามคำมั่นสัญญาที่ตนเองพูดไว้				
2	โกหกหรือปิดบังเรื่องราวเพื่อปกป้องตนเอง				
3	รู้สึกไม่สบายใจเมื่อพูดโกหก				
4	เก็บเงินได้จะส่งคืนเพื่อหาเจ้าของ				
5	ถ้าแม่ค้าทอนเงินเกินนักเรียนจะไม่แจ้งแม่ค้า				
6	สนับสนุนเพื่อนขโมยของผู้อื่น				
7	ไม่นำของผู้อื่นมาเป็นของตน				
8	ยอมรับเมื่อทำผิด				
9	หยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต				
10	ลอกการบ้าน				
	ด้านความรับผิดชอบ				
11	นักเรียนตั้งใจทำงานที่ครูมอบหมายให้อย่างเต็มกำลังความสามารถ				
12	มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จลุล่วงได้ตามเวลา				
13	ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นตามคำสอนของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง				
14	หลีกเลี่ยงงานที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองมอบหมาย				
15	ทำงานที่ครูมอบหมายให้อย่างดีที่สุด				
16	ร่วมมือทำงานกลุ่มอย่างเต็มที่				
17	ทำการบ้านให้เสร็จก่อนเล่น				
18	ไม่ขาดเรียนยกเว้นกรณีเจ็บป่วย				
	ด้านความมีวินัย				
19	หากมีโอกาส จะแข่งคิวเพื่อให้เร็วขึ้น				
20	ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ				
21	ไม่ฝ่าฝืนกฎระเบียบ				
22	ปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่ของตน				
23	ละเลยข้อห้ามต่างๆ แม้ว่าจะมีโอกาส				
24	ไม่หยอกล้อกันเล่นขณะครูสอน				
25	แต่งชุดนักเรียนที่ถูกต้องตามระเบียบโรงเรียน				
26	เข้าแถวรับบริการตามลำดับ				

ข้อความแต่ละข้อตรงกับความรู้สึก หรือการกระทำของนักเรียน บ่อยครั้งเพียงใด		ความถี่บ่อย			
ที่	ด้านความอดทน	ทุกครั้ง (3)	บ่อยครั้ง (2)	เป็นบาง ครั้ง(1)	ไม่ได้ ปฏิบัติ(0)
27	หากมีสิ่งรบกวนใจ จะควบคุมอารมณ์ได้ดี				
28	ถ้ารู้สึกเหนื่อยหรือท้อแท้ก็จะละทิ้งงานทุกอย่าง				
29	ถ้าเพื่อนชวนเล่นขณะครูสอน ก็จะปฏิเสธเพื่อน				
30	ถ้าเพื่อนพูดจาถากถาง ก็จะไม่โต้ตอบ				
31	สามารถร่วมทำงานเป็นทีมกับคนที่นักเรียนไม่ชอบ				
32	เมื่ออยู่ที่บ้านหากพ่อแม่หรือญาติต่อว่า นักเรียนจะไม่แสดง อารมณ์โมโห				
33	ถ้าเจ็บป่วยเพียงเล็กน้อยก็จะไม่หยุดเรียน				
	ใฝ่เรียนรู้				
34	ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้				
35	แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก โรงเรียน				
36	สามารถนำความรู้จากห้องเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้				
37	เลือกใช้สื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้า หาความรู้ได้อย่างเหมาะสม				
38	ทำการบันทึกความรู้ที่ได้จากแหล่งต่างๆ				
39	มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลอื่น				
40	นำความรู้จากห้องเรียนไปค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม				
คะแนนรวม =					

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนน

คะแนนรวม 25- 30 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนรวม 20- 24 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับดี

คะแนนรวม 15- 19 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

คะแนนรมน้อยกว่า 14 หมายถึง นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับต่ำ ต้องปรับปรุง

เกณฑ์การตัดสินผ่านเกณฑ์ ว่ามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ ได้คะแนนตั้งแต่ 20 คะแนนขึ้นไป

แบบประเมินคุณภาพรูปแบบสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณารูปแบบการวัดและประเมินพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลายของไทยในศตวรรษที่ 21 (ดั่งเอกสารรูปแบบฯ ที่แนบมา) ในประเด็นด้านความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปใช้จริงโดยสอดคล้องในกระบวนการเรียนการสอนปกติในชั้นเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

โปรดพิจารณาข้อความด้านซ้ายมือซึ่งเป็นองค์ประกอบของรูปแบบ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ตามระดับดังนี้

- 5 หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม/เป็นไปได้มากที่สุด
- 4 หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม/เป็นไปได้มาก
- 3 หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม/เป็นไปได้มาก
- 2 หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม/เป็นไปได้น้อย
- 1 หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบฯ มีความเหมาะสม/เป็นไปได้น้อยที่สุด

องค์ประกอบของรูปแบบด้าน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1 วัตถุประสงค์										
2 สื่อ/อุปกรณ์										
3 เวลาที่ใช้										
4 กิจกรรมที่ใช้										
กิจกรรมที่ 1										
กิจกรรมที่ 2										
5 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม										
ขั้นนำ										
ขั้นกิจกรรม										
ขั้นอภิปราย										
ขั้นสรุป										
ขั้นประเมินตรวจสอบ										
6 เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม										
เครื่องมือประเมินสำหรับครูประเมินนักเรียน										
เครื่องมือประเมินสำหรับนักเรียนประเมินตนเอง										

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์